

Артур Конан Дойл
БАСКЕРВИЛ-
СКОТО
КУЧЕ

Издателство Народна култура

Световна класика - Златна серия

АРТЪР КОНАН ДОЙЛ БАСКЕРВИЛСКОТО КУЧЕ

Превод: Тодор Вълчев

chitanka.info

Над рода Баскервил от поколения тегне страшно проклятие. Преданието разказва за призрачно куче с чудовищни размери, което броди сред обвитото в мъгли тресавище край уединеното фамилно владение в Девън и преследва мъжете от рода. Мнозина от тях са застигнати от внезапна, ужасна и тайнствена смърт. Когато младият Хенри Баскервил пристига в Англия, за да наследи семейното имение, след като неговият чичо, сър Чарлс, умира при странни обстоятелства, страховитият звяр се появява отново. Дали проклятието над рода Баскервил продължава? Или Хенри е жертва на внимателно планиран заговор? Само Шерлок Холмс може да разреши този дяволски заплетен случай...

Артър Конан Дойл е автор на повече от сто произведения — романи, разкази, историческа проза, пиеси и дори история на спиритуализма. Световно известен обаче става с романите и разказите за Шерлок Холмс, а „Баскервилското куче“ безспорно е най-прочутата му творба.

Светът е пълен с очевидни неща, които никой, при никакви обстоятелства не забелязва.

Артър Конан Дойл

Цялата сага за Шерлок Холмс е красноречив пример за това как изкуството превъзхожда живота.

Кристофър Морли

Артър Конан Дойл заслужено се радва на огромен литературен успех, защото щедро внася истинско познание и оригиналност в криминалния жанр.

Г. К. Честъртън

Източник:
<http://www.helikon.bg/?act=books&do=detailed&id=123934>

<http://www.helikon.bg/?act=books&do=detailed&id=123934>

ЗА АВТОРА И КНИГАТА

Артър Конан Дойл (1859–1930) е от плеядата писатели от Британските острови — Даниел Дефо, Уолтър Скот, Майн Рид, Райдър Хагарт, Робърт Луис Стивънсън, Ръдиард Киплинг, Хърбърт Уелс, Джоузеф Конрад, — чиито книги вълнуват юношите по света вече толкова поколения. Отдавна са отминали времената, описани от тях, гробовете им са обрасли с трева, но те неотменно съпътствуват „полумъжа-полудете“, за да ни учат на доблест, на чест, на мъжество. Техните книги са част от златния фонд на световната класика за деца и юноши.

Артър Конан Доил е автор на около седемдесет тома, повечето от които са потънали в забрава. Три дяла от неговото творчество обаче — книгите за знаменития детектив Шерлок Холмс, научнофантастичните му романи, повести и разкази, историческите му романи — и до днес не слизат от печатарските машини. Всъщност последният дял — историческите му романи — не са познати на съвременния български читател. Това продиктува и избора какво да влезе в тоя том: в него влезе, което знаем и обичаме, най-хубавото за Шерлок Холмс („Баскервилското куче“) и най-хубавото от научната фантастика на писателя („Изгубеният свят“).

Изследователите на творчеството на Артър Конан Доил с особена стръв се занимават с прототиповете на героите му, най-вече на Шерлок Холмс. За тях това може да е важно, но за нас, любителите на хубавото четиво, то няма никакво значение. Създател на Шерлок Холмс е талантът на писателя, всеки от нас среща в живота си хора, достойни за литературни герои, но не запретва ръкави да им създава световна слава. Шерлок Холмс всъщност е образът на една научна идея в действие: дедуктивното мислене. „Подобно на това, как Кювие може да опише вярно животното, съдейки само по една негова кост, така и наблюдателят, изучаващ едно звено от веригата събития, трябва да може точно да установи всички останали звена: и предхождащите, и следващите“ — обяснява неведнъж Шерлок Холмс. Артър Конан Доил

отделя специално внимание на дедукцията и в четирите романа, посветени на Шерлок Холмс („Етюд в алено“, „Знакът на четиримата“, „Баскервилското куче“ и „Долината на ужаса“), и в петдесет и шестте разказа (от които сам той отбира като най-хубави „Скандалът в Бохемия“, „Съюзът на червенокосите“, „Пъстрата лента“, „Петте портокалови семки“, „Танцуващите човечета“, „Последният случай на Холмс“, „Запустялата къща“, „Второто петно“, „Дяволският крак“, „Случай в интерната“, „Обредът на Мегрейвови“ и „Рейгетските чифлики“). Още в първата глава на „Етюд в алено“, това е изобщо първата поява на Шерлок Холмс пред читателската публика — той демонстрира своя метод, като разказва това-онова на доктор Уотсън, бъдещия си другар и „биограф“, и ефектът е не по-малко поразителен от ефекта при анализа на забравения бастун във въведението на „Баскервилското куче“. Всеки живот е огромна верига от причини и следствия — обяснява схващанията си той — и за нейното естество ние можем да съдим по всяко отделно звено". Пак там за пръв път се запознаваме и с неговата външност: „Той водеше спокоен, умерен живот и обикновено беше верен на привычките си. Рядко си лягаше по-късно от десет вечерта, а сутрин по правило успяваше да закуси и да излезе още докато бях в постелята. Понякога седеше цял ден в лабораторията, друг път в анатомическата зала, друг път отиваше на дълги разходки и по всичко личеше, че тия разходки биваха в най-затънтените кътчета на Лондон. Енергията му беше безгранична, но от време на време настъпваше реакция и тогава по цели дни лежеше на дивана в гостната, без да продума и без да се помръдне. Ръстът му надвишаваше шест фута, но при необичайната му мършавост изглеждаше и по-висок. Погледът му беше остър, пронизващ, ако не смятаме периодите на вцепенение, за които вече стана дума. Тънкия орлов нос придаваше на лицето му израз на енергичност и решителност. Квадратната, леко издадена напред брадичка също говореше за решителния му характер.“ Спирам се на този пасаж не защото е кой знае колко важен — сам авторът никога по-нататък не отделя внимание на външността на героя си, — но той все пак ни създава някаква представа. Важното за Артър Конан Доил е да ни убеди по художествен път в научните си идеи и ние току-що видяхме как го стори по блестящ начин посредством разгадаването на историята с баскервилското куче.

Първият роман на Артър Конан Доил е от цикъла за Шерлок Холмс, последният — „Маракотовата бездна“, написан само година преди смъртта му — е научнофантастичен; към научната фантастика писателят се насочва в годините на творческата си зрелост; най-хубавият от научнофантастичните му романи е „Изгубеният свят“. Той заедно с романа „Отровният пояс“ и повестите „Когато земята извика“ и „Страната на мъглата“ образува цикъла за прословутия професор Джордж Едуард Челинджър: дръзкият, непримирим и непризнаващ никакви авторитети учен. Артър Конан Доил тръгва по свой път в научната фантастика: при приключенска основа научното и фантастичното за него са само условност. Така в „Изгубеният свят“ експедицията на професор Челинджър, професор Съмърли, лорда-пътешественик Джон Рокстън и журналиста Едуард Малоун потегля из южноамериканските джунгли към „земята на Мейпъл Хуайт“ — едно непристъпно плато, „голямо колкото Съсекското графство“, — където ще изживее срещи с доисторически чудовища, човекоподобни маймуни, индианци, предателства, откриване на съкровища. Научното тук е картината на отминалите геологични времена, фантастичното — допускането за среща с тоя свят, приключенското — всичко останало. Спазвайки традицията на класическия приключенски роман, Артър Конан Доил още в завръзката — при обяснението на младия журналист Едуард Малоун с любимата му — посредством момичето очертава идеала за истинския мъж: „И — което е най-важното — той е човек на действието, човек, който безстрашно гледа в очите смъртта, човек с голям опит, и то необикновен опит, човек, готов на подвиг“. И после: „В това е същината на моя идеал: да вървиш срещу подвига. Защото човек сам е творец на своята слава. Мъжете са длъжни да извършват подвизи, а жените — да награждават героите с любов.“ За да завърши: "Вие сте длъжен да извършите подвиг, защото иначе не можете, защото самата ви природа е такава, защото мъжкото начало у вас търси своята себerealизация. Благородни думи; четиримата преминават през удивителни премеждия в „земята на Мейпъл Хуайт“, и когато се завръщат, професор Челинджър, многократно доказал, че е готов да стъпи в огън и вода заради идеите си, ще похарчи частта си от намереното съкровище за обзавеждане на един отдавна мечтан частен музей, професор Съмърли, многократно дошъл до извода, че „най-голямото благо на цивилизацията е мастилото“, ще се посвети на

класификацията на любимите си изкопаеми от варовиковия период, лорд Рокстън, многократно установил, че „рискът придава на нашия живот особен вкус“, ще организира нова експедиция до изгубената земя; а младият Едуард Малоун? Опитният Артър Конан Доил знае, че времето на романтичните пътешествия е приключило с идването на новия век, че е дошъл векът на техниката, и ни изправя пред лукав завършек: младият Едуард Малоун — заради когото съпътствуваме четиримата през всичките им перипетии — намира любимата си ... омъжена за друго. „Как успяхте? Съкровище ли намерихте? Полюс ли открихте? Пират ли бяхте? Ламанша ли преплувахте? Какво направихте? Къде е тя, романтиката? Как ви се удаде?“ — пита той другия. И другият му отговаря: „Работя като писар в нотариална кантора...“ Всъщност това е мъдър завършек: „земята на Мейпъл Хуайт“ — където всеки сам е творец на своята слава — това е мястото на нашия всекидневен труд.

Малко преди да умре, Артър Конан Дойл написва следната епитафия:

Ако успее, моят труд за час
момчето-полумъж да увлече,
да увлече мъжа-полумомче,
целта си скромна съм постигнал аз.

Днес тя е изрязана на надгробната му плоча. Благодарността на милионите юноши по света е ясен знак, че той е изпълнил „своята скромна цел“.

Георги Марковски

ГЛАВА I

МИСТЪР ШЕРЛОК ХОЛМС

Мистър Шерлок Холмс, който обикновено ставаше много късно (с изключение на онези не редки случаи, когато въобще не лягаше), бе седнал да закусва. Аз стоях на килима пред камината и вдигнах бастуна, който нашият посетител беше забравил предишната вечер. Това бе прекрасен бастун от твърдо дърво, с главичка на горния край, от онези, които са известни под името „Пенанг лойър“^[1]. Точно под главичката имаше сребърна пластинка, широка около един инч^[2]. Върху нея беше гравирано: „На Джеймс Мортимър — ЧКСХ, от приятелите му от ЧКБ“ и датата 1884. Такива бастуни — солидни и вдъхващи уважение, са носили някогашните почтени домашни лекари.

— Е, Уотсън, какво ще кажеш за него?

Холмс седеше с гръб към мене и аз с нищо не му бях дал да разбере с какво се занимавам.

— Откъде знаеш какво правя? Да не би да имаш очи на тила си?

— Не, обаче пред мен има добре излъскан посребрен кафеник. Но кажи ми, Уотсън, какво мислиш за бастуна на нашия посетител? Тъй като имаме нещастieto да го изпуснем и нямаме понятие защо е идвал, този случаен сувенир става особено важен за нас. Хайде да чуя сега как ще възпроизведеш човека, след като изследваш бастуна му.

— Мисля — казах аз, като следвах, доколкото можех, методите на своя приятел, — че доктор Мортимър е възрастен преуспяващ медик, при това доста уважаван, щом като тези, които го познават, са го удостоили с такъв знак на внимание.

— Добре — каза Холмс. — Превъзходно!

— Смятам също, че по всяка вероятност той е провинциален лекар, който прави голяма част от визитите си пеша.

— Защо мислиш така?

— Защото този бастун, който първоначално е бил твърде красив, е така изподраскан сега, че едва ли бих могъл да си представя, че го

носи градски лекар. Очевидно притежателят му е извървял много път с него, защото дебелият железен шип е съвсем изхабен.

— Напълно логично — каза Холмс.

— А сега пък имаме: ... „от приятелите му от ЧКБ“ Предполагам, че буквите КБ означават „клуб“. Това сигурно е местният ловджийски клуб, на чиито членове той вероятно е давал медицинска помощ, а в замяна на това те са му поднесли малък подарък.

— Уотсън, ти наистина надмина себе си! — каза Холмс, като отмести стола си назад и запали цигара. — Трябва да кажа, че ти, който винаги си бил така добър да изтъкваш моите успехи, обикновено си подценявал собствените си способности. Може би самият ти не излъчваш светлина, обаче си неин проводник. Някои хора, без да притежават талант, имат забележителната способност да им пулсират таланта у другите. Трябва да призная, драги ми приятелю, че съм ти много задължен.

Холмс никога не беше казвал такова нещо и да си кажа право, неговите думи ми доставиха голямо удоволствие, защото често съм бивал засегнат от безразличието му към моето възхищение от него и към опитите, които съм правил, за да дам гласност на неговите методи на работа. Бях горд при мисълта, че така съм усвоил неговата система, та мога да я прилагам по начин, който извиква одобрението му. Той взе бастуна от ръцете ми и го разглежда няколко минути с просто око. После със заинтересовано изражение Холмс остави цигарата си и като отиде с бастуна до прозореца, го заразглежда отново, този път с увеличително стъкло.

— Проста работа, но все пак интересна — каза той, като се настани отново в любимия си ъгъл на дивана. — Върху бастуна действително има едно-две указания. Те ще ни по служат за основа на няколко умозаклучения.

— Убягнало ли ми е нещо? — попитах аз с известно самодоволство. — Надявам се, че нищо важно не съм пропуснал.

— Страхувам се, драги ми Уотсън, че повечето от заключенията ти са погрешни. Когато споменах, че ме стимулираш, исках да кажа, нека бъда откровен, че като забелязвам твоите грешки, аз случайно се добирам до истината. Не че в случая напълно се заблуждавах; този човек наистина е провинциален лекар и ходи доста пеша.

— Значи съм бил прав?

— Само дотук.

— Но това беше всичко.

— Не, не, драги Уотсън, не всичко. Съвсем не всичко. Аз бих казал например, че един доктор по-скоро би получил такъв подарък от болница, отколкото от ловджийски клуб, и когато пред тази болница стоят инициалите ЧК, названието „Чаринг Крос“ идва естествено, само по себе си.

— Може би си прав.

— Това е най-вероятно. И ако го приемем за хипотеза, върху която ще работим, ние вече имаме здрава основа за изграждане личността на нашия неизвестен посетител.

— Тогава ако приемем, че ЧКБ означава „Чарингкроска болница“, какви други изводи можем да направим?

— Нищо ли не ти подсказва това? Ти познаваш моите методи. Прилагай ги!

— Мога да направя само естествения извод, че този човек е практикувал в Лондон, преди да отиде в провинцията.

— Аз мисля, че бихме могли да отидем и малко по-нататък. Разглеждай въпроса в тази светлина: по какъв случай е най-вероятно да е направен този подарък? Кога приятелите му биха се сговорили да дадат израз на своето уважение към него? Явно в момента, когато е напуснал службата в болницата, за да започне частна практика. Знаем, че е получил подарък. Убедени сме, че е напуснал болницата, за да практикува в провинцията. Сега ще отидем ли твърде далеч в изводите си, ако кажем, че подаръкът е направен именно по този случай?

— Това изглежда вероятно, разбира се.

— И забележи, че той не е бил член на ръководния персонал в болницата, защото само човек със солидна лондонска практика би могъл да заема този пост, а такъв лекар не би се преместил в провинцията. Тогава какъв е бил той? А ако е работил в болницата, без да е при това член на ръководния персонал, той би могъл да бъде само най-обикновен хирург или лекар, т. е. малко по-горе от стажант. Напуснал е града преди пет години — датата върху бастуна. И тъй, драги Уотсън, твойт възрастничък и сериозен домашен лекар се изпарява и пред нас израства млад, ненавършил още тридесет години човек, симпатичен, скромен и разсеян, притежател на куче, към което

той е привързан и което грубо определено е по-голямо от териер^[3] и по-малко от мастиф^[4].

Аз се разсмях недоверчиво, а Шерлок Холмс се облегна на дивана и изпусна малки кръгчета дим, които се залюляха към тавана.

— Колкото за последното, нямам начин да проверя дали това е вярно, но не е трудно да открием поне някои подробности около възрастта и професионалната кариера на този човек.

Снех от своята малка етажерка с медицински книги лекарския справочник и обърнах на съответното име. Имаше няколко Мортимъровци, между които само един, който би могъл да бъде нашият посетител. Прочетох на глас всички данни за него:

— "Мортимър Джеймс, член на Кралския съюз на хирурзите от 1882, Гримпен, Дартмур, графство Девън. От 1882 до 1884 лекар в Чарингкроската болница. Удостоен с Джексъновата награда за сравнителна патология за труда „Атавизъм ли е болезненото състояние на организма?“ Член-кореспондент на Шведския съюз на патолозите. Автор на „Някои аномалии при атавизма“ („Ланцет“, 1882), „Прогресиране ли?“ (списание „Психология“, март 1883). Медицински инспектор на общините Гримпен, Торели и Хай Бероу."

— Нито дума за местния ловджийски клуб, Уотсън — каза Холмс с лукава усмивка, — но все пак провинциален лекар, както остроумно забеляза ти. Струва ми се, че моите изводи прекрасно се потвърдиха. А що се отнася до прилагателните, доколкото си спомням, аз казах „симпатичен, скромен и разсеян“. От опит знам, че само симпатичните хора на този свят получават прощални подаръци; само един скромен човек може да зарече кариерата си в Лондон, за да отиде в провинцията, и само разсеяният оставя бастуна си, а не визитната си картичка, след като е чакал един час в стаята ти.

— А кучето?

— То има навик да носи този бастун след стопанина си. Тъй като бастунът е тежък, кучето го хваща здраво по средата и следите от зъбите му се виждат съвършено ясно. Ако се съди по разстоянието между тези следи, челюстта на кучето според мен е твърде голяма за териер и недостатъчно голяма за мастиф. Възможно е... но, да, кълна се в Юпитер, това е къдрав спаниел^[5]!

Докато говореше, Холмс бе станал и се разхождаше из стаята. В момента се беше спрял при нишата на прозореца. Гласът му прозвуча

така убедително, че аз го погледнах учудено.

— Драги ми приятелю, как е възможно да си така убеден в това?

— По простата причина, че пред вратата ни виждам самото куче и ето че притежателят му звъни. Не ставай, Уотсън, моля те! Той е твой събрат по професия и присъствието ти може да ми помогне. Ето това е драматичен съдбовен момент, Уотсън: чуваш стъпки по стълбата, които ще навлязат в живота ти, но добро ли носят те, или зло, това не знаеш. Какво ли иска Джеймс Мортимър — човекът на науката, от Шерлок Холмс — криминалиста? Влезте!

Видът на нашия посетител ме изненада, защото очаквах да видя типичен провинциален лекар. Докторът беше твърде висок слаб човек с дълъг като клюн нос, който стърчеше между две близко разположени проницателни сиви очи, които блестяха силно иззад очилата със златни рамки. Беше облечен по начин, свойствен за хората от тази професия, но малко небрежно, защото рединготът му бе замърсен, а панталоните — оръфани. Макар и млад, той беше вече прегърбен; ходеше с протегнатата напред шия и общият му вид беше добродушен. Щом влезе, погледът му падна върху бастуна в ръката на Холмс и той се хвърли към него с радостно възклицание:

— Тъй много се радвам — каза той. — Не бях сигурен дали съм го оставил тук, или в параходното дружество. За нищо на света не бих се лишил от този бастун.

— Разбирам, подарък — каза Холмс.

— Да, сър.

— От Чарингкроската болница ли?

— От един-двама тамошни приятели по случай сватбата ми.

— Ой, ой, това е лошо — каза Холмс, като поклати глава.

Доктор Мортимър замига зад очилата малко изумен.

— Защо да е лошо?

— Само за това, че разбъркахте малко нашите изводи. Вашата сватба ли казахте?

— Да, сър. Ожених се и оставих болницата, а с нея и всички надежди за консултантска практика. Нужно беше да си обзаведа собствен дом.

— Стига, стига! Значи в края на краищата не сме сбъркали много — каза Холмс. — А сега, доктор Джеймс Мортимър...

— Не ме наричайте „доктор“, сър. Аз съм само скромен член на Кралския съюз на хирурзите.

— И очевидно човек с висок интелект.

— Дилетант в науката, мистър Холмс; събирач на раковини по брега на необятния и непознат океан на знанието. Предполагам, че говоря с мистър Шерлок Холмс, а не с...

— Да, това е приятелят ми доктор Уотсън.

— Приятно ми е да се запозная с вас, сър. Чувал съм името ви да се споменава наред с това на вашия приятел. Мистър Холмс, вие ме интересувате твърде много. Съвсем не съм очаквал, че имате такъв доликокефален^[6] череп и така добре очертани надорбитни кости. Ще имате ли нещо против, ако прокарам пръст по черепните ви шевове? Докато оригиналът не е налице, сър, една отливка от черепа ви би била украшение за който и да е антропологически музей. Нямам намерение да бъда неискрен и ще си призная, че завиждам на черепа ви.

Шерлок Холмс направи знак на нашия странен посетител да седне на един стол.

— Разбирам, че сте ентузиаст във вашата област, както и аз в моята — каза той. — Ако съдя по показалеца ви, вие сам свивате цигарите си. Не се стеснявайте, запалете.

Докторът извади тютюн и с удивителна ловкост го сви в хартийката. Той имаше дълги треперещи пръсти, гъвкави и неспокойни като пипала на насекомо.

Холмс мълчеше, но кратките му мълниеносни погледи ми показваха, че той се е заинтересувал от нашия чудноват събеседник.

— Предполагам, сър — каза той най-последно, — че ми направихте чест с вчерашното си и днешно посещение не с единствената цел да изследвате черепа ми.

— Не, сър, не. Все таки аз съм щастлив, че ми се представи такава възможност. Дойдох при вас, мистър Холмс, защото съзнавам, че съм неопитен човек и защото неочаквано съм изправен пред една доста сериозна и необикновена проблема. Понеже смятам, че сте вторият най-голям експерт в Европа...

— Наистина ли, сър? А мога ли да попитам кой има честта да бъде първият? — попита Холмс малко рязко.

— На човек, който гледа на нещата строго научно, работата на мосю Бертийон внушава винаги по-голямо уважение.

— Тогава не беше ли по-добре да се посъветвате с него.

— Аз казах, сър, „на човек, който гледа на нещата строго научно“. Но признато е, че като практик вие сте несравним. Надявам се, сър, че не бях прекалено...

— Един момент, доктор Мортимър — каза Холмс. — Мисля, че ще бъде по-разумно, ако без повече да се суетите, ми разкажете хубавичко от какво естество е проблемата, за чието разрешение търсите моето съдействие.

---

[1] Бастун, направен от дървото на особен род палма. Такива бастуни са били използвани твърде често при „разрешение“ на спорове в Пенанг (Малая), откъдето идва и името. Б. пр. ↑

[2] Английска мярка за дължина, равна на 2,54 см. Б. пр. ↑

[3] Порода кучета. Б. пр. ↑

[4] Порода кучета. Б. пр. ↑

[5] Испанска порода куче. Б. пр. ↑

[6] Много продълговат (анат.). Б. р. ↑

ГЛАВА II

ПРОКЛЯТИЕТО НАД БАСКЕРВИЛИТЕ

— В джоба си имам един ръкопис — каза доктор Мортимър.

— Аз го забележах още щом влязохте в стаята — отвърна Холмс.

— Това е стар ръкопис.

— От началото на осемнадесети век, освен ако не е фалшив.

— Но откъде знаете това, сър?

— През цялото време, докато говорихте, вие ми дадохте възможност да проуча един-два инча от документа. Лош е този експерт, който не би могъл да установи датата на един документ с точност до едно-две десетилетия. Може би сте чели случайно моята малка монография по този въпрос. Вашият ръкопис е от 1730 година.

— Точната дата е 1742. — Доктор Мортимър го извади от джоба си. — Тази фамилна реликва ми бе предоставена за съхранение от сър Чарлз Баскервил, чиято внезапна и трагична смърт развълнува целия Девъншир преди около три месеца. Мога да кажа, че аз бях както негов личен приятел, така и негов лекар. Той беше здравомислещ човек, сър, умен и практичен и толкова несуетен, колкото съм и аз. При все това той се отнасяше към този документ съвсем сериозно и психологически беше подготвен точно за такава смърт, каквато в края на краищата го сполетя.

Холмс протегна ръка за документа и го изправи върху коляното си.

— Уотсън, забележи, че единичното и двойното „с“ са писани различно. Това е един от няколкото признаци, които ми помогнаха да определя датата.

Погледнах през рамото му пожълтялата хартия и избледнелите редове. Отгоре бе написано „Баскервил Хол“, а отдолу, с големи разкрити цифри — „1742“.

— Изглежда, че това е някакво повествование.

— Да, разказана е една легенда, която се предава в рода на Баскервилите.

— Но аз разбрах, че искате да се посъветвате с мен за нещо по-практично и по-съвременно.

— Съвсем съвременно. Най-практическа и неотложна задача, която трябва да бъде решена в двадесет и четири часа. Но ръкописът е тясно свързан с тази работа и е къс. С ваше разрешение ще ви го прочета.

Холмс се облегна на стола, опря върховете на пръстите на двете си ръце едни о други и затвори очи с израз на пълно примирение. Доктор Мортимър обърна ръкописа към светлината и с висок хриплив глас зачете следната интересна древна история:

— "За произхода на Баскервилското куче има много повествования, но бидейки свързан по пряка линия с Хуго Баскервил, аз зная тази история от моя баща, който пък я знае от своя. Записах я аз, без да се съмнявам, че всичко е станало така, както е записано тук. Искам да повярвате, деца мои, че Онзи, който наказва прегрешенията наши, може и да ги прости със своето милосърдие и че няма анатема така тежка, та да не може с молитва и покаяние да се изкупи. И поучете се от тази история; не бойте се от плодовете на миналото, но предпазвайте се за в бъдеще да не би за наша погибел да се отдадете на скверните страсти, поради които родът наш е страдал мъчително.

Знайте, че по време на Голямото въстание^[1] (историята му е записана от мъдрия лорд Кларендън и аз най-горещо ви я препоръчвам) имението Баскервил е държал Хуго от същия род и не може да бъде отречено, че той е бил човек най-необуздан, нечестив и безбожен. Наистина съседите му бяха простили това (светиите по тия места не са били на почит), но имало е у него такъв разпуснат и жесток нрав, та името му не излизало из устата на целия Девъншир. Случило се така, че този Хуго залюбил (ако може черната страст негова да бъде наречена с такова свято име) чедото на един дребен земевладелец, що държал земя до Баскервилския имот. Но благоразумна била и порядъчна младата девица и страхувайки се от нечестивото му име, го избягвала всячески.

И ето, случило се това на св. Архангел, Хуго с неколцина от своите празноскиращи и порочни другари се промъкнал във фермата и знаейки добре, че нейният отец и братя отсъствуват, отвлъкъл девицата. Като я домъкнал до Баскервил Хол, момата била оставена в една стая на горния етаж, а Хуго и приятелите му, както всяка нощ,

седнали на голямо пиршество. Тогава нещастницата едва не загубила ума си, слушайки песните, крясъците и страховитите клетви, що идели отдолу; защото, казват, словата, кои Хуго изричал, кога пиел, би могли да сторят на пепел човека, кой ги продума. Най-накрая страхът я довел до постъпка, на коя би се осмелил само най-сърцат и ловък мъж, и с помощта на бръшляна, дето се увива и до днес по южната стена, тя се спуснала на земята и побягнала през тресавището към бащиния си дом, кой се намирал на три левги^[2] от Баскервил Хол.

И случило се така, че след малко време Хуго оставил гостите си, та да отнесе храна и питие на пленницата, а може би е имал и умисъл по-лоша, но намерил клетката празна и птичката отлетяла. И тогава, види се, нечестивият е влязъл в него, защото Хуго се втурнал по стълбата в залата, скочил въз голямата маса, а стаканите и блюдата се разлетели пред него; и известил той високо пред всички, че ще отдаде тялото и душата своя на силите на злото, ако би могъл да настигне момата, И докато сътрапезниците му стояли вцепенени от яростта на този човек, един из тях, най-злият, или може би най-пияният, викнал да пуснат кучетата по нея. При това Хуго изтичал из къщата, крещейки на слугите да оседлаят кобилата му и да пуснат глутницата, и като дал на кучетата да подушат забрадката на момата, подгонил ги пред себе си по следите ѝ и хукнал с викове из тресавището, огрян от месечината.

Приятелите негови стояли известно време зинали, не можейки да разберат всичко, което станало в тази суматоха, но изведнъж упитите им мозъци схванали какво черно дело ще бъде извършено на тресавището. Вдигнала се врява; едни искали пищовите си, други конете си, а трети още по един стакан вино. но накрая замаяните им глави се донейде прояснили и всички те, на брой тринадесет човека, скочили на конете и се впуснали след Хуго.

Месечината греела ясно и наредени един до друг, те яздели бързо по направлението, което момата би взела, ако е възнамерявала да стигне у дома си. Изминали били те една-две мили, когато срещнали на тресавището един овчар и му викнали, та да разберат дали е видял гонитбата. А човекът, както разправят, бил така обезумял от страх, та едва можел да говори, но казал накрая, че наистина видял нещастната девица и хрътките по следите ѝ. „Но аз видях и нещо повече“, рекъл той. „Защото Хуго мина край мен на черната си кобила, а зад него

търчеше куче, и не дай боже да видиш някога зад себе си такова изчадие адско.“ И испсували пияните земевладелци овчаря и продължили нататък. Но скоро тръпки полазили по кожата им, защото от тресавището достигнал до тях шум от тропот и черната кобила, изпръскана с бяла пяна, минала край тях с влачещи се поводи и празно седло. Тогава гуляйджиите заяздили по-близо един до друг, защото голям страх ги завладял, и продължили да вървят из тресавището, макар че ако всеки от тях би бил сам, би обърнал на драго сърце коня си назад. И така, като яздели бавно, те се натъкнали най-после на хрътките. Кучетата, макар и известни с жестоката си порода и свирепостта си, виели жаловито, сбрани накуп на края на дълбок дол сред тресавището, и едни от тях, прокрадвайки се, бягали настрана, а други, наежени и със светнали очи, се смъквали в тясната долчинка пред тях.

Приятелите спрели, както ще се досетите, по-трезви, отколкото когато тръгнали. Повечето от тях не щели по никакъв начин да продължават, но трима, кои били най-смели или може би най-пияни, подкарали към дола. И тогава пред тях се открила широка поляна и там стърчали два големи каменни стълба (те и днес могат да се видят там), поставени отколе от някакво древно племе. Месечината ясно светела над поляната и в средата ѝ, където била паднала мъртва от страх и изтощение, лежала нещастната девица. Но не при вида на нейното тяло, ни при вида на тялото на Хуго Баскервил, който лежал до нея, настръхнали косите на тия трима дяволски смели гуляйджии: надвесена над Хуго и сграбчила го за гърлото, там стояла гадна твар — голям черен звяр, подобен на куче, ала по-голям от кое да е куче, видено от смъртен. И даже пред очите техни чудовището разкъсало гърлото на Хуго Баскервил и като обърнало към тях окървавената си муцуна с пламтящи очи, те изпищели от страх и полетели през тресавището, та да спасят живота си, като продължавали да надават викове. Единият, както разправят, умрял същата тази нощ поради виденото, а другите двамина до края на дните си били развалини човечески.

Такова е преданието, деца мои, за появяването на кучето, за което казват, че е причинило оттогава толкова горчиви страдания на рода наш. И ако аз го записах, то е заради туй, че това, кое добре се знае, е по-малко страшно от недоизреченото и догадките. Не може да се

отрече, че мнозина из нашия род са имали злощастна смърт — внезапна, страшна и тайнствена. Но нека се уповаваме на безкрайната милост на Провидението, та то да не накаже невинните след трето и четвърто коляно, кои ги грози отмъщението, както е писано в Светото писание.

И така, на това Провидение ви оставям, деца мои, и съветвам ви, като ви предупреждавам, да се предпазвате от ходене из тресавището в късна доба, когато силите на злото властвуват.

Написано от Хуго Баскервил за синовете му Роджър и Джон с указание да не споменават нищо за това пред сестра им Елизабет."

Когато свърши четенето на този странен разказ, доктор Мортимър вдигна очилата си на челото и впи поглед в мистър Шерлок Холмс, който се прозина и хвърли угарката от цигарата си в огъня.

— Е? — попита Холмс.

— Не намирате ли, че това е интересно?

— Да, за някой любител на фантастични приказки. Доктор Мортимър извади от джоба си сгънат вестник.

— А сега, мистър Холмс, ще ви покажа нещо по-съвременно. Това е „Девън Каунти Кроникъл“ от 14 юни тази година. Вестникът съдържа кратко изложение на фактите, установени при смъртта на сър Чарлз Баскервил, която го сполетя няколко дни преди тази дата.

Приятелят ми се наклони малко напред и изражението му стана напрегнато. Като нагласи отново очилата си, нашият посетител започна:

— „Скоропостижната смърт на сър Чарлз Баскервил, чието име беше споменавано във връзка с предстоящите избори като вероятен кандидат на либералите в Среден Девъншир, потопи в скръб цялото графство. Въпреки че сър Чарлз живееше в Баскервил Хол сравнително от скоро време, неговият благ характер и изключителна щедрост му спечелиха обичта и уважението на всички, които са влизали в допир с него. В тази епоха на парвенюта е приятно да попаднем на случай, когато потомъкът на стара фамилия, която е видяла и лоши дни, е успял сам да си създаде състояние и се е завърнал с него, за да възстанови миналото величие на своя род. Както е известно, сър Чарлз спечели голямо богатство с умела борсова игра в Южна Африка. По-умен от тези, които продължават играта, докато колелото на щастието се обърне против тях, той превърна печалбите си

в пари и се прибра в Англия. Сър Чарлз се установи в Баскервил Хол едва преди две години, но за никого не е тайна от какъв голям мащаб бяха плановите му за реконструкции и усъвършенствувания, прекъснати от неговата смърт. Тъй като беше бездетен, сър Чарлз още приживе открито е изразявал желанието си, щото цялото местно население да бъде облагодетелствувано от огромното му състояние, така че мнозина имат основание да оплакват преждевременната му кончина като загуба на свой близък. В колоните на вестника често бяха помествани съобщения за местни и на цялото графство дарения.

Не може да се каже, че следствието изясни напълно всички обстоятелства, свързани със смъртта на сър Чарлз, но бе направено достатъчно, за да се опровергаят слуховете, възникнали поради суеверието на местните жители. Няма каквито и да е основания, за да подозираме нещо нечисто или да мислим, че смъртта се дължи на някакви други, а не на естествени причини. Сър Чарлз беше вдовец и може да се каже, в известно отношение човек с ексцентрични навици. Въпреки своето значително богатство личните му изисквания бяха скромни и цялата му домашна прислуга в Баскервил Хол се състоеше от една брачна двойка на име Баримор — съпругът, изпълняващ длъжността на лакей, а жената — на икономка. Техните показания, потвърдени и от няколко приятели на сър Чарлз, идат да покажат, че здравословното му състояние в последно време е било влошено, като те изтъкнаха по-специално сърдечната му болест, проявяваща се в промяна на цвета на лицето, задух и остро изразена нервна депресия.

Доктор Джеймс Мортимър, приятел и домашен лекар на покойния, даде показания в същия дух.

Истината по този случай е съвсем проста: всяка вечер, преди да си легне, сър Чарлз Баскервил имал обичай да се разхожда в имението си по известната алея с тисовете^[3]. Показанията на семейство Баримор свидетелствуват, че това било негов навик. На 4 юни сър Чарлз обявил намерението си да замине на другия ден за Лондон и наредил на Баримор да приготви багажа му. Тази вечер, както обикновено, той излязъл, за да направи нощната си разходка, през време на която имал навика да изпуска по една пура. И вече не се върнал. Когато в дванадесет часа Баримор видял входната врата все още отворена, той се обезпокоил и като запалил един фенер, излязъл да търси господаря си. Този ден било влажно, та стъпките на сър Чарлз по алеята можели

да се проследят лесно. Към средата на тази алея има врата, която води към тресавището. Има признаци, които показват, че сър Чарлз е постоял там известно време. После пак е продължил разходката си и ... на другия край на алеята било открито тялото му. Един факт, който остава необяснен, е показанието на Баримор, че следите на господаря му менят характера си от момента, в който той е подминал вратата: сякаш след това той е ходил на пръсти. Някой си циганин Мърфи, търговец на коне, бил по това време из тресавището на неголямо разстояние от алеята, но според собствените му признания тогава бил пиян повече от всеки друг път. Той твърди, че чул викове, но не можел да каже от коя посока са идвали.

По тялото на сър Чарлз не са намерени никакви следи от насилие и въпреки че лекарските показания изтъкват неимоверното изменение на лицето (така неимоверно, че доктор Мортимър отначало не искал да повярва, че пред него наистина лежи неговият приятел и пациент), беше обяснено, че това е симптом, който не е необикновен при случай на задух и смърт вследствие изтощение на сърцето. Това обяснение бе дадено въз основа на аутопсията, която показва стар органически порок, така че съобразно с медицинската експертиза съдът издаде решение за скоропостижна смърт. Добре е, че стана така, защото явно е какво голямо значение ще има фактът наследникът на сър Чарлз да се установи в Баскервил Хол и да продължи прекрасните начинания, които бяха прекъснати от такъв трагичен край. Ако прозаичните изводи на следователя не бяха сложили край на фантастичните истории, които се мълвяха във връзка с този случай, може би щеше да бъде трудно да се намери наследник на Баскервил Хол.

Както се чува, най-близкият сродник (ако е жив) е мистър Хенри Баскервил — син на по-малкия брат на покойния. Известно беше, че младият човек е в Америка и се прави справка с оглед да бъде уведомен за голямото наследство.“

Доктор Мортимър сгъна пак вестника и го прибра в джоба си.

— Това са общоизвестните факти във връзка със смъртта на сър Чарлз Баскервил, мистър Холмс.

— Трябва да ви благодаря — каза Шерлок Холмс, — че обърнахте вниманието ми върху един случай, който действително представлява известен интерес. По това време аз видях никакви коментarii във вестниците, но бях извънредно много зает с

незначителното дело около ватиканските камеи^[4] и в старанието си да услужа на папата пропуснах няколко интересни случаи в Англия. Тази статия, казахте, съдържа всички известни факти?

— Да.

— Тогава запознайте ме с неизвестните.

Холмс се облегна, опря върховете на пръстите си един о друг и лицето му прие най-равнодушния и безстрастен израз.

— Правейки това — каза доктор Мортимър, който беше започнал да проявява признаци на някакво силно възмущение, — аз ще ви кажа неща, които не съм поверил на никого. Съображението ми, за да скрия тези неща при следствието, беше, че като човек на науката, трябваше да се предпазвам, за да не изпадна в положение явно да потвърдя суеверията на народа. Имах и други съображения: Баскервил Хол, както пише и във вестника, положително би останал без обитатели, ако се прибави още нещо към неговата и без това донякъде мрачна слава. Поради тези две причини сметнах, че ще бъде оправдано, ако кажа помалко, отколкото зная, защото в противен случай не би имало никаква полза. Обаче няма причина, за да не бъда свършено откровен с вас.

Тресавището е много рядко населено и тези, които живеят наблизо един до друг, се стараят да се срещат по-често. По този начин аз познавах сър Чарлз Баскервил много добре. С изключение на мистър Франклънд от Лефтър Хол и естественика мистър Степлтън наоколо в продължение на мили няма други образовани хора. Сър Чарлз беше уединен човек, но болестта му стана причина да се сближим, а общите ни интереси към науката укрепиха тази близост. Той бе донесъл от Южна Африка доста научни материали и ние сме прекарвали много очарователни вечери, като обсъждахме сравнителната анатомия на бушмените и хотентотите.

През последните няколко месеца ми ставаше все по-ясно, че нервите на сър Чарлз са опънати до скъсване. Той обръщаше прекалено сериозно внимание на легендата, която ви прочетох — толкова сериозно, че макар и да се разхождаше вечер в собственото си имение, нищо не би могло да го накара да излезе нощем из тресавището. Колкото и невероятно да ви се види, мистър Холмс, той беше искрено убеден, че над рода му тежи страшно проклятие и, разбира се, сведенията, които баронът имаше за миналото на дедите си, не бяха утешителни. Непрекъснато го преследваше идеята за

някакво призрачно същество и неведнъж той ме е питал дали при моите нощни посещения на болни не съм видял някакво странно създание, или не съм чул кучешки лай. Сър Чарлз ми задава няколко пъти този въпрос, и то винаги с глас, който трепереше от вълнение.

Спомням си много добре как една вечер, около три седмици преди тази фатална случка, пристигнах в Баскервил Хол. Заварих го пред вратата на къщата. Слязох от кабриолета си и бях застанал пред сър Чарлз, когато забелязах, че очите му, широко отворени и пълни с неизразим ужас, бяха устремени някъде през рамото ми. Обърнах се мигновено, и то точно навреме, за да зърна в началото на алеята нещо, което минаваше оттам и което взех за голямо черно теле. Сър Чарлз беше така възбуден и уплашен, че бях принуден да отида до мястото, където видях животното, и да го потърся. То беше изчезнало, обаче това произшествие произведе крайно тягостно впечатление на сър Чарлз. Прекарах с баронета цялата вечер и този случай стана причина той да ми повери току-що прочетения ръкопис, с което ми обясни и безпокойството, проявено от него. Споменах този незначителен епизод, защото, като имаме предвид трагедията, която последва, той придобива известно значение, въпреки че на времето аз бях убеден, че това е съвсем нищожна работа и вълнението на баронета е неоправдано.

Следвайки моя съвет, сър Чарлз се готвеше да отиде в Лондон. Аз знаех, че сърцето му е болно и че постоянният страх, в който живее, очевидно дава сериозно отражение върху здравето му, колкото и нереална да е причината за това. Смятах, че след като се развлече няколко месеца в града, той ще се върне обновен. Нашият общ приятел мистър Степлтън, който проявяваше голяма загриженост за здравето на сър Чарлз, беше на същото мнение. И в последния момент се разрази тази страшна катастрофа.

Вечерта, когато сър Чарлз умря, Баримор, открил трупа му, изпрати при мен с кон коняря Паркинс, и понеже още не бях легнал, успях да пристигна в Баскервил Хол само един час след случилото се. Проверих и установих същите факти, които бяха изнесени и при следствието. Проследих стъпките му по алеята с тисовете, видях мястото при вратата към тресавището, където, изглежда, той е постоял, забелязах изменилия се характер на следите му след това място, убедих се, че няма други отпечатыци от стъпки върху влажния пясък с изключение тези на Баримор и накрая изследвах внимателно тялото,

което не беше докосвано до моето пристигане. Сър Чарлз лежеше по лице, с разперени ръце и пръсти, впити в земята, а чертите на лицето му бяха така разкривени поради някакво силно вълнение, че аз почти бях готов да се закълна, че това не е той. Разбира се, нямаше каквито и да било следи от физическо нараняване. При разпита обаче Баримор даде едно невярно показание. Лакеят каза, че на земята около тялото нямало следи. Той просто не ги е видял. Аз обаче ги забелязах — малко настрани, но съвсем пресни и ясни.

— Следи ли?

— Да.

— Мъжки или женски?

Доктор Мортимър ни погледна за момент особено и когато отговори, гласът му се снижи почти до шепот:

— Мистър Холмс, това бяха отпечатыци от гигантско куче.

---

[1] Става дума за Английската бурж. революция (1642–1660). Б. р. ↑

[2] Три левги се равняват на около 15 километра. Б. р. ↑

[3] Ти с — ниско храстовидно дърво. Сади се обикновено за жив плет. Б. пр. ↑

[4] Камея — фин цветен камък, изработен в релеф. Камеи били работени в древния Рим и по време на Ренесанса. Б. пр. ↑

ГЛАВА III

ЗАГАДКАТА

Признавам, че при тези думи ме побиха тръпки. В гласа на доктора имаше трепет, който показваше, че самият той е дълбоко развълнуван от това, което ни разправи. Във възбуждението си Холмс се наведе напред, а в очите му заблестяха твърдият сух блясък, който искреше от тях, когато той биваше силно заинтригуван.

— Вие видяхте това?

— Така ясно, както сега виждам вас.

— И не казахте нищо?

— Каква полза?

— Как може никой да не го е видял?

— Следите бяха на около двадесет ярда от тялото, така че никой не им е обърнал внимание. Предполагам, че и аз бих ги отминал, ако не знаех легендата.

— Из тресавището сигурно има много овчарски кучета.

— Несъмнено, но това не можеше да бъде овчарско.

— Казахте, че трябва да е било много голямо.

— Чудовищно.

— Обаче не е приближавало тялото?

— Не е.

— Какво беше времето тази нощ?

— Влажно и хладно.

— Но не валеше?

— Не.

— Какво представлява тази алея?

— От двете страни има стар непроходим жив плет от тисове, висок дванадесет стъпки^[1]. Пътеката по средата е широка около осем стъпки.

— Има ли нещо между живия плет и пътеката?

— Да. От всяка страна има ивица трева, около шест стъпки широка.

— Доколкото разбрах, живият плет има врата.
— Да, вратата, която води към тресавището.
— Други изходи има ли?
— Не.
— Следователно, за да стигне до алеята с тисовете, човек трябва да идва или откъм къщата, или да влезе през вратата откъм тресавището?
— Има още един изход — през беседката на другия край на алеята.
— Стигнал ли беше сър Чарлз дотам?
— Не. Той лежеше на около петдесет ярда^[2] от беседката.
— А сега — това е много важно, доктор Мортимър — кажете ми: следите, които видяхте, бяха на пътеката, а не на тревата, нали?
— Върху трева следи обикновено не личат.
— Те бяха от тази страна на пътеката, откъм която е и вратата, нали?
— Да. По края на пътеката, откъм вратата.
— Вие ме заинтригувахте извънредно много. Друг един въпрос: вратата беше ли затворена?
— Затворена и заключена с катинар.
— Колко висока е тя?
— Около четири стъпки.
— Значи всеки би могъл да се прехвърли през нея.
— Да.
— А какво забелязахте около вратата?
— Нищо особено.
— Боже мой! Та никой ли не изследва това място?
— Изследвах го самият аз.
— И не открихте нищо?
— Всичко бе много объркано. Очевидно сър Чарлз е стоял там пет-десет минути.
— Откъде знаете това?
— Пепелта беше паднала два пъти от пурата му.
— Превъзходно! Ето ни помощник, Уотсън, по наш вкус! А следите?
— Навсякъде около това място той бе оставил следи върху пясъка. Други не можах да забележа.

С нетърпелив жест Шерлок Холмс се плесна по коляното.

— Защо не бях там! — извика той. — Това очевидно е изключително интересен случай, който предлага богати възможности на един специалист-експерт. Но пясъчната страница, която аз бих могъл да прочета така добре, е вече отдавна зацапана от дъжда и изличена от кундурите на любопитните селяни. Ах, доктор Мортимър, доктор Мортимър! Като си помисля само, че не сте ме извикали веднага! ... Имате голям грях наистина.

— Ако ви бях повикал, мистър Холмс, трябваше да разкрия тези факти пред всички, а аз вече ви изтъкнах причините, поради които не исках да направя това. Освен това ... освен това...

— Защо се двоумите?

— Има една област, в която и най-проницателният и опитен детектив е безпомощен.

— Искате да кажете, че тука има нещо свръхестествено?

— Не съм казал такова нещо.

— Не, но явно е, че мислите така.

— След като се случи това нещастие, мистър Холмс, до ушите ми стигнаха някои работи, които едва ли са съвместими с естествения ред на нещата.

— Например?

— Открих, че преди да се случи това ужасно събитие, няколко души са видели из тресавището някакво същество, което съответствува точно на онзи Баскервилски демон и което не прилича на никое друго животно, известно на науката. Всички те твърдяха, че това е някакво огромно създание — светещо, чудовищно и призрачно. Подложих на кръстосан разпит трима от тези хора: единият от тях — умен, здравомислещ селянин, другият — подковач, и третият — фермер. И тримата разказаха едно и също нещо за това ужасно привидение и така, както го описват, то отговаря точно на адското изчадие от легендата. Уверявам ви, че в цялата област цари ужас и само отчаян смелчага би прекосил тресавището нощем.

— И вие, човек на науката, вярвате, че това създание е свръхестествено?

— И аз не знам какво да вярвам.

Холмс сви рамене:

— Досега съм правил разследванията си само в пределите на този свят. Борил съм се със злото според скромните си възможности, но да се заема с бащата на самия Сатана, ще бъде може би прекалено амбициозна задача. При все това трябва да се съгласите, че следите са нещо материално.

— Кучето от преданието е било достатъчно материално, за да разкъса гръкляна на човека, и въпреки това то също така е и свръхестествено.

— Виждам, че вие окончателно преминахте на страната на мистиците. Но сега, доктор Мортимър, кажете ми: щом като поддържате тези възгледи, защо тогава сте дошли да се съветвате с мене? Казвате ми, че е безполезно да разследвам обстоятелствата около смъртта на сър Чарлз и в същото време искате да се заема с това.

— Не съм казал, че искам да правите такова нещо.

— Тогава как мога да ви помогна?

— Като ме посъветвате какво да правя със сър Хенри Баскервил, който пристига на гара Ватерло... — доктор Мортимър погледна часовника си — точно след час и четвърт.

— Това да не е наследникът?

— Да. След смъртта на сър Чарлз ние се осведомихме за този млад джентълмен и открихме, че той се занимава със земеделие в Канада. Според отзивите, които получихме за него, той е прекрасен човек във всяко отношение. Аз говоря сега не като лекар, а като доверено лице и изпълнител на завещанието на сър Чарлз.

— Предполагам, че няма друг претендент за наследството?

— Не. Единственият друг сродник, за когото можахме да научим нещо, е Роджър Баскервил — най-младият от тримата братя. Сър Чарлз е най-големият, а средният брат, който е умрял млад, е баща на този младеж Хенри. Роджър е бил черната овца на семейството. Той имал деспотичната жилка на старите Баскервили и както ми казаха, бил точно копие на фамилния портрет на онзи Хуго. В Англия му станало твърде горещо, та избягал в Централна Америка, където умрял в 1876 година от жълта треска. Хенри е последният от Баскервилите. След един час и пет минути ще го посрещна на гара Ватерло. Получих телеграма, че тази сутрин пристига в Саут-хемптън. Сега, мистър Холмс, как бихте ме посъветвали да постъпя с него?

— А защо да не отиде в дома на дедите си?

— Това изглежда естествено, нали? Но въпреки това, имайте предвид, че зла участ е постигала всеки Баскервил, който е отивал там. Сигурен съм, че ако сър Чарлз би могъл да поговори с мен преди смъртта си, би ми забранил да заведе на това ужасно място последния от стария род — наследника на голямото богатство. А от друга страна, не може да се отрече, че благосъстоянието на цялата тази бедна и неприветлива околност зависи от неговото присъствие там. Ако Баскервил Хол няма обитател, хубавите начинания на сър Чарлз ще станат на пух и прах. Страхувам се да не би да се ръководя твърде много от личната си заинтересованост в тази работа, затова ви изложих случая и ви моля за съвет.

Холмс се замисли за малко.

— Казано ясно и просто, работата стои така — каза той. — Според вас съществува някаква сатанинска сила, която прави Дартмур опасен за Баскервилите. Това е вашето мнение, нали?

— Ако трябва да отидем докрай, бих казал, че има все пак известни доказателства, че това е така.

— Именно. Но ако вашата теория за свръхестествените сили е правилна, то положително те могат да донесат нещастие на младия човек както в Девъншир, така и в Лондон. Трудно е да си представим, един зъл дух с тясно ограничена власт, като тази на енорийското църковно настоятелство.

— Едва ли бихте гледали така насмешливо на въпроса, мистър Холмс, ако имахте личен допир с тези неща. Значи според вас, доколкото разбирам, младият човек ще бъде невредим както в Девъншир, така и в Лондон. Но той пристига след петдесет минути. Какво ще ми препоръчате?

— Съветвам ви, сър, да наемете файтон, да вземете кучето си, което дращи по входната ми врата, и да се отправите към Ватерло, за да посрещнете сър Хенри Баскервил.

— А после?

— После няма да му казвате нищо, докато не реша какво да направим по тази работа.

— Колко време ще ви трябва, за да решите?

— Двадесет и четири часа. Ще ви бъда много задължен, доктор Мортимър, ако утре в десет часа ме навестите, а ако доведете със себе си и сър Хенри Баскервил, това ще улесни моите планове за в бъдеще.

— Така и ще направя, мистър Холмс.

Той записа датата и часа на срещата върху ръкавела си и хукна навън, взирайки се разсеяно със свойствения нему особен маниер. Холмс го спря на стълбите.

— Само още един въпрос, доктор Мортимър. Вие казахте, че преди смъртта на сър Чарлз Баскервил няколко души са видели това привидение из тресавището.

— Трима.

— А след това виждал ли го е някой?

— Не съм чул такова нещо.

— Благодаря ви. Довиждане.

Холмс се върна на мястото си с онова спокойно изражение на вътрешно задоволство, което показваше, че е изправен пред подходяща за него задача.

— Излизаш ли, Уотсън?

— Щом не мога да ти помогна ...

— Не, драги ми приятелю, аз се обръщам за помощ към теб, когато настъпи часът за действие. Но това е великолепно, в известно отношение единствено по рода си! Като минеш край Брадли, би ли го помолил да ми изпрати един фунт от най-силния тютюн. Благодаря ти предварително. Би било добре също, ако можеш да си наредиш работите така, че да не се връщаш до довечера. А после с радост ще споделя с теб впечатленията си около тази интересна задача, която ни бе предоставена тази сутрин.

Знаех, че уединението и самотата са особено необходими за приятеля ми в часове на напрегнато умствено съсредоточение, когато претегля всяка частица от фактите, изгражда редица теории, противопоставя ги една на друга и решава кои пунктове са съществени и кои маловажни. Ето защо прекарах деня в клуба си и се върнах на Бейкър стрийт чак вечерта. Беше приблизително девет часа, когато отново се намерих в стаята.

Като отворих вратата, първото ми впечатление беше, че е избухнал пожар, защото стаята беше така изпълнена с дим, че той бе затъмнил светлината на лампата над масата. Когато влязох обаче, опасенията ми изчезнаха, тъй като това беше лютив дим от силен, серт тютюн, който раздразни гърлото ми и ме накара да се разкашлям. През мъглявината видях неясните очертания на Холмс, в халат, свит в

креслото, с черната глинена лула между зъбите. Около него лежаха няколко свитъка хартия.

— Да не си се простудил, Уотсън?

— Не, това е от този отровен пушек.

— Струва ми се, че си прав. Малко е запушено.

— Малко! Та тук е нетърпимо!

— Отвори прозореца тогава! Целия ден беше в клуба, нали?

— Но, драги Холмс ...

— Прав ли съм?

— Разбира се, но как? ...

Той се засмя на учудената ми физиономия.

— Твоята възхитителна неопитност, Уотсън, ме кара да изпитвам удоволствие, като упражнявам скромните си способности за твоя сметка. Излиза джентълменът в дъждовно и кално време. Вечерта се връща съвършено чистичък, а цилиндърът и обувките му все още лъщят. Значи се е заседял някъде целия ден. Той няма близки приятели. Тогава къде може да е бил? Не е ли очевидно?

— Да, съвършено очевидно.

— Светът е пълен с очевидни неща, които никой никога не забелязва. Къде мислиш, че съм бил аз?

— Не си мръднал от тук.

— Напротив, бях в Девъншир.

— Духът ти може би е бил там.

— Точно така. А тялото ми остана в това кресло и сега със съжаление забелязвам, че в мое отсъствие то е изконсумирало две големи кани кафе и невероятно количество тютюн. След като ти излезе, изпратих да ми вземат от магазина на Стенфърд карта на Дартмурското тресавище и духът ми вита там целия ден. Смея да се похваля, че сега не бих се изгубил из онези места.

— Предполагам, картата е с голям мащаб.

— Много голям. — Той разгъна една част от картата и я сложи върху коляното си. — Ето ти участъка, който ни интересува. Това в средата е Баскервил Хол.

— С гората наоколо?

— Именно. Представям си алеята с тисовете, въпреки че не е отбелязана тук с това име. Както се досещаш, тя сигурно върви по тази линия от лявата страна на мочурището. А тази малка група постройките

тук е селцето Гримпен, главната квартира на нашия приятел доктор Мортимър. Както виждаш, наоколо в радиус от пет мили^[3] има само няколко разпръснати жилища. Ето тук е Лефтър Хол, за който спомена докторът. Тук пък има отбелязана къща, която ще да е резиденцията на естественика Степлтън, ако правилно съм запомнил името му. А това са две ферми сред тресавището — „Хай Тор“ и „Фаулмайър“. На четиринадесет мили от тях е големият Принстаунски затвор. А помежду и около тези разпръснати пунктове се простира пустото, лишено от живот тресавище. Това значи е сцената, където се е разиграла трагедията, и която с наша помощ може да се разиграе още веднъж.

— Това трябва да е дива местност.

— Да, обстановката е подходяща. Ако сатаната държи да има пръст в работите на хората ...

— Значи и самият ти си склонен да обясниш това със свръхестествени сили?

— А нима представителите на дявола не могат да бъдат от плът и кръв? На първо време два въпроса очакват от нас разрешение. Единият е дали е извършено въобще някакво престъпление и вторият — какво е престъплението и как е извършено? Разбира се, ако догадките на доктор Мортимър са правилни и имаме работа със свръхестествени сили — край на нашите проучвания. Но ние сме длъжни да изчерпим всички други хипотези, преди да се върнем на тази. Струва ми се, че вече трябва да затворим прозореца, ако нямаш нищо против. Интересно нещо: открих, че концентрацията на тютюнев дим спомага за концентрацията на мислите. Още не съм стигнал дотам, че да се завирам в сандък, за да мога да мисля, но това е логическият извод от моето изказване. Е, успя ли да поразчепкаш нашата задача?

— Да, аз мислих много върху нея в продължение на целия ден.

— И какво измисли?

— Това е доста заплетена работа.

— Случаят, разбира се, е своеобразен. Тук има някои характерни положения. Промяната на следите например? Как ще обясниш това?

— Мортимър каза, че сър Чарлз е ходил на пръсти в тази част на алеята.

— Той само повтори това, което някой глупак е казал при следствието. Та кой е този, дето ще ходи на пръсти по алеята?

— Тогава?

— Той е бягал, Уотсън; бягал е с все сила; бягал е, за да спаси живота си; бягал е, докато сърцето му се е пръснало, и е паднал мъртъв по очи.

— Но от какво е бягал?

— Там именно е загадката. Има признаци, по които може да се съди, че той е полудял от страх, преди още да започне да тича.

— Как можеш да бъдеш сигурен в това?

— Приемам, че причината за неговия страх е нещо, което е било отвъд, на тресавището. И ако е така, а това изглежда най-вероятно, то той си е загубил ума от страх, защото само обезумял човек може да бяга не към дома си, а в обратна посока. Ако са верни показанията на циганина, сър Чарлз е викал за помощ, обаче е бягал в посока, където най-малко би могъл да я намери. И тук отново изниква въпросът: кого е чакал той тази нощ и защо го е чакал на алеята, а не в къщата си.

— Ти мислиш, че е чакал някого?

— Сър Чарлз е бил стар и с разклатено здраве. Разбирам да се разхожда вечерно време, но земята тогава е била влажна, а нощта студена. Допустимо ли е той да седи пет или десет минути, както заключава доктор Мортимър, съдейки по пепелта от пурата. Във всеки случай докторът е по-наблюдателен, отколкото предполагах. .

— Но сър Чарлз е излизал всяка вечер. — Обаче не вярвам да е чакал всяка вечер при вратата към тресавището. Напротив, имаме сведения, че той е избягвал тресавището. А тази вечер е чакал именно там. И това е било вечерта преди деня, в който е трябвало да замине за Лондон. Работата се оформя, Уотсън. Става по-ясна. Бъди така добър да ми подадеш цигулката, а всички размисли около тази работа ще отложим, докато се срещнем утре с доктор Мортимър и сър Хенри Баскервил.

---

[1] Стъпка — английска мярка за дължина, равна на 30.5 см (12 инча). Б. пр. ↑

[2] Ярд — английска мярка за дължина, равна на 3 стъпки (90.15 см). Б. пр. ↑

[3] Една сухопътна миля е равна на 1.609 м. Б. р. ↑

ГЛАВА IV

СЪР ХЕНРИ БАСКЕРВИЛ

Със закуската приключихме рано и Холмс, облечен в халата си, очакваше обещаната среща. Нашите гости бяха точни, защото часовникът тъкмо удари десет и доктор Мортимър се появи, следван от младия баронет. Последният беше не висок, жив, черноок мъж, около тридесетгодишен, много добре сложен, с гъсти черни вежди и енергично решително лице. Носеше ръждивокафяв спортен костюм и имаше загорялата кожа на човек, който прекарва по-голямата част от времето си на открито, но въпреки това в спокойните му очи и спокойното му самоуверено държане имаше нещо, което издаваше у него джентълмена.

— Това е сър Хенри Баскервил — представи го докторът.

— Самият той — каза баронетът. — И най-интересното е, мистър Холмс, че ако моят приятел не бе предложил да ви посетим тази сутрин, аз сам щях да дойда. Научих, че разрешавате разни загадки, а тази сутрин бях изправен пред една, която изисква повече обмисляне, на което аз съм неспособен.

— Моля, седнете, сър Хенри. Да разбирам ли, че сте имали някаква особена преживелица, след като пристигнахте в Лондон.

— Нищо значително, мистър Холмс. Само една шега или нещо подобно. Тази сутрин получих ей това писмо, ако въобще можете да го наречете писмо.

Той сложи плика върху масата и всички се наведохме над него. Това беше най-обикновен сивкав плик. Адресът "Сър Хенри Баскервил, хотел „Нортъмбърланд“ бе написан с груби печатни букви. Имаше щемпел „Чаринг Крос“ с дата на пускането му — предишната вечер.

— Кой знаеше, че ще отседнете в хотел „Нортъмбърланд“? — попита Холмс, гледайки изпитателно нашия посетител.

— Никой не би могъл да знае. Само двамата с доктор Мортимър решихме това, и то след като се срещнахме.

— Но без съмнение доктор Мортимър е бил вече отседнал там.

— Не, аз се бях установил у един приятел — каза докторът, — По нищо не би могло да се разбере, че възнамеряваме да отседнем в този хотел.

— Хм! Изглежда, че някой е крайно заинтересован от вашите действия.

Холмс извади от плика половин лист, сгънат на четири. Той го разгъна и го сложи на масата. По средата имаше едно-единствено изречение, образувано посредством залепени върху листа печатни думи. То гласеше: „Ако сте разумен и цените живота си, стойте настрана от тресавището“. Само думата „тресавището“ беше написана с мастило с печатни букви.

— Сега — каза сър Хенри Баскервил — може би ще ми кажете, мистър Холмс, какво за бога значи това и кой проявява такъв интерес към моите работи.

— А вие какво мислите, доктор Мортимър? Във всеки случай трябва да се съгласите, че тук няма нищо свръхестествено.

— Да, сър, но то би могло да изхожда от някой, който е убеден, че тази работа е свръхестествена.

— Коя работа? — попита сър Хенри остро. — Струва ми се, джентълмени, че всички вие знаете много повече за моите собствени работи, отколкото аз.

— Преди да напуснете тази стая, ще споделим и с вас всичко, което знаем. Обещавам ви това — каза Шерлок Холмс. — Ас ваше позволение сега засега ще се ограничим само върху този много интересен документ, който навярно е съставен и изпратен по пощата снощи. Имаш ли вчерашния „Таймс“, Уотсън?

— Тук е в ъгъла.

— Извинявай, че те безпокоя, но подай ми, моля те, страницата с уводната статия. — Той я прегледа набързо, като движеше погледа си нагоре и надолу по колоните на страницата.

— Така, уводна статия „Свобода на търговията“. Разрешете ми да ви прочета един пасаж от нея: „Ако сте търговец и някои се опитват да ви подведат, за да ви накарат да мислите, че вашият бранш в търговията или промишлеността ще бъде насърчен чрез покровителствени мита, стойте настрана от такива хора. Близко до ума е, че такъв закон не може да бъде разумен, защото вносът ще изгуби

предишното си значение, а цените ще се покачат, вследствие на което ще се понижи стандартът на живота в страната.“ Какво ще кажеш за това, Уотсън? — радостно възкликна Холмс, като потриваше ръце със задоволство. — Не смяташ ли, че е възхитителна мисъл?

Доктор Мортимър гледаше Холмс така, сякаш пред себе си имаше душевно болен пациент, а сър Хенри обърна към мен черните си, пълни с учудване очи.

— Не разбирам много от мита и тям подобни работи, но ми се струва, че засягайки тази тема, ние се отдалечихме твърде много от следите, които търсим — каза доктор Мортимър.

— Напротив! Аз пък мисля, че сме надушили прясна следа. Уотсън познава по-добре от вас моите методи, но боя се, че дори и той не може да схване съвсем правилно значението на това изречение.

— Да. Признавам, че не виждам никаква връзка между него и писмото.

— При все това, драги ми Уотсън, връзката е съвсем тясна, защото едното е съставено от другото. „Ако сте“, „и“, „стойте настрана от“, „разумен“, „си“, „цените“, „живота“. Не виждаш ли откъде са взети тези думи?

— Вие сте прав, дявол да го вземе! Е, ако и това не е остроумие! ... — възкликна сър Хенри.

— Фактът, че „Ако сте“ и „стойте настрана от“ са изрязани нацяло, ще разпръсне и последните съмнения, ако има такива.

— Добре, така е.

— Действително, мистър Холмс, това надхвърли всичко, което бих могъл да си представя — каза доктор Мортимър, втренчил се изумен в приятеля ми. — Да се досети човек, че думите са от вестник, това разбирам; но да назове вестника и да определи точно статията, това наистина е едно от най-забележителните неща, които някога съм виждал. Как установихте това?

— Предполагам, докторе, че вие можете да различите черепа на един негър от черепа на един ескимос.

— Повече от сигурно.

— Но как?

— Та това е любимото ми занимание. Разликата е очевидна. Надорбитните кости, лицевият ъгъл, челюстната извивка ...

— А това е пък моето любимо занимание и разликата е също така очевидна. За мен между боргиса^[1] на „Таймс“, чиито уводни са с широк дурхшус^[2], и нескопосаният шрифт на някой евтин вечерен вестник има толкова голяма разлика, колкото за вас между ескимоса и негъра. Различаването на шрифтовете е най-елементарна част от познанията на един детектив, но трябва да призная, че веднъж, когато бях още много млад, сбърках „Лийдс Мъркюри“ с „Уестърн Морнинг Нюз“. Но една уводна на „Таймс“ е съвсем характерна и тези думи не можеше да бъдат взети от другаде. А щом това е направено вчера, най-вероятно беше да намерим тези думи във вчерашния брой.

— Ако вървя по пътя на вашите разсъждения, мистър Холмс — каза сър Хенри Баскервил, — значи някой е изрязал с ножица това съобщение ...

— Ножичка за нокти — прекъсна го Холмс. — Можете да разберете, че ножичката е много къса, по това, че този, който е рязал, е трябвало да направи няколко кльцвания, за да изреже „стойте настрана от“.

— Това е така. Значи някой е изрязал думите с много малки ножички, намазал ги е с лепило...

— Гуми арабик — допълни Холмс.

— ... с гуми арабик и ги е залепил върху листа. Но искам да знам защо думата „тресавище“ е написана на ръка?

— Защото той не е могъл да я намери напечатана.

— Останалите думи са обикновени и могат да се намерят в който и да е брой, но „тресавище“ се среща по-рядко.

— Но да, разбира се, това обяснява всичко. А какво друго прочетохте в това съобщение, мистър Холмс.

— Има още едно-две указания, но във всеки случай направено е всичко възможно, за да няма никакви улики. Както виждате, адресът е написан с грозни печатни букви. Но „Таймс“ е вестник, който рядко попада в ръцете на необразовани хора! Ето защо можем да заключим, че писмото е съставено от интелигентен човек, който е искал да се представи за необразован, а старанието му да скрие почерка си показва, че този почерк или ви е познат, или може да ви стане познат. Освен това забележете, че думите не са залепени на една и съща височина — някои от тях стърчат над другите. „Живота“ например е съвсем не на място. Това показва или небрежност, или вълнение и

бързано от страна на изпращача. Но аз съм по-склонен да приема второто, защото работата, изглежда, е сериозна и е малко вероятно съставителят на такова писмо да бъде небрежен. Ако пък е бързал, това води към друг интересен въпрос: защо е трябвало да бърза? Дори писмо, пуснато днес сутринта, обезателно щеше да бъде получено от сър Хенри, преди да напусне хотела. Дали авторът се е страхувал, че някой ще му попречи и кой именно?

— Сега вече настъпваме като че ли в областта на догадките — каза доктор Мортимър.

— Кажете по-добре в област, където преценяваме всички вероятности и взимаме най-правдоподобната. Това е научно използване на въображението, но винаги трябва да имаме материална база, върху която да градим теориите си. Сега вие без съмнение ще наречете това догадка, но аз съм почти сигурен, че адресът е написан в хотел.

— Но как можете да твърдите такова нещо?

— Ако гледате внимателно, ще видите, че и перото, и мастилото са създали неприятности на този, който е писал. При написването на една само дума перото се е запънало два пъти и е потапяно три пъти за такъв кратък адрес. Това показва, че в шишето е имало много малко мастило. Човек рядко изоставя в такова състояние собствената си писалка или мастилница, а още по-малко допустимо е да занемари и двете едновременно. Но нали знаете, за един хотел това е нещо съвсем обикновено. Да, аз почти без колебание мога да кажа, че ако проверим кошчетата за боклук в хотелите около Чаринг Крос и намерим остатъците от изпорязаната статия на „Таймс“, ние веднага ще можем да заловим лицето, което е изпратило това странно съобщение. Чакайте! Чакайте! Какво е това?

Той внимателно разглеждаше листа, върху който бяха залепени думите, като го държеше на един-два инча от очите си.

— Е?

— Нищо — каза Холмс, като го хвърли. — Чиста бяла хартия дори без воден знак. Мисля, че извлякохме от това писмо всичко, което можеше да се извлече. А сега кажете, сър Хенри, случи ли ви се нещо друго интересно, откак сте в Лондон?

— О, не, мистър Холмс, мисля, че не.

— Да сте забелязали някой да ви следи или да ви наблюдава?

— Сякаш съм се озовал право в средата на някакъв заплетен детективен роман — каза нашият посетител. — Защо, по дяволите, трябва някой да ме следи и наблюдава?

— Ще стигнем и дотам. Няма ли да ни съобщите нещо друго, преди да ви въведем в тази работа?

— Ами зависи кое смятате, че ще бъде ценно за вас.

— Мисля, че всичко, което е извън установения ред на нещата, си струва да ми бъде съобщено.

Сър Хенри се усмихна.

— Още не познавам добре живота в Англия, защото повечето време съм прекарал в Щатите и Канада. Струва ми се обаче, че и у вас изчезването на една обувка не влиза в установения ред на нещата.

— Загубили сте си едната обувка?

— Драги мой — възкликна доктор Мортимър, — захвърлили сте я някъде. Като се върнете в хотела, ще я намерите. Какъв смисъл има да безпокоите мистър Холмс с дреболии от този род?

— Но нали той иска да му кажа нещо, което е извън реда на нещата!

— Точно така — каза Холмс, — независимо колко глупава може да изглежда случката. Загубили сте си обувката ли казахте?

— Е, може и да съм я загубил някъде. Снощи ги оставих и двете пред вратата, а сутринта там имаше само една. Момчето, което ги чисти, не можа да ми каже нищо смислено. Най-печалното е, че тъкмо ги бях купил предишната вечер на Странд и още не бях ги обувал.

— Ако не сте ги носили, защо тогава сте ги оставили навън да ги чистят?

— Обувките бяха малко матови, та исках да се лъснат. Затова ги оставих навън.

— Доколкото разбирам, вчера, още с пристигането си в Лондон, вие веднага сте излезли и сте си купили чифт обувки.

— Аз въобще направих доста покупки. Доктор Мортимър обикаля заедно с мен. Виждате ли, щом ще бъда владетел на такова имение, трябва да се облека подходящо за тази роля, а пък през време на моите странствувания на Запад може би съм станал малко небрежен. Между другото купих и тези кафяви обувки. Дадох шест долара за тях, а ето че едната изчезна, преди още да съм ги сложил на краката си.

— Съвършено безсмислено е да се открадне само една обувка — каза Шерлок Холмс. — Да ви кажа право, аз споделям мнението на доктор Мортимър: загубената обувка ще се намери скоро.

— А сега, джентълмени, струва ми се, че говорих достатъчно за малкото, което знам. Време е да изпълните обещанието си и ми дадете изчерпателно обяснение на това, около което се въртят всичките тези разговори.

— Вашето искане е напълно основателно — отговори Холмс. — Доктор Мортимър, смятам, че ще направите най-добре, ако разкажете на сър Хенри това, което разказахте и на нас.

Насърчен по този начин, нашият учен извади книжката от джоба си и представи целия случай, така както бе направил това и предишната сутрин. Сър Хенри слушаше с най-голямо внимание, като възкликваше от време на време учудено.

— Няма какво, хубаво наследство съм получил — каза той, когато дългият разказ се свърши. — Чувал съм, разбира се, за кучето още като много малък. Това беше любимата тема в нашето семейство, но аз никога преди не съм вземал това сериозно. Но колкото за смъртта на моя чичо... ах, главата ми така се е запалила, че още не мога да схвана ясно всичко. Изглежда, че и вие не сте решили още полицай ли трябва за този случай, или само поп.

— Съвършено вярно.

— А ето сега и тази работа с писмото, което получих в хотела! Предполагам, че то има връзка с цялата тази история.

— То показва, че някой знае по-добре от нас това, което става из тресавището — каза доктор Мортимър.

— И също — добави Холмс, — че някой е благоразположен към вас, щом ви предупреждава за опасността.

— Или пък може би имат някакви намерения, на които аз преча, та искат да ме отдалечат.

— Да, разбира се, това също е възможно. Много съм ви благодарен, доктор Мортимър, че ме запознахте с един проблем, който предлага няколко интересни алтернативи. А практическият въпрос, който сега трябва да решим, сър Хенри, е дали е целесъобразно, или не да отидете в Баскервил Хол.

— А защо да не отида?

— Изглежда, че там се крие някаква опасност.

— Опасност от демона на нашия род или опасност от хора?

— Точно това трябва да разберем.

— Каквато и да е тази опасност, моят отговор е готов: няма сатана на небето, нито човек на земята, който би могъл да ме спре да отида в дома на моя род, и можете да считате това за мое окончателно решение.

Докато говореше, той събра вежди, а лицето му стана тъмночервено. Ясно беше, че буйният нрав на Баскервилите не бе угаснал и у този последен техен представител.

— Междувременно — каза той — аз почти нямах време да обмисля всичко, което ми разправихте. Не е така лесно едва седнал, човек да разбере и да реши всичко. Ще ми се да поседя сам един час на спокойствие и да помисля. Сега вижте какво, мистър Холмс, часът е единадесет и половина и аз се връщам право в хотела. Хайде елате в два с приятеля ви доктор Уотсън да обядваме заедно. Тогава ще мога да ви кажа по-ясно какви са впечатленията ми от всичко това.

— Удобно ли е това за теб, Уотсън?

— Разбира се.

— В такъв случай можете да ни очаквате. Да повикам ли файтон?

— Не, предпочитам да вървя пеша, защото тази работа като че поразмъти главата ми.

— С удоволствие бих се поразходил с вас — каза приятелят му. — *Au revoir*. Всичко хубаво.

Ние чухме отдалечаващите се по стълбата стъпки на нашите посетители и хлопването на външната врата. Само за миг флегматичният Холмс се превърна в човек на действието.

— Обувките ти, Уотсън, и шапката! Бързо! Нямаме нито секунда за губене.

Той се втурна по халат в стаята си и се върна след няколко секунди облечен в редингот. Ние полетяхме по стълбата. Доктор Мортимър и Баскервил още се виждаха на около двеста ярда пред нас по посока на „Оксфорд стрийт“.

— Да изтичам ли да ги спра?

— Не, Уотсън, за бога! Ще се задоволя напълно само с твоята компания, ако ти понасяш моята. Нашите приятели са умни, защото утрото наистина е прекрасно за разходка.

Той ускори крачките си, докато намалихме почти наполовина разстоянието, което ни отделяше. После, държейки се все на около сто ярда от тях, ние свърнахме по „Оксфорд стрийт“, а после по „Риджънт стрийт“. Нашите приятели се спряха веднъж и се загледаха в една витрина, след което Холмс направи същото. Миг след това той издаде лек вик на задоволство и като проследих бързия му поглед, видях една двуколна карета с човек в нея, която беше спряла от другата страна на улицата, и в момента тръгна отново бавно напред.

— Ето го нашия човек, Уотсън! Хайде с мен! Ако не можем да направим друго, поне ще го поразгледаме хубавичко.

В този момент почувствувах един пронизващ поглед, отправен към нас, и през страничното прозорче на каретата ми се мярна гъста черна брада. Изведнъж капакът на покрива се отвори, човекът викна нещо на кочияша и каретата полетя бясно по „Риджънт стрийт“. Холмс се огледа нетърпеливо за файтон, но наоколо не се виждаше нито един свободен. Тогава той се втурна в луда гонитба сред потока от превозни средства, но каретата имаше голяма преднина и скоро се изгуби от погледа ни.

— Хубава работа! — каза Холмс горчиво, като се измъкваше от уличния поток, запъхтян и побелял от яд. — Какъв малшанс и каква нетактичност! Уотсън, Уотсън! Ако си честен човек, ще отбележиш и този случай наред с успехите ми.

— Кой беше този човек?

— Нямам представа.

— Да не би да следи някого?

— Да. От всичко, което чухме от Баскервил, е ясно, че откак е в града, той е следен неотлъчно от някого. Как иначе можеше така бързо да стане известно, че той е избрал именно хотел „Нортъмбърланд“? Аз разсъдих, че ако са го следили първия ден, ще го следят също и втория. Може би забележа, че докато доктор Мортимър четеше легендата, аз на два пъти отивах до прозореца.

— Да, спомням си.

— Гледах дали някой не се шляе наоколо, но не видях никого. Имаме работа с хитър човек, Уотсън! Навлизаме на дълбоко и въпреки че още не съм разбрал окончателно добри или зли сили действуват тук, аз непрекъснато чувствавам нечий замисъл и влияние. Когато нашите приятели излязоха, веднага ги последвах с надеждата, че ще забележа

техния невидим спътник, но той е така хитър, че не се е доверил на краката си, а е използвал карета, за да може да се мъкне подир тях или дори да прелети край тях, без те да го забележат. Неговият способ има и това допълнително преимущество, че ако те вземат файтон, той пак ще може да ги следи. Но този начин има и едно явно неудобство.

— Кочияшът би могъл да го издаде.

— Точно така.

— Колко жалко, че не взехме номера!

— Драги ми Уотсън, колкото и несъобразителен да се покажах този път, сигурно не си си помислил сериозно, че съм пропуснал да взема номера. Той е две хиляди седемстотин и четири. Но в момента от това няма полза.

— Като забелязах каретата, трябваше моментално да се обърна и да тръгна в обратна посока. После спокойно щях да наема друга карета, с която на почетно разстояние да следвам първата или още по-добре щеше да бъде да подкарам към хотел „Нортъмбърланд“ и да чакам там. Когато нашият непознат дойдеше след Баскервил до хотела, щяхме да приложим върху него собствения му трик и да видим накъде ще се отправи. А така изключителната бързина и енергичност на противника ни имаха преимущество пред нашата неблагоприятна привързаност, тъй че се издадохме и го изпуснахме.

През време на този разговор ние се мъкнем бавно по „Риджънт стрийт“, а доктор Мортимър и приятелят му отдавна се бяха изгубили пред нас.

— Няма смисъл да ги следваме — каза Холмс. — Преследвачът им изчезна и не ще се върне. Трябва да видим какви карти държим в ръцете си и да ги изиграем решително. Можеш ли със сигурност да познаеш човека в каретата?

— Бих могъл да позная само брадата му.

— Също и аз, от което заключавам, че брадата му е изкуствена. Когато един умен човек изпълнява такава деликатна задача, брадата му е нужна само за да скрие чертите на лицето си. Ела с мен, Уотсън!

Ние свърнахме към едно бюро за куриери в този район, където Холмс бе сърдечно посрещнат от управителя.

— А, Уилсън, виждам, че не сте забравили онзи дребен случай, при който имах щастието да ви помогна.

— Не, сър, наистина не съм. Вие спасихте моето добро име, а може би и живота ми.

— Вие преувеличавате, драги приятелю. Доколкото си спомням, между вашите момчета имаше един младеж на име Картрайт, който прояви известни способности по време на разследването.

— Да, сър, той е още при нас.

— Бихте ли му позвънили? Благодаря ви. И ще бъда много доволен, ако ми развалите тази банкнота от пет фунта.

На повикването на управителя се отзова едно четиринадесетгодишно момче с живо умно лице. То застана пред нас, като гледаше с благоговение знаменития детектив.

— Бихте ли ми дали указателя на хотелите — каза Холмс. — Благодаря. Сега, Картрайт, тук са имената на двадесет и три хотела, всички в непосредствена близост с Чаринг Крос. Разбираш ли?

— Да, сър.

— Ще обиколиш всичките поред.

— Да, сър.

— И като начало ще даваш на портиерите по един шилинг. Ето ти двадесет и три шилинга.

— Да, сър.

— Ще казваш, че искаш да видиш хвърлените вчера в кошчетата отпадъци. Ще им обясниш, че важна телеграма е доставена погрешно и трябва да я намериш. Разбираш, нали?

— Да, сър.

— Но в действителност ще търсиш една страница от „Таймс“ с дупки по нея, изрязани с ножици. Ето ти броя на „Таймс“. Това е страницата. Лесно ще я разпознаеш, нали?

— Да, сър.

— Във всеки хотел портиерът ще те праща при прислужника, на когото също ще даваш един шилинг. Ето ти още двадесет и три шилинга. В двадесет случая от всичките двадесет и три ще се окаже, че хартиите от предния ден са изгорени или изхвърлени. В останалите три случая ще ти покажат куп хартии и ти ще трябва да търсиш между тях тази страница на „Таймс“. Шансът да я намериш е много малък. Ето още десет шилинга за всеки случай. Изпрати ми до довечера на „Бейкър стрийт“ телеграма за резултата.

А сега, Уотсън, остава само да телеграфираме, за да установим самоличността на кочияша на номер две хиляди седемстотин и четири, а после ще влезем в някоя от художествените галерии на „Бонд стрийт“, за да убием времето, докато наближи часът за срещата.

---

[1] Печатарски шрифт. Б. пр. ↑

[2] Разстоянието между редовете. Б. пр. ↑

ГЛАВА V

ТРИ СКЪСАНИ НИШКИ

Шерлок Холмс притежаваше в забележителна степен способността да откъсва съзнателно мисълта си от дадена работа. Странната история, в която бяхме въввлечени, беше забравена за два часа, през които той бе напълно погълнат от картините на съвременните белгийски майстори. По пътя от галерията до хотел „Нортъмбърланд“ Холмс не говори за друго освен за живописиста, за която той имаше само най-повърхностна представа.

— Сър Хенри Баскервил ви очаква горе — каза чиновникът. — Той ме помоли да ви отправя при него веднага щом дойдете.

— Ще имате ли нещо против, ако погледна книгата за посетители?

— Ни най-малко.

В книгата след името на Баскервил бяха прибавени още две имена: едното на Теофилъс Джонсън и семейството му от Нюкасл, а другото на мисиз Оулдмор от Хай Лодж Алтън и прислужницата ѝ.

— Това сигурно е същият Джонсън, когото познавам — каза Холмс на портиера. — Ако се не лъжа, той е адвокат, с посивели коси и понакуцва малко.

— Не, сър, този мистър Джонсън е притежател на мини. Много енергичен джентълмен, не по-стар от вас.

— Положително имате грешка относно професията му.

— Не, сър. Той се ползува от нашия хотел дълги години и ние много добре го познаваме.

— А, това разрешава спора. Мисиз Оулдмор ... Струва ми се, че помня това име отнякъде. Извинете за любопитството, но често човек търси един познат, а намира друг.

— Тя е болнава жена, сър. Мъжът ѝ беше някога кмет на Глостър. Когато идва в града, винаги отсяда при нас.

— Благодаря ви. Страхувам се, че не мога да претендирам, че я познавам. Посредством тези въпроси ние установихме един много

важен факт, Уотсън — продължи Холмс полугласно, докато се качвахме по стълбата. — Сега знаем, че хората, които така много се интересуват от нашия приятел, не са отседнали в този хотел. А това значи, както вече видяхме, че на тях много им се иска да го следят, но също така им се ще той да не ги види. Този факт подсказва много.

— Какво подсказва?

— Подсказва, че... Но виж, драги приятелю, какво става, за бога!

Ние бяхме изкачили стълбата и налетяхме направо на самия сър Хенри Баскервил. Лицето му беше червено от гняв, а в едната си ръка държеше стара прашна обувка. Той бе така вбесен, че езикът му се беше вързал и когато речта му се възвърна, заговори с такъв груб американски акцент, какъвто не бяхме забелязали у него сутринта.

— Да не ме мислят за бозайниче в този хотел — крещеше той. — Разиграват ме като маймуна, но ще видят, че са сбъркали адреса! По дяволите! Ако този хлапак не ми намери обувката, чудо ще направя! Аз разбирам от шегии, мистър Холмс, но всичко си има граници.

— Още ли си търсите обувката?

— Да, сър. И смятам да я намеря.

— Но нали казахте, че била нова, кафява обувка?

— Така беше, сър. А сега пък една стара, черна.

— Как! Да не би да искате да кажете...

— Точно това искам да кажа. Аз имам всичко на всичко три чифта: едни нови, кафяви; едни стари, черни и лачените, с които съм сега. Снощи ми взеха едната кафява, а днес отмъкнаха черната. Е, намери ли я? Отговаряй! Не ме зяпай такъв!

На сцената се беше появил един развълнуван прислужник — немец.

— Не, сър. Питам из целия хотел, но не разбрах нищо за нея.

— Добре. Или тази обувка ще се върне на мястото си преди залез слънце, или ще се видя с управителя и ще му кажа, че веднага напускам хотела!

— Ще бъде намерена, сър, обещавам ви, че ако имате малко търпение, ще бъде намерена.

— Внимавайте, защото това ще бъде последната ми вещ, която изчезва в това свърталище на крадци. Мистър Холмс, извинете, че ви безпокоя с такива дреболии.

— Мисля, че си заслужава безпокойството.

— Нима гледате сериозно на това?

— А вие как си го обяснявате?

— Просто не се опитвам да си го обяснявам. Изглежда, че това е най-глупавото и странно нещо, което някога ми се е случвало.

— Може би най-странното — каза Холмс замислено.

— А вие какво мислите за това?

— Не претендирам още да съм го разбрал. Вашият случай е много сложен, сър Хенри. Ако всичко това има връзка със смъртта на вашия чичо, то не съм сигурен дали измежду петстотинте по-значителни случаи, с които съм се справил, е имало някой така сложен. Но имаме преимущество, че в ръцете си държим няколко нишки, така че една или друга от тях ще ни доведе до истината. Може да изгубим време, в случай че проследим някоя погрешна нишка, но рано или късно непременно ще се доберем до истината.

Обедът мина много приятно. Докато се хранехме, не говорихме почти нищо за работата, която ни беше събрала. Едва след като се прибрахме в стаята на Баскервил, Холмс го попита какви са му намеренията.

— Да отида в Баскервил Хол.

— А кога?

— В края на седмицата.

— Мисля, че, общо взето, решението ви е умно — каза Холмс. — Имам обилни доказателства, че в Лондон ви следят, а сред милионите жители на този голям град е трудно да открием кои са тези хора и каква е целта им. Ако намеренията им са лоши, те могат да ви причинят зло и ние ще бъдем безсилни да го предотвратим. Доктор Мортимър, вие знаете ли, че ви следяха, след като излязохте от къщата ми отзарана?

Доктор Мортимър подскочи.

— Следил? Кой?

— Това за жалост не мога да ви кажа. Имате ли измежду съседите или познатите ви в Дартмур някой с черна брада?

— Не... или чакайте! О, да, Баримор, лакеят на сър Чарлз.

— Ха! Къде е Баримор сега?

— Грижи се за Баскервил Хол.

— Най-добре ще е да установим дали действително е там, или пък не е случайно в Лондон.

— Как ще направите това?

— Дайте ми една бланка за телеграма. „Готово ли е всичко за пристигането на сър Хенри?“ Това е достатъчно. Адрес: „Мистър Баримор — Баскервил Хол.“ Коя е най-близката телеграфна станция? Гримпен. Много добре. Ще пратим и втора телеграма до началника на станцията в Гримпен. "Телеграмата до мистър Баримор да му бъде връчена лично. Ако отсъства, моля, върнете я обратно на сър Хенри Баскервил — хотел „Нортъмбърланд“. Така до довечера ще можем да разберем дали Баримор е на поста си в Девъншир, или не.

— Правилно — каза Баскервил. — Между впрочем, доктор Мортимър, кой е този Баримор?

— Той е син на стария пазач, който е умрял. Четири поколения от тях са се грижили за Баскервил Хол. Доколкото знам, той и жена му са напълно порядъчна двойка.

— Същевременно — каза Баскервил — съвършено ясно е, че докато там няма никой от нашата фамилия, тези хора имат прекрасен обширен дом и нямат никаква работа.

— Това е вярно.

— Получи ли Баримор нещо от завещанието на сър Чарлз? — попита Холмс.

— Той и жена му взеха по петстотин фунта.

— А! Те знаеха ли, че ще получат тази сума?

— Да. Сър Чарлз много обичаше да говори за своето завещание.

— Това е много интересно.

— Надявам се — каза доктор Мортимър, — че вие не гледате с подозрително око всеки, който е получил наследство от сър Чарлз, защото той остави и на мене хиляда фунта.

— Така ли? И още на кого?

— Имаше голям брой незначителни суми за разни хора и много дарения с общественополезна цел. Остатъкът е на сър Хенри.

— И колко голям е този остатък?

— Седемстотин и четиридесет хиляди фунта.

Холмс учудено вдигна вежди.

— Нямах представа, че сумата е така огромна.

— Сър Чарлз се славеше като богат човек, но и ние не знаехме колко богат е бил той, докато не се запознахме с ценните му книжа. Общата стойност на състоянието му възлиза кръгло на един милион.

— Боже мой! Та това е капитал, за който човек наистина би могъл да се впусне в рискована игра. И още един въпрос, доктор Мортимър: да кажем, че нещо се случи с този наш млад приятел (ще ми простите неприятното предположение), кой ще наследи това състояние?

— Тъй като малкият брат на сър Чарлз, Роджър Баскервил, е починал, наследството ще премине у Дезмъндови — далечни братовчеди на сър Чарлз. Джеймс Дезмънд е възрастен човек, свещеник в Уестморлънд.

— Благодаря ви. Всички тези подробности са много интересни. Срещали ли сте се с мистър Джеймс Дезмънд?

— Да, той веднъж идва да посети сър Чарлз. Това е човек с достопочтена външност и непорочен живот. Аз си спомням, че той отказа да му бъде приписано каквото и да било, въпреки че сър Чарлз настояваше много.

— И този човек със скромни изисквания ще бъде наследник на хилядите на сър Чарлз?

— Той би могъл да наследи само имота, защото последният се счита родов. Може да наследи също и парите, освен ако сегашният им притежател няма някакво друго желание, а той, разбира се, може да прави с тях, каквото си иска.

— А вие направили ли сте си завещанието, сър Хенри?

— Не, мистър Холмс, не съм. Нямах време, защото едва вчера научих как стоят работите. Във всеки случай мисля, че парите трябва да вървят с титлата и имота. Това е идея на моя нещастен чичо. Как собственикът ще възстанови славата на Баскервилите, ако няма достатъчно пари, за да поддържа имението? Къщата, земята и парите трябва да вървят заедно.

— Точно така. Да, сър Хенри, що се отнася до целесъобразността на вашето незабавно отиване в Девъншир, аз съм на същото мнение с вас. Трябва да направя само една уговорка: в никакъв случай не бива да отивате сам.

— Доктор Мортимър се връща с мен.

— Но доктор Мортимър трябва да упражнява своята професия, а пък и къщата му е с мили далеч от вашата. При всичкото му добро желание той няма да може да ви помогне. Не, сър Хенри, трябва да вземете със себе си доверен човек, който ще бъде винаги до вас.

— Не е ли възможно да дойдете самият вие, мистър Холмс?

— Ако положението стане критично, ще се постарая да дойда лично, но вие сами разбирате, че поради моята твърде богата съвещателна практика и постоянните молби, които ми отправят от всички страни, не ми е възможно да отсъствам от Лондон за неопределено време. В този момент името на едно от най-уважаваните лица в Англия е окаляно от шантажисти и само аз мога да предотвратя пагубния скандал. Виждате, че е съвсем невъзможно да дойда в Дартмур.

— Тогава кого бихте препоръчали?

Холмс сложи ръка на рамото ми.

— Ако моят приятел се заеме с това в такава трудна минута не бихте могли да имате по-ценен човек при себе си. Никой не може да каже с такава сигурност това, както аз.

Това предложение ме свари съвсем неподготвен, но преди да имам време да отговоря, Баскервил ми сграбчи ръката и я стисна сърдечно.

— Доктор Уотсън, колко мило от ваша страна! — каза той. — Вие виждате в какво положение съм и познавате случая не по-зле от мен. Ако дойдете в Баскервил Хол и останете при мене, докато всичко се свърши, аз никога няма да забравя това.

За мен рискованите приключения винаги са таили особена прелест и бях поласкан от думите на Холмс и от сърдечността, с която баронетът ме приветствува като бъдещ негов компаньон.

— С удоволствие ще дойда — казах аз. — По-добре едва ли бих могъл да оползотворя времето си.

— Ще ми изпращаш много подробни отчети — каза Холмс. — Когато настъпи критичният момент, ще ви дам указания как да действувате. Предполагам, че към събота всичко ще бъде готово, за да заминете.

— Удобно ли ви е това, доктор Уотсън?

— Напълно.

— Значи в събота, ако евентуално не променим решението си, ще се срещнем в десет и тридесет за влака, пристигащ от Падингтън.

Ние бяхме тръгнали да си вървим, когато Баскервил изпусна радостно възклицание и като се хвърли към ъгъла на стаята, измъкна изпод един шкаф кафява обувка.

— Моята загубена обувка — извика той.

— Дано всички наши трудности се разрешат така лесно — каза Холмс.

— Все пак това е доста необикновено — забеляза доктор Мортимър. — Преди обед аз внимателно претърсих стаята.

— А също и аз — каза Баскервил. — Сантиметър по сантиметър.

— Тогава наистина тук нямаше никаква обувка.

— В такъв случай сигурно прислужникът я е сложил тук, докато сме обядвали.

Повикахме германеца, но той заяви, че не знае нищо и никакви разпити не можеха да изяснят тази работа. Към серията от непрекъснати и наглед безсмислени мистерийки, които се редуваха така бързо една след друга, се прибави още една. Като оставим настрана цялата мрачна история около смъртта на сър Чарлз, в продължение на два дни ни се случиха редица необясними неща: получаването на писмото от лепените думи, чернобрадият субект в каретата, изчезването на новата кафява обувка, изчезването на старата черна обувка и сега връщането на кафявата.

Докато пътувахме обратно към „Бейкър стрийт“, Холмс седеше мълчалив във файтона и по сбърчените вежди и напрегнатото му лице разбрах, че умът му, както и моят, е зает с формирането на някаква схема, в която да могат да се поместят всичките тези странни и наглед несвързани епизоди.

От следобед до късно вечерта той седя, потънал в тютюнев дим и мисли. Точно преди вечеря ни връчиха две телеграми. Първата гласеше: „Току-що съобщиха, че Баримор е в Баскервил Хол — Баскервил“. Втората — „Обходих двадесетте не открих изрязаната страница на Таймс“.

— Две от нишките отидоха по дяволите, Уотсън. При случаи, когато всичко върви против мен, се амбицирам още повече. Трябва да потърсим някоя друга диря.

— Но остава кочияшът, който караше непознатия!

— Точно така. Аз телеграфирах в регистрационното бюро да ми съобщят името и адреса му. Не бих се учудил, ако това е отговор на моето запитване.

Иззвъняването на звънеца обаче ни донесе нещо по-задоволително от отговор, защото, когато вратата се отвори, в стаята

влезе един грубоват човек, който очевидно беше самият кочияш.

— Получих съобщение от управлението, че някой джентълмен на този адрес е искал справка за номер две хиляди седемстотин и четири — каза той. — От седем години карам тази карета и досега никой не се е оплаквал. Идвам тук направо от пиацата, за да ви попитам лично какво имате против мен.

— Нямам нищо против тебе, добри ми човече — каза Холмс. — Напротив, приготвил съм ти половин златна лира, ако дадеш ясен отговор на моите въпроси.

— Ето че денят завърши щастливо за мен — каза усмихнат кочияшът. — Какво искате да ме питате, сър?

— Преди всичко името ти и адреса за в случай, че ми потрѣбваш пак.

— Джон Клейтън, „Търпи стрийт“ 3, Бъро. Каретата ми е от пиацата на Шипли, близо до гара Ватерло.

Шерлок Холмс записа това.

— Сега, Клейтън, кажи ми всичко за твоя клиент, който идва да наблюдава тази къща сутринта в десет часа, а после проследи двамата джентълмени по „Риджънт стрийт“. Човекът изглеждаше учуден и малко смутен.

— А! Та защо да ви казвам неща, които знаете така добре, както и аз? — каза той. — Да ви кажа право, джентълменът ми довери, че е детектив и че не трябва да казвам за него нищо на когото и да било.

— Добри ми човече, това е много сериозна работа и можеш да изпаднеш в много неприятно положение, ако се опиташ да скриеш нещо от мене. Каза, че твоят клиент се е представил за детектив?

— Да.

— Кога ти каза това?

— Когато се разплащаше.

— Каза ли нещо друго?

— Спомена името си.

Холмс ми хвърли бърз тържествуващ поглед.

— О, каза ти името си, така ли? Това е било неблагоприятно. И какво беше това име?

— Името — каза кочияшът — беше Шерлок Холмс.

Никога не съм виждал приятеля ми така поразен, както при този отговор. За момент той остана мълчалив и недоумяващ. После избухна

в сърдечен смях.

— Удар, Уотсън, ловък удар. Насреща си усещам шпага, която е така бърза и гъвкава, както и моята. Този път хубавичко ме улучи. И тъй, неговото име беше Шерлок Холмс, нали?

— Да, сър, това беше името на джентълмена.

— Чудесно! Кажете ми къде се качи той и всичко, което се случи по-нататък.

— Той ме спря в девет и половина на „Трафалгар скуеър“. Каза, че е детектив и ми предложи две гвинеи, ако през целия ден изпълнявам точно това, което иска, без да задавам въпроси. Аз с радост се съгласих. Най-напред подкарахме към хотел „Нортъмбърланд“ и чакахме там, докато двамата джентълмени излязоха и взеха файтон от улицата. После ние последвахме техния файтон, който спря някъде тук.

— Точно пред тази врата — каза Холмс.

— Добре, не съм сигурен в това, но смея да кажа, че моят пътник знае всичко много добре. Спряхме малко по-надолу на улицата и чакахме час и половина. След това двамата джентълмени минаха край нас пеша и ние ги последвахме по „Бейкър стрийт“, после свърнахме...

— Това зная — каза Холмс.

— Бяхме изминали три четвърти от „Риджънт стрийт“, когато моят спътник вдигна капака и изкрещя да карам с всички сили към гара Ватерло. Аз шибнах кобилата и стигнахме там за по-малко от десет минути. Тогава, като добър клиент, той плати своите две гвинеи и се изгуби към гарата. Само че тъкмо преди да си тръгне, той се обърна и каза: „Може би ще ти е интересно да знаеш, че си возил мистър Шерлок Холмс“.

— Разбирам. И повече не го видя.

— След като влезе в гарата, не.

— А как би описал ти този Шерлок Холмс?

Кочияшът се почеса по главата.

— Не е лесно да се опише този джентълмен. Аз бих му дал четиридесет години и беше със среден ръст — два-три инча по-нисък от вас, сър. Беше облечен като конте, имаше черна брада, подрязана равно отдолу, и бледо лице. Не знам дали бих могъл да ви кажа нещо повече от това.

— Цвят на очите?

— Не си спомням.

— Нищо друго ли не можеш да си спомниш?

— Не, сър. Нищо.

— Е, тогава ето ти половин суверен. Още една такава монета те очаква, ако успееш да донесеш повече сведения. Лека нощ.

— Лека нощ, сър, и благодаря.

Джон Клейтън си тръгна ухилен, а Холмс сви рамене и с печална усмивка се обърна към мен.

— Не издържа и третата нишка и ние свършихме там, където почнахме — каза той. — Мошеникът му неден! Той е разбрал нашия номер, разбрал е, че сър Хенри се е съветвал с мене, познал ме е на „Риджънт стрийт“, досетил се е, че съм взел номера на каретата и ще намеря кочияша и ми отвърща с тази дръзка шега. Казвам ти, Уотсън, този път имаме противник, който е достоен за нашата шпага. В Лондон ме матираха. Мога само да ти пожелаая повече щастие в Девъншир. Все пак не съм спокоен.

— Защо?

— Затова, чете изпращам там. Това е отвратителна работа, Уотсън; отвратителна и опасна, и колкото повече се убеждавам в това, толкова по-малко ми се нрави тя. Да, драги приятелю, може да се смееш, но ще бъда много радостен, ако се завърнеш на „Бейкър стрийт“ здрав и читав.

ГЛАВА VI

БАСКЕРВИЛ ХОЛ

В определения ден сър Хенри Баскервил и доктор Мортимър бяха готови и както беше уговорено, тръгнахме за Девъншир. Шерлок Холмс ме изпрати до гарата и преди раздялата ми даде последните си съвети и нареждания.

— Не искам да повлиявам на разсъжденията ти, като ти внуша своите теории и подозрения — каза той. — Желая само да ми съобщаваш всички факти по възможност най-изчерпателно, а теоретизирането можеш да оставиш на мен.

— Какви факти точно искаш? — попитах аз.

— Всичко, което изглежда, че има връзка със случая, колкото и далечна да е тя, и по-специално отношенията между младия Баскервил и съседите му, а също и всички пресни подробности, които засягат смъртта на сър Чарлз. Самият аз направих някои справки през последните няколко дни, но се страхувам, че резултатът е отрицателен. Само едно нещо е сигурно: мистър Джеймс Дезмънд, който е другият наследник, е възрастен джентълмен с много благ характер, така че тези безпокойства не може да идват от него. Всъщност мисля, че можем да го изключим напълно от сметките си. Остават хората от тресавището, които окръжават Баскервил Хол.

— Няма ли да бъде по-добре, ако най-напред се освободим от тази двойка Баримор?

— По никакъв начин. По-голяма грешка не би могъл да направиш. Ако те са невинни, това ще бъде жестока несправедливост, а ако са виновни, ще трябва да се простим с всяка възможност да се доберем до тях. Не, не. Ще ги оставим само в листа на заподозрените. След това, ако се не лъжа, в Баскервил Хол имаше един коняр. Имаме и двама фермери от тресавището. После идва нашият приятел доктор Мортимър, който, вярвам, е напълно почтен, и неговата жена, за която не знаем нищо. Имаме и естественика Степлтън със сестра си, за която казват, че е млада и привлекателна леди. Имаме и мистър Франклънд

от Лефтьър Хол — също непозната за нас личност, и още един-двама съседи. Това са хората, които трябва да бъдат обект на специално проучване от твоя страна.

— Ще направя всичко възможно.

— Оръжие имаш, нали?

— Да. Реших, че е добре да го взема.

— Безусловно. Дръж денонощно револвера близко до себе си и бъди винаги Нащрек.

Нашите приятели бяха осигурили вече едно първокласно купе и ни чакаха на перона.

— Не, нямаме никакви новини — каза доктор Мортимър в отговор на въпросите на моя приятел, — но мога да се закълна в едно нещо: през последните два дена не са ни следили. Ние никога не излизаме, без да си отваряме очите на четири, така че никой не би могъл да убегне от нашия поглед.

— Надявам се, че сте били винаги заедно.

— С изключение на вчерашния Следобед. Когато дойда в града, отделям обикновено един ден, за да се развлека, така че вчера прекарах в музея на хирургическия колеж.

— А аз отидох в парка да погледам хората — каза Баскервил. — Но не сме имали каквато и да било неприятност.

— Все пак това е било неблагоприятно — каза Холмс, като поклати мрачно глава. — Сър Хенри, моля ви да не ходите там. Иначе ще ви се случи някое голямо нещастие. Намерихте ли другата обувка?

— Не, сър, потъна вдън земя.

— Наистина ли? Това е доста интересно. Хайде довиждане — добави той, когато влакът се плъзна покрай перона. — Сър Хенри, помнете фразата от чудноватата старинна легенда, която доктор Мортимър ни чете: „Предпазвайте се от ходене из тресавището в късна доба, когато силите на злото властвуват!“

Когато перонът остана далеч зад нас, аз се обърнах и видях високата строга фигура на Холмс, който бе застанал неподвижно и гледаше втренчено след нас.

Пътувахме бързо и приятно. През цялото време аз си играех със спаниела на доктор Мортимър и се стараех да стана по-интимен с двамата мои спътници. След няколко часа черната почва премина в червеникавокафява, тухлите отстъпиха място на гранита, в оградените

с жив плет пасбища пасяха червеникави крави, а буйната трева и разкошна растителност говореха за по-благодатен и по-влажен климат.

Младият Баскервил се взираше нетърпеливо през прозореца и когато различи познатите очертания на девънширския пейзаж, възкликна радостно.

— Доста свят обиколих, откак заминах оттук, доктор Уотсън — каза той, — но никъде не видях местност, която да може да се сравни с тази.

— Никога не съм срещал девънширец, който да не се възхищава от своето графство — забелязах аз.

— Това зависи не само от графството, но и от хората, които го населяват — каза доктор Мортимър. — Само един поглед върху кръглия череп на нашия приятел е достатъчен, за да откриете в него келта^[1], който носи в себе си ентусиазма и склонността към силни чувства, така присъщи на келтите. Нещастният сър Чарлз имаше много рядък череп, характерен с полугалско^[2] — полуиберийско^[3] устройство. Но вие сте били много млад, когато за последен път сте видели Баскервил Хол, нали?

— По времето, когато баща ми умря, аз бях вече юноша, но никога не бях виждал Баскервил Хол, защото живеехме в един малък котидж^[4] на южното крайбрежие. След това заминах при един наш приятел в Америка. Да ви кажа, всичко е така ново за мен, както и за доктор Уотсън, и аз горя от нетърпение да видя тресавището.

— Така ли? Тогава желанието ви е лесно изпълнимо. Ето ви един изглед от тресавището — каза доктор Мортимър, като посочи навън през прозореца на вагона.

Отвъд зелените квадрати на пасбищата и вълнообразните очертания на гората, в далечината изпъкна сив, печален хълм със странно назъбено било — смътен и замъглен в далнината като фантастичен пейзаж от някакво съновидение. Дълго време Баскервил не сваля поглед от хълма и по израза на лицето му аз разбрах колко много значи това за него — този първи изглед от това странно място, където хората от неговата кръв бяха управлявали толкова дълго и бяха оставили такива дълбоки следи. Ето, този човек с американски акцент и спортен костюм седеше в ъгъла на обикновеното железопътно купе, но като гледах мургавото му изразително лице, почувствувах в него повече от всякога един истински потомък на дългата редица пламенни,

неукротими и властни мъже. Гъстите вежди, чувствителните ноздри и големите светлокафяви очи говореха за гордост, доблест и сила. Ако сред това отвратително тресавище се изправим пред трудно и опасно изпитание, това поне беше другар, за когото човек може да се изложи на каквото и да е риск с увереността, че сър Хенри ще сподели храбро всички опасности.

Влакът навлезе в малка крайпътна гара и ние тримата слязохме. Навън, зад ниската бяла ограда, ни чакаше кабриолет с чифт дребни набити коне. Нашето пристигане, изглежда, беше голямо събитие, защото преносвачите, а и самият началник на гарата се струпяха около нас, за да ни пренесат багажа.

Това беше тихичко и мило провинциално кътче, но аз с учудване забелязах, че при изхода, облежнати на късите си карабини, стояха двама войници с тъмни униформи. Като минахме край тях, те ни погледнаха изпитателно. Коларят, едно дребно недодялано човече с грубо лице, поздрави сър Хенри Баскервил и след няколко минути ние вече се носехме бързо по широкия бял път. От двете ни страни се извишаваха хълмисти пасбища, изад гъстия шумак надничаха стари островърхи къщурки, а отвъд този тих слънчев край, на фона на вечерното небе, се издигаха дългите мрачни вълнообразни очертания на тресавището, начупени от зъбатите зловещи хълмове.

Кабриолетът свърна в един страничен път и ние залъкатушихме нагоре по дълбокия коловоз, издълбан от колелата с течение на векове. Високите рътлини отстрани бяха гъсто обрасли със сочен волски език^[5] и мъх, от който се стичаше вода. Бронзовата папрат и прошарените трънки блестяха на светлината на захождащото слънце. Продължавайки да се изкачваме, ние минахме по тесен гранитен мост и тръгнахме край шумен поток, който се струеше бързо надолу, като се пенеше и бучеше между едри сиви валчести камъни. И пътят, и потокът се виеха през долина, гъсто обрасла с дъбови храсти и ела. На всеки завой Баскервил възклищаваше възторжено, като се оглеждаше жадно наоколо и задаваше безброй въпроси. За него всичко изглеждаше хубаво, но на мен ми се струваше, че сянката на меланхолията се е надвесила над тази местност, която носеше отпечатъка на тъжната есен. Жълти листа застилаха пътеките и като минавахме, се сипеха върху нас, трептейки във въздуха. Тракането на колелата заглъхна, когато подкарахме върху слой гниеща

растителност — печален удар, както ми се стори на мен, който природата хвърляше пред колата на завръщащия се наследник на Баскервилите.

— Охо! — извика доктор Мортимър. — Какво е това? Пред нас се издигаше стръмно възвишение, обрасло с изтравничета — явен признак на близостта на тресавището. На върха на това възвишение, като статуя на пиедестал, ясно се очертаваше строг и мрачен въоръжен конник, с готова за стрелба карабина. Той наблюдаваше пътя, по който вървахме.

— Какво значи това, Паркинс? — попита доктор Мортимър.

Нашият колар се полуобърна на капрата.

— Един затворник е избягал от Принстаун, сър. Вече трети ден стражата варди всички пътища и всички гари, но няма и помен от него. На фермерите наоколо не им харесва тази работа, факт.

— Ами аз разбрах, че тези, които дадат някакви сведения за него, ще получат по пет фунта.

— Да, сър, но вероятността да получи човек пет фунта е малка, а вероятността да ти прережат гърлото — голяма. Виждате ли, той не е обикновен затворник. Това е човек, който не би се спрял пред нищо.

— Кой е той?

— Селдън, нотингхилският убиец.

Аз добре помнех делото, защото Холмс бе проявил към него интерес поради необикновената жестокост на престъплението и безпричинното зверство, характерно за всички действия на убиеца. Отменянето на смъртната му присъда се дължеше само на съмненията, които се появиха относно неговата нормалност — толкова свирепи бяха постъпките му.

Кабриолетът изкачи едно възвишение и пред нас изникна огромното просторно тресавище, изпъстрено със стръмни каменни грамади и назъбени скалисти върхове. Студен вятър полъхваше оттам и ни караше да потръпваме. Някъде из това пусто поле се спотайваше този демоничен човек, криейки се в бърлогата си като див звяр, със сърце, изпълнено със злоба към обществото, което го бе отблъснало от себе си. Само това липсваше, за да допълни мрачната картина на тази гола пустош с пронизващ вятър и тъмнеещо небе. Дори Баскервил стана мълчалив и се загърна по-хубаво в палтото си.

Плодородната област остана долу зад нас. Ние се обърнахме. Косите лъчи на залязващото слънце превръщаха потоците в златни ленти и пламтяха по червената, току-що обърната от плуговете земя и по разпръснатите в безпорядък гори. Пътят пред нас, прехвърлящ необятните маслиненокафяви склонове, стана още по-неприветлив и пуст. От време на време минавахме покрай някой ограден с каменни стени котидж без никакви пълзящи растения около него, които да разнообразят грубите му контури. Внезапно пред очите ни се разкри подобна на чаша падина с пръснати из нея недорасли дъбове и ели, превити и изпочупени с течение на годините от свирепите бури. Над дърветата се издигаха две високи тънки кули. Коларят посочи с камшика си.

— Баскервил Хол — каза той.

Собственикът беше станал и гледаше със зачервени страни и искрящи очи. Няколко минути по-късно ние бяхме пред вратата на имението — чудновата плетеница от ковано желязо, с проядени от времето и покрити с лишей стълбове от двете страни, а на тях глигански глави — гербът на Баскервилите. Къщурката от черен гранит до вратата беше вече развалина с оголени покривни греди, но срещу нея имаше нова недовършена постройка — първият плод от южноафриканското злато на сър Чарлз. През вратата навлязохме в една широка алея и колелата отново заглъхнаха в шумата, а старите дървета, протегнали клони, образуваха мрачен свод над главите ни. Баскервил потрепера, като погледна дългата тъмна алея, на другия край на която се мержелееше като видение къщата.

— Тук ли се случи това?

— Не, не. В алеята с тисовете, която е от другата страна. Младият наследник се огледа наоколо с мрачно лице.

— Не е чудно, че чичо ми е очаквал да го сполети някаква беда, щом е живял в такова място. Тук всеки човек може да се уплаши. След шест месеца тука ще има цял ред електрически лампи, а с хилядосвещните лампиони на Суан^[6] и Едисон пред входа на къщата вие няма да познаете това място.

Алеята излезе на широко пространство, обрасло с трева, и пред нас се изпречи къщата. При гаснещата светлина на деня аз можах да видя, че централната част на сградата е масивен блок, с издадена напред веранда. Цялата фасада бе обвита с бръшлян, с обрязани тук-

таме места, от които иззад тъмното було надничаше по някой прозорец или герб. От тази централна част се издигаха нагоре две еднакви старинни кули, надупчени от множество амбразури. Отляво и отдясно на кулите имаше по едно ново крило от червен гранит. От прозорците с гъсто разположени вътрешни рамки се излъчваше мътна светлина, а един от високите комини, които стърчеха над стръмния висок покрив, изпущаше нагоре черен дим.

— Добре дошли, сър Хенри! Добре дошли в Баскервил Хол!

Един висок човек излезе от сянката на верандата, за да отвори вратичката на кабриолета. В жълтата светлина, която идваше от хола, се очерта силуетът на една жена. Тя се приближи и помогна на мъжа си да свали куфарите ни.

— Нали не ще имате нищо против, сър Хенри, ако отида право у дома си — каза доктор Мортимър. — Жена ми ме очаква.

— Няма ли да останете поне да вечеряме?

— Не, трябва да си вървя. Може би ме чака и някаква работа. Бих останал, за да ви разведа из къщата, но Баримор ще бъде по-добър водач от мен. Довиждане и ако мога да ви бъда полезен с нещо, не се колебайте да ме повикате, било то денем или нощем.

Шумът на колелата постепенно замря по алеята, а ние със сър Хенри влязохме в хола и вратата се хлопна тежко след нас. Това бе прекрасно помещение, широко и високо, тежко обковано с масивни дъбови греди, потъмнели от времето. В голямата старомодна камина, зад желязната решетка пращеше и пукаше един пън. Сър Хенри и аз протегнахме ръце към огъня, защото от дългото пътуване се бяхме вкочанили. После заразглеждахме високия островръх прозорец със старинни цветни стъкла, дъбовата облицовка, еленовите глави и гербовете по стените, потъмнели и неясни на бледата светлина на лампата в сградата.

— Всичко е точно така, както си го представях — каза сър Хенри. — Не е ли това истински образец на стар родов дом? Като си помисля само, че в продължение на петстотин години в същия този дом са живели моите деди, аз се настройвам тържествено.

Както се озърташе наоколо, аз видях, че тъмното му лице гори от момчешки възторг. Той стоеше така, че светлината падаше върху него, а по стените пълзяха дълги сенки и се събираха над мястото, където бе застанал, като черен балдахин. След като занесе багажа в стаите ни,

Баримор се върна. Той стоеше пред нас почтително, като добре обучен лакей. Той имаше забележителна външност: висок, красив, с равно подрязана черна брада и бледо лице с характерни черти.

— Желаете ли вечерята да бъде сервирана веднага, сър?

— Готова ли е?

— След няколко минути, сър. В стаите си ще намерите топла вода. Сър Хенри, жена ми и аз ще бъдем щастливи да останем при вас, докато направите вашите преобразования, вие ще видите, че при новите условия за къщата ще е нужен значителен персонал.

— При какви нови условия?

— Искях само да кажа, сър, че сър Чарлз водеше твърде уединен живот и ние двамата смогахме да се грижим за неговите потребности. Вие, естествено, ще искате да имате повече приятели, така че ще бъдат необходими промени в домакинството.

— Искате да кажете, че жена ви и вие желаете да напуснете?

— Ще напуснем само тогава, когато това ще бъде удобно за вас, сър.

— Но няколко поколения от вашия род са служили при нас, нали? Аз бих съжалявал много, ако започна живота си тук, като скъсам стари семейни връзки.

Стори ми се, че забелязах следи от вълнение по бледото лице на лакея.

— Това не би било приятно и на мен, сър, а също и на жена ми. Но да ви кажа право, сър, ние и двамата бяхме така силно привързани към сър Чарлз, че неговата смърт ни потресе, и сега околната обстановка ни действа мълчително. Страхувам се, че никога вече няма да сме спокойни в Баскервил Хол.

— Но какво възнамерявате да правите?

— Не се съмнявам, че ще успеем да се заловим за някаква работа. Щедростта на сър Чарлз ни даде възможност да направим това. А сега, сър, може би ще е най-добре да ви покажа стаите.

Горната част на старинния хол бе заобиколена от галерия с перила, до която водеше двупосочна стълба. От този център наляво и надясно, по цялата дължина на сградата се простираха два дълги коридора, по които се отиваше към всички спални. Моята и тази на Баскервил бяха в едно и също крило и почти непосредствено една до друга. Тези стаи се оказаха много по-модерни, отколкото централната

част на къщата, а светлите книжни тапети и многобройните свещи донякъде премахнаха мрачното впечатление, създадо се у мен при пристигането.

Столовата обаче, в която се влизаше откъм хола, беше стая на мрака и меланхолията. Тя беше дълга, с подиум, където са сядали стопаните, отделен с едно стъпало от по-ниската част, определена за техните подчинени. В единия край имаше акапела^[7] за менестрелите^[8]. Над главите ни се кръстосваха черни греди, а зад тях се виждаше потъмнелият от пушек таван. Може би многото пламтящи факли и пъстроцветни буйни веселби на едновременните пирове биха смекчили мрачността на тази стая, но сега, когато само двама облечени в черно джентълмени стояха под малкия кръг светлина, която хвърляше лампата с абажур, гласът на човек ставаше тих, а настроението се понижаваше. Мъглява поредица от прадеди в най-разнообразни костюми — от рицарите на Елизабет до контетата от времето на регентството — се бяха вторачили в нас и ни обезсърчаваха с мълчанието си. Ние говорихме малко и що се отнася до мен, аз се зарадвах, когато яденето свърши и можехме да се оттеглим и да изпусим по една цигара в билиардната — стая съвсем модерна.

— Не е много весело мястото, честна дума — каза сър Хенри. — Предполагам, че човек може да привикне, но сега засега не се чувствам в естествена среда. Не се учудвам, че чичо ми е станал малко нервен, щом е живял съвсем сам в къща като тази. Но ако искате, тази вечер можем да си легнем рано, а утре може би всичко ще изглежда по-весело.

Преди да си легна, дръпнах настрани завесите и погледнах през прозореца. Той гледаше към тревистата поляна, която се разстиляше пред входа на къщата. Отвъд поляната дърветата се люлееха и стенеха под напора на усилващия се вятър. Между бягащите облаци се подаваше полумесецът. При студената му светлина видях зад дърветата начупените очертания на скалите и дългата ниска крива на мрачното тресавище. Спуснах завесите, чувствавайки, че последното ми впечатление е в хармония с всички останали.

При все това то не беше съвсем последно. Въпреки че бях уморен, аз не можех да заспя, обръщах се неспокойно ту на едната, ту на другата страна и търсех съня, който не идваше. Някъде далеч стенен часовник биеше на всеки четвърт час, но иначе в къщата цареше

мъртва тишина. И внезапно в тишината на нощта до ушите ми достигна ясен и отекващ звук, в който не бих се излъгал. Това беше ридание на жена — сдържано, сподавено хлипане на някоя, която се разкъсва от неутешима скръб. Седнах в кревата си и се вслушах напрегнато. Звукът не можеше да бъде далечен и сигурно идваше някъде от къщата. В продължение на половин час аз чаках с напрегнати нерви, но вече не чух друг звук, освен биенето на часовника и шумоленето на бръшляна по стената отвън.

---

[1] Келти — народ, който в древно време е населявал Англия. Б. пр. ↑

[2] Гали — жители на древната страна Галия (днешна Франция). Б. пр. ↑

[3] Иберийци — най-старият народ, отбелязан в историята на Западна Европа. Населявали Испания още в XV в. пр.н.е. Б. пр. ↑

[4] Котидж (англ.) — малка къща сред полето, вила — Б. пр. ↑

[5] Волски език — вид папрат. Б. пр. ↑

[6] Суан — един от изобретателите на електрическата крушка. Б. пр. ↑

[7] Акапела — място за хора в черква или средновековен замък. Б. пр. ↑

[8] Менестрели — поети-музиканти от средните векове. Б. пр. ↑

ГЛАВА VII

СТЕПЛТЪНОВИ ОТ МЕРИПИТ ХАУС

Свежата прелест на утрото позаличи от паметта ни мрачното и подтискащо впечатление, което остави у двама ни първият допир с Баскервил Хол. Когато сър Хенри и аз седнахме да закусваме, слънчевата светлина нахлу през високите прозорци, хвърляйки бледи пъстри петна през стъклата с цветни гербове. Тъмната облицовка блестеше като бронз на златните лъчи и трудно можехме да си представим, че това наистина е същата стая, която навя снощи такова униние в душите ни.

— Мисля, че трябва да виним себе си, а не къщата — каза баронетът. — Бяхме уморени от пътуването и премръзнали в кабриолета, та всичко ни се представи в мрачна светлина. Сега сме освежени и бодри, така че всичко е пак весело.

— Но това не е напълно само въпрос на въображение — отвърнах аз. — Нощес например чухте ли случайно някой (мисля, че беше жена) да ридае.

— Интересно, както бях полузаспал, и на мене ми се стори, че чух нещо подобно. Чаках доста време, но вече нямаше нищо и заключих, че всичко е било насън.

— Но аз го чух и съм сигурен, че това наистина беше плач на жена.

— Трябва да разпитаме веднага за това.

Той удари звънеца и попита появилия се Баримор дали може да ни обясни случилото се. Стори ми се, че докато лакеят изслушваше въпроса на господаря си, бледото му лице стана още по-бледо.

— В къщата има само две жени, сър Хенри — отговори той. — Едната е тази, която мие съдовете. Тя спи в другото крило. Другата е жена ми и мога да ви уверя, че този звук не е идвал от нея.

И все пак той излъга, като каза това, защото след закуска срещнах случайно мисиз Баримор в дългия коридор. Лицето ѝ беше ярко осветено от слънцето. Тя бе едра, спокойна жена, с малко груби

черти и строго присвити устни. Обаче зачервените ѝ очи, които ме гледаха изпод подпухналите клепачи, я издадоха. Значи, тя беше плакала през нощта, а щом е така, мъжът ѝ трябва да знае това. И все пак той заяви, че това не е вярно, явно рискувайки да бъде уличен в лъжа. Защо направи той това? И защо бе плакала тя така горчиво. Около този бледалик, красив чернобрад мъж имаше нещо тайнствено и мрачно. Той именно бе открил пръв тялото на сър Чарлз и ние знаехме всички обстоятелства около смъртта на стария човек единствено от думите на Баримор. Възможно ли е в края на краищата в каретата на „Риджънт стрийт“ да сме видели тъкмо него? Брадата беше съвсем същата. Кочияшът описа човека, като малко по-нисък, но впечатлението му би могло да бъде и погрешно. Как мога да разреша въпроса веднъж завинаги? Очевидно първото нещо, което трябва да направя, е да се видя с началника на станцията в Гримпен и да разбера дали наистина телеграмата е била връчена лично на Баримор. Какъвто и да е отговорът, ще имам поне налице нещо, което да съобщя на Шерлок Холмс.

След закуска сър Хенри трябваше да прегледа безброй книжа, така че моментът бе благоприятен за моята екскурзия. Един хубав, дълъг четири мили път, който вървеше по края на тресавището, ме отведе до малко невзрачно селце, в което две постройките стърчаха високо над останалите. Оказа се, че това са странноприемницата и къщата на доктор Мортимър. Началникът, който беше и бакалин на селото, си спомни добре и за нашата телеграма.

— Разбира се, сър — каза той. — Аз предадох телеграмата точно както беше указано.

— А кой я връчи?

— Моето момче. Джеймс, миналата седмица ти предаде телеграмата на мистър Баримор, нали?

— Да, татко, предадох я.

— Лично на него ли?

— В момента той беше горе на тавана, така че не можах да му я връча лично, но я дадох на мисиз Баримор, която обеща да му я предаде веднага.

— Ти видя ли мистър Баримор?

— Не, сър, казах ви, че беше на тавана.

— А щом не си го видял, откъде знаеш, че е бил там?

— Е, жена му сигурно е знаела къде е — каза троснато началникът. — Нали е получил телеграмата! Ако има някаква грешка, самият Баримор да се оплаче!

Изглеждаше безсмислено да продължавам повече с моите въпроси, но беше ясно, че въпреки хитрата уловка на Холмс ние нямахме доказателство, че през цялото това време Баримор не е бил в Лондон. Но да предположим, че е бил. Да предположим, че същият този човек последен е видял сър Чарлз жив и пръв е проследил неговия наследник, когато той се завръща в Англия. Какво следва от това? Дали той изпълнява нечий поръчения, или има някакви собствени коварни планове? Какъв интерес може да има той да преследва Баскервилите? Спомних си странното предупреждение, изрязано от уводната статия на „Таймс“. Дали това беше негово дело, или може би на някой друг, който се е заел да противодействува на неговите замисли? Единственият приемлив мотив на тези действия беше този, изказан от сър Хенри: ако Баскервилите бъдат сплашени и прогонени, Бариморови ще си осигурят завинаги едно удобно жилище. Но положително такова тълкуване би било съвсем неубедително, за да обясни коварния и тънко скроен заговор, който, изглежда, плетеше невидима мрежа около младия баронет. Самият Холмс каза, че въпреки дългата серия от най-сензационни следствия, които е имал, той още не се е натъквал на такъв заплетен случай. Като се връщах по сивия и пуст път, аз се молах моят приятел да може по-скоро да се освободи и да дойде тук, за да свали от плещите ми тежкото бреме на отговорността, която бях поел.

Шум от бързи стъпки зад мен и един глас, който ме извика по име, внезапно прекъснаха мислите ми. Обърнах се, очаквайки да видя доктор Мортимър, но за мое учудване подир мен тичаше един непознат. Той беше нисък, слабичък, гладко обръснат русокос човек, с малко постна физиономия и мършава долна челюст, на възраст между тридесет и четиридесет години. Носеше сив костюм и сламена шапка, през рамото му висеше тенекиена ботаническа кутия, а в едната си ръка държеше зелен сак за пеперуди.

— Сигурен съм, че ще извините нахалството ми, доктор Уотсън — каза той, като се приближи запъхтян към мен. — Ние тук от тресавището сме непринудени хора и не чакаме официално

запознаване. Може би сте чували името ми от нашия общ приятел доктор Мортимър. Аз съм Степлтън от Мерипит хаус.

— Вашата мрежа и кутия ми подсказаха това — казах аз, защото знаех, че мистър Степлтън е естественик. — Но вие как ме познахте?

— Бях се отбил при Мортимър и като минавахте, той ви посочи през прозореца на кабинета си. Тъй като пътят ни е в една посока, реших да ви настигна и да ви се представя. Надявам се, че сър Хенри не се чувства зле от пътуването.

— Той е много добре, благодаря.

— Ние всички се страхувахме, че след печалната смърт на сър Чарлз новият баронет може би няма да се съгласи да живее тук. Да искаш от един заможен човек да дойде и да се погребее в място като това, е много нещо, но мисля, че не е необходимо да ви казвам какво голямо значение има това за цялата област. Предполагам, че сър Хенри не изпитва суеверен страх.

— Не, не вярвам.

— Вие, разбира се, знаете легендата за чудовищното куче, което преследва рода?

— Чувал съм я.

— Чудно, колко лековерни са селяните тук наоколо. Всички те са готови да се закълнат, че са виждали това същество из тресавището.

Той говореше с усмивка, но сякаш прочетох в очите му, че гледа по-сериозно на въпроса.

— Тази история беше завладяла напълно въображението на сър Чарлз и не се съмнявам, че тя го доведе до този трагичен край.

— Как именно?

— Нервите му бяха така опънати, че появяването на каквото и да е куче можеше да бъде фатално за болното му сърце. Предполагам, че през тази последна за него нощ той наистина е видял нещо такова на алеята с тисовете. Много обичах стария човек и се страхувах, че може да се случи някакво нещастие, защото знаех, че има слабо сърце.

— Откъде знаехте това?

— Моят приятел Мортимър ми беше казал.

— Значи мислите, че някакво куче е гонило сър Чарлз и вследствие на това той е умрял от страх?

— А вие намерихте ли някакво по-добро обяснение?

— Не съм дошъл още до никакво заключение.

— А мистър Шерлок Холмс?

Тези думи накараха дъха ми да спре за секунда, но един поглед върху безразличното лице и спокойните очи на моя събеседник ме убеди, че не е възнамерявал да ме изненада.

— Доктор Уотсън, няма смисъл да се правим, че не ви знаем — каза той. — Славата на този детектив достигна и до нас, а не може да го прославяте, без самият вие да станете известен. Когато доктор Мортимър ми каза името ви, той не можа да отрече, че вие сте същият този Уотсън — приятелят на Холмс. Щом вие сте тук, от това следва, че и самият Шерлок Холмс се интересува от този въпрос и, естествено, аз съм любопитен да зная какво е неговото мнение.

— Страхувам се, че не мога да отговоря на този въпрос.

. — А мога ли да ви попитам дали той възнамерява да ни удостои с някое посещение?

— Той не може да напусне града сега. Вниманието му е заангажирано с друга работа.

— Колко жалко! Той би могъл да хвърли известна светлина върху това, което е така тъмно за нас. А що се отнася до вашите лични разследвания, то ако мога да ви бъда с нещо полезен, можете да разчитате на мен, уверявам ви. Ако имам някакви указания относно естеството на вашите подозрения или начина, по който бихте предложили да се разследва случаят, може би бих могъл още сега да ви дам някаква помощ или съвет.

— Уверявам ви, че аз просто съм дошъл на гости на приятеля ми сър Хенри, така че не се нуждаю от каквато и да е помощ.

— Прекрасно! — каза Степлтън. — Имате пълно право да бъдете внимателен и предпазлив. Справедливо е да бъда укорен за това, което, както и сам чувствавам, беше непозволено вмешателство от моя страна, и ви обещавам, че вече няма да спомена нищо по този въпрос.

Бяхме стигнали до място, където от пътя се отделяше тясна тревиста пътека, която се виеше надалеч из тресавището. Отдясно имаше стръмен, осеян с валчести камъни хълм, който в миналото е бил разработен като гранитна кариера. Обърнатата към нас страна представляваше тъмна канара, по пукнатините на която растяха папрати и трънки. Зад едно далечно възвишение плуваше перест облак дим.

— По тази пътека ще стигнем много скоро до Мерипит хаус — каза Степлтън. — Може би ще пожертвувате един час, за да ми доставите удоволствието да ви представя на сестра ми.

Първата ми мисъл беше, че трябва да бъда при сър Хенри, но после си спомних купа книжа и сметки, разхвърляни върху бюрото му. Положително не можех да му помогна в тази работа. А Холмс изрично каза, че трябва да опозная съседите из тресавището. Приех поканата на Степлтън и свърнахме по пътеката.

— Прекрасно място е това тресавище — каза той, като огледа вълнообразните голи възвишения и нагънатите зелени хълмове, върху които като разпенени гребени на чудновати морски вълни стърчеше наъбеният гранит. — Никога не може да ви омръзне. Не можете да си представите какви чудни тайни крие тресавището. То е така необятно, така пустинно и така загадъчно...

— Вие сигурно го познавате добре?

— Аз съм тук само две години. Местните жители биха ме нарекли новодошъл. Ние дойдохме наскоро след като сър Чарлз се беше установил тук. Но моите наклонности ме накараха да изследвам всяко кътче от тази местност и мисля, че хората, които я познават по-добре от мен, са малко.

— Толкова ли е трудно тя да се опознае?

— Много трудно. Виждате ли например тази голяма равнина там на север с чудноватите хълмове, изникнали над нея? Забелязвате ли нещо особено там?

— Това би било прекрасно място за галоп.

— Естествено е да помислите така, но тази грешка е коствала досега живота на много хора. Виждате ли тези яркозелени, гъсто разположени петна?

— Да. Изглежда, че там почвата е по-плодородна.

Степлтън се засмя.

— Това е голямото Гримпенско мочурище — каза той. — Една грешна стъпка там означава смърт и за хората, и за животните. И вчера видях едно пони, което блуждаеше нататък. То не се върна вече. Дълго гледах главата му, протегната над тинята, докато най-последно го погълна. Това място е опасно да се прекоси дори и в сушаво време, а пък след тези есенни дъждове то е още по-опасно. Въпреки това аз

мога да се добера до самото му сърце и да се върна. За бога! Ето друго нещастно пони!

Нещо кафяво се търкаляше и мятеше в зеления папур. После един дълъг, мъчително гърчещ се врат се мярна отгоре и над тресавището отекна страхотен вик. Аз замръзнах от ужас, но изглежда, че нервите на моя спътник бяха по-здрави от моите.

— Свърши се с него — каза той. — Тинята го нагълта. Две за два дена, а може би и много повече. Те свикват да ходят там, когато времето е сухо, и не могат да доловят разликата, докато тинята не ги сграбчи в лапите си. Лошо място е това Гримпенско мочурище.

— И вие казвате, че можете да проникнете там?

— Да. Има една-две пътечки, по които може да мине само много ловък човек. Аз съм ги открил.

— Но защо ви е дотрябвало да ходите из такова ужасно място?

— Виждате ли тези хълмове отвъд? Това са истински острови, заобиколени от всички страни от непроходимото мочурище, което с течение на времето е стягало малко по малко обръча около тях. Там именно ще намерите редки растения и пеперуди, стига да сте достатъчно умен, за да стигнете до тях.

— Ще си опитам щастието някой ден.

Степлтън ме погледна учудено.

— За бога! Избийте тази мисъл от главата си — каза той. — Вашата гибел ще тежи на съвестта ми. Уверявам ви, че няма и най-малка вероятност да се завърнете жив. Аз мога да ходя там, защото съм запомнил цяла сложна система от ориентири.

— Чакайте! — извиках аз. — Какво е това?

Продължителен, нисък и неописуемо жаловит стон се разнесе над тресавището. Той изпълни простора, но въпреки това беше невъзможно да се каже откъде идва. От глухо стенание той премина в силен рев и после отново заглъхна в печално, трептящо стенание. Степлтън ме погледна с особен израз на лицето.

— Странно място е това тресавище — каза той.

— Но какво е това?

— Селяните казват, че така вие Баскервилското куче, когато иска жертва. Аз и преди съм го чувал един-два пъти, но не така ясно.

Със сърце замръзнало от страх огледах широкото хълмисто поле, изпъстрено тук-таме със зелени тръстики. Нищо не трепваше над

необятното пространство. Само два гарвана грачеха силно на една канара зад нас.

— Вие сте образован човек. Не вярвате на такива глупости, нали? — казах аз. — Как мислите, какъв е този странен звук?

— Блатата издават понякога особени звуци. Или тинята се сляга, или водата се покачва, или нещо друго.

— Не, не. Това беше глас на живо същество.

— Възможно е. Чували ли сте някога какъв звук издава блатната птица?

— Не. Никога.

— Това е много рядка птица, фактически вече изчезнала в Англия, но в тресавището всичко е възможно. Да, няма да бъда изненадан, ако открия, че това, което чухме, е гласът на някой последен представител на този род.

— Това е най-непонятният и странен звук, който съм чувал през живота си.

— Да, общо взето, това е малко тайнствено място. Погледнете ей този хълм. Какво е това според вас?

Целият стръмен склон беше покрит с двадесетина сиви каменни пръстени.

— Какво е това? Кошари ли?

— Не, това са жилищата на нашите почетни прадеди. Предисторическите хора са населявали гъсто тресавището и тъй като оттогава всъщност никой не е живял там, можете да намерите цялата домашна наредба точно такава, каквата са я и оставили. Ако сте любопитен да надзърнете вътре, ще видите дори и огнището и леглото на предисторическия човек. Липсват само покривите.

— Но това е цяло градче. Кога е било населявано?

— В ерата на неолита. Точният период не се знае.

— С какво се е занимавал тогавашният човек?

— Пасял е добитъка си по тези склонове, а когато бронзовият меч започнал да измества каменната бравда, той се е научил да добива калай. Вижте големия ров на противоположния хълм. Това е пак следа от неговата работа. Да, доктор Уотсън, около тресавището ще намерите много интересни неща. О, извинете за момент! Това е сигурно cyclopides.

Една малка мушица или молец прехвъркна над пътеката и Степлтън мигом се втурна да я гони с изключителна енергия и бързина. За мой ужас насекомото летеше право към мочурището, но моят познат не се спря нито за момент и подскачаше след него от бабуна на бабуна, като размахваше във въздуха зеления си сак. Сивите му дрехи и зигзагообразното му отривисто движение напред правеха и самия него приличен на някакъв огромен молец. Аз стоях и наблюдавах тази гонитба със смесица от възхищение от неговата изключителна пъргавина и страх да не би да изгуби почвата под краката си в това вероломно мочурище, когато внезапно чух шум от стъпки и като се обърнах, видях на пътеката близо до мен една жена. Тя беше дошла откъм тази посока, в която се виждаше облакът дим, подсказващ местонахождението на Мерипит хаус, но наклонът на местността я беше скривал, докато не бе дошла съвсем близо.

Че това е мис Степлтън, за която ми бяха говорили, аз не се съмнявах, защото около тресавището сигурно имаше малко дами, а пък и помнех, че някой ми я беше описал като красавица. Жената, която приближи към мене, беше наистина красавица, и то от най-необикновен тип. Едва ли би могло да има по-голям контраст между брат и сестра: Степлтън имаше светла коса и сиви очи, докато тя бе потъмня от всички брюнетки, които съм виждал в Англия. Стройна, висока и елегантна, тя имаше гордо и изящно оформено лице, с толкова правилни черти, че би приличало на статуя, ако не бяха потрепващите устни и прекрасните тъмни жадни очи. Със съвършената си фигура и елегантното облекло, застанала на самотната пътека сред тресавището, тя наистина представляваше странно видение. Когато се обърнах, тя беше устремила поглед към брат си и след това забърза към мен. Бях свалил шапка и тъкмо се канех да обясня присъствието си тук, когато нейните думи отправиха мислите ми в съвсем друга посока.

— Вървете си! — каза тя. — Вървете си веднага в Лондон!

Аз я гледах втренчено с учудено и глупаво изражение. Очите ѝ пламтяха и тя нервно потрепваше с крак.

— Защо да си отивам? — попитах аз.

— Не мога да ви обясня. Но, за бога, направете, каквото ви казвам! Вървете си и кракът ви да не стъпи вече насам. — Тя говореше тихо и припряно, с особено фъфлене при произношението на „с“ и „з“.

— Но аз току-що пристигнах.

— Човече — извика тя, — не можете ли да разберете, че ви предупреждавам за ваше добро? Вървете си в Лондон, Тръгнете още довечера! Махнете се от това място на всяка цена! Шшшт, брат ми идва! Нито дума за това, което ви казах! ... Ще бъдете ли така любезен да ми откъснете онази орхидея? Тресавището е много богато с орхидеи, но вие сте малко закъснели, за да видите красотите на това място.

Степлтън беше изоставил преследването и се върна при нас, дишайки тежко и зачервен от напрежение.

— Здравей, Берил! — каза той, но на мен ми се стори, че тонът на поздрава му не беше много сърдечен.

— О, Джек, много си се разгорещил.

— Да, преследвах един *cyclopides*. Те са много редки и трудно се срещат в късна есен. Колко жалко, че го изпуснах.

Той говореше равнодушно, но малките му светли очи подскачаха непрекъснато от госпожицата към мене.

— Виждам, че сте се запознали вече.

— Да. Казах на сър Хенри, че е малко късно, за да може да види истинските хубости на тресавището.

— Какво? Кой мислиш, че е този?

— Смятам, че това е сър Хенри Баскервил.

— Не, не. Аз съм скромен гражданин, без титла, но съм приятел на сър Хенри — казах аз. — Казвам се доктор Уотсън.

Сянка на досада премина по изразителното ѝ лице.

— Значи сме говорили, като съм ви взела за друг.

— Защо, вие не сте имали много време за разговор — забеляза брат й, като я гледаше със същия изпитателен поглед.

— Говорех с доктор Уотсън като с човек, който ще живее тук, а не като с гост — каза тя. — За него няма голямо значение дали е рано или късно за орхидеите. Но вие ще дойдете да видите Мерипит хаус, нали?

Една пряка пътека ни изведе до неприветлива на вид къща, която през някогашните цветущи години е била ферма на някой скотовъдец, но сега беше ремонтирана и превърната в модерно жилище. Къщата бе заобиколена от овощна градина, обаче дърветата (нещо обикновено за тресавището) бяха недорасли и попарени, така че цялото място

създаваше лошо и потискащо впечатление. Отвори ни чудноват, съсухрен стар слуга с извехтяла ливрея, който напълно подходеше за тоя дом. Вътре обаче стаите бяха просторни, мебелирани с изисканост, в която, струва ми се, познах вкуса на дамата. Като гледах през прозореца безбрежното, осеяно с гранит тресавище, което се разстилаше еднообразно до далечния хоризонт, не можех да не се запитам какво беше накарало този високо образован човек и тази красива жена да дойдат да живеят в такава местност.

— Необикновено място сме избрали, нали? — каза той като че в отговор на моята мисъл. — И все пак успяхме да си наредим живота тук много щастливо, нали, Берил?

— Много щастливо — отвърна тя, но думите ѝ не прозвучаха убедително.

— Имах училище в Северна Англия — каза Степлтън. — За човек с моя темперамент работата беше механична и безинтересна, но ме блазнеше перспективата да живея сред младежта, да спомагам за оформянето на тези млади умове и да им дам нещо от моя характер, от моите идеали. Съдбата обаче беше против мен. В училището избухна силна епидемия и три от момчетата умряха. Не можах да се съвзема след този удар, а и голяма част от капитала ми беше безвъзвратно загубена. И все пак, ако не ми липсваше очарователната компания на момчетата, щях да се радвам на собственото си нещастие, защото за човек с моята страст към ботаниката и зоологията тук има неограничено поле за работа, а пък и сестра ми обича не по-малко от мен природата. Казвам ви всичко това, доктор Уотсън, защото недоумението се четеше по лицето ви, докато гледахте през прозореца.

— На мен, разбира се, ми мина през ума, че тук е малко скучно, може би не толкова за вас, колкото за сестра ви.

— Не, не, аз никога не скучая — каза тя бързо. — Ние имаме книги, научни занимания, имаме и интересни съседи. Доктор Мортимър е много начетен човек в своята област. Нещастният сър Чарлз също беше прекрасен събеседник. Познавахме го добре и не намирам думи, за да изразя колко остро чувствуваме липсата му. Мислите ли, че ще ви обезпокоя, ако ви посети следобед, за да се запозная със сър Хенри?

— Сигурен съм, че ще бъде много доволен.

— Тогава вие навярно ще го уведомите за моето посещение. Може би според скромните си възможности ще можем да направим нещо, за да го улесним, докато свикне с новата среда. Ще се качите ли горе, доктор Уотсън, да прегледате моята колекция от lepidoptera^[1]? Мисля, че тя е най-пълната в Югозападна Англия. Докато я прегледате, закуската ще бъде готова.

Аз обаче горях от нетърпение да се върна на поста си. Меланхолията на тресавището, смъртта на нещастното пони, тайнственият вой, свързан със зловещата легенда за Баскервилите — всичко това ме настрои мрачно. И като връх на тези повече или по-малко смътни впечатления дойде ясното и категорично предупреждение на мис Степлтън, произнесено с такава силна убедителност, щото не се съмнявах, че зад него се крие някаква сериозна и основателна причина. На всички настоявания да остана за закуска аз отказах и се отправих веднага към къщи, като хванах обраслата с трева пътека, по която бяхме дошли.

Но изглежда, че имаше някаква по-къса пътека, която не знаех, защото, преди да изляза на широкия път, с изненада видях мис Степлтън, която седеше на една скала край пътеката. Лицето ѝ беше красиво, поруменяло от умората. Тя бе сложила ръка на слабините си.

— Тичах през целия път, за да мога да ви пресрещна, доктор Уотсън — каза тя. — Нямах време дори да сложа шапката си. Не трябва да се бавя, защото брат ми ще забележи отсъствието ми. Искah да ви кажа, че много съжалявам за глупавата грешка, която направих, като ви взех за сър Хенри. Забравете, моля ви, думите ми, които нямат никакво значение за вас.

— Не мога да ги забравя, мис Степлтън — казах аз. — Приятел съм на сър Хенри и неговото благополучие ме интересува живо. Кажете ми, защо настоявахте толкова сър Хенри да се върне в Лондон?

— Женски каприз, доктор Уотсън. Когато ме опознаете по-добре, ще видите, че не винаги думите и постъпките ми са мотивирани.

— Не, не. Помня трепета в гласа ви. Помня и погледа в очите ви. Моля ви, моля ви, мис Степлтън, бъдете откровена с мене, защото, откакто съм тук, се чувствавам заобиколен от призраци. Животът ми заприлича на голямото Гримпенско мочурище: навсякъде малки зелени петна, в които човек може да потъне, и никъде знак, който да посочва

пътя. Обяснете ми какво искахте да кажете и аз обещавам да предам на сър Хенри вашето предупреждение.

За момент върху лицето ѝ се появи израз на колебание, но когато отговори, погледът ѝ отново стана твърд.

— Вие го направихте голям въпрос, доктор Уотсън — каза тя. — Брат ми и аз бяхме твърде много потресени от смъртта на сър Чарлз. Познавахме се много отблизо с него, защото често наминаваше към нас. Проклятието, което тежи над неговия род, не излизаше от ума му и когато трагедията се разигра, аз, естествено, си помислих, че страхът, който той проявяваше, е бил може би не без основание. Затова, когато друг един член на рода дойде да живее тук, аз се обезпокоих и сметнах за нужно да го предупредя за опасността, на която се излага. Това е всичко, което възнамерявах да му предам.

— Но каква е тази опасност?

— Знаете ли историята за кучето?

— Не вярвам в такива глупости.

— А аз вярвам. Ако имате някакво влияние над сър Хенри, отведете го от това място, което винаги е било фатално за неговия род. Светът е широк. Защо иска да живее в място, пълно с опасности?

— Именно защото е място, пълно с опасности. Такава е природата на сър Хенри. Страхувам се, че ако не ми кажете нещо по-определено от това, ще бъде невъзможно да го накарам да се махне.

— Не мога да ви кажа нищо определено, защото не зная нищо.

— Бих ви задал още един въпрос, мис Степлтън: щом не сте имали предвид нищо повече от това, което ми казахте при първия ни разговор, тогава защо не искахте вашият брат да чуе това? Тук няма нищо, което не би се понравилось на него или на кой да е друг.

— Моят брат гори от нетърпение собственикът на имението да се засели в Баскервил Хол, защото смята, че от това зависи добруването на бедното население около тресавището. Той ще се разгневи много, ако разбере, че съм казала нещо, което би принудило сър Хенри да се махне. Но сега аз изпълних дълга си и няма да говоря повече. Трябва да се връщам, иначе ще забележи отсъствието ми и ще се досети, че съм ви пресрещнала. Довиждане.

Тя се обърна и след няколко минути изчезна между разпръснатите камънаци, а аз продължих пътя си към Баскервил Хол със сърце, изпълнено със смътни страхове.

---

[1] Латинско название общо за всички видове пеперуди. Б. пр. ↑

ГЛАВА VIII

ПЪРВИ ОТЧЕТ НА Д-Р УОТСЪН

Оттук нататък ще следвам хода на събитията, като ви предам своите писма до мистър Шерлок Холмс, които лежат на масата пред мен. Един лист липсва, но иначе те са напълно запазени и ще ви разкрият мислите и подозренията ми по-точно, отколкото ако бях ги предал, осланяйки се на паметта си, въпреки че споменът за трагичните събития е още пресен у мен.

Баскервил Хол, 13 октомври

Драги Холмс,

С предишните си писма и телеграми те държах досега в течение на всичко, което се случваше в този напълно забравен от бога кът на света. Колкото повече човек стои тук, толкова повече прониква в душата му меланхолията на това тресавище — на тази безкрайна шир, която все пак има някаква мрачна прелест. Щом се озовеш в недрата му, чувствуваш как съвременна Англия остава някъде назад, а вместо нея пред себе си виждаш навсякъде жилищата и работата на предисторическия човек. Излезеш, а наоколо ти къщите на тези забравени хора, техните гробове, огромните каменни блокове, които показват мястото, където са били храмовете им. Като гледаш тези сиви каменни колиби по скалистите хълмове, забравяш века, в който живееш, и ако видиш изпод ниската врата на някоя колиба да пълзи наметнато със зверска кожа косматото същество, което поставя на тетивата на лъка си стрела с връх от кремък, ще почувствуваш, че неговото присъствие тук е по-естествено от твоето. Интересно, че това място с толкова неплодородна почва е било населено така гъсто от тези хора. Не съм познавач на древността, но смятам, че това е било някакво невойнствено угнетено племе, принудено да се задоволи с местност, която другите не са искали да населят.

Всичко това обаче няма нищо общо с мисията, с която ти ме изпрати, и е сигурно съвсем безинтересно за човек със строго практичен ум като твоя. Още си спомням пълното ти безразличие към

въпроса, дали слънцето се движи около земята, или земята около слънцето. Ето защо позволи ми да се върна към работите, засягащи сър Хенри Баскервил.

Ако през последните няколко дни не си получил никакви сведения, то е, защото до днес нямаше нищо важно за съобщаване. Случи се обаче едно странно събитие, за което ще ти разкажа по-нататък, защото преди всичко трябва да те запозная с някои други обстоятелства.

Едно от тях, което съм засегнал много малко досега, е криещият се из тресавището каторжник. Сега има пълно основание да се вярва, че той се е махнал, което е значително облекчение за обитателите на самотните ферми. Изминаха две седмици от деня на неговото бягство, а през това време никой не го е виждал, нито е чул нещо за него. Съвсем немислимо е той да може да издържи сред тресавището толкова дълго време. Разбира се, що се касае до укриването му, това съвсем не е трудно. Всяка от тези каменни колиби би могла да му служи за скривалище. Той обаче няма какво да яде, освен ако не е уловил и заколил някоя овца. Ето защо ние смятаме, че той не е вече тук, а като резултат от това отдалечените един от друг фермери спят по-спокойно.

Ние тук сме четирима здрави и силни мъже, така че ако се случи нещо, бихме могли да се опазим, но, да си призная, имаше моменти, когато се безпокоях, като си помислех за Степлтънови. Те са отдалечени с мили от всякакви хора. Имат една прислужница, един стар лакей и сестрата и брата, като последният не е много силен мъж. Те биха били безпомощни в ръцете на такъв свиреп човек като нотингхилския убиец, ако той би се промъкнал в къщата. Тяхното положение безпокоеше много и сър Хенри, та им предложихме конярят Паркинс да ходи да спи там, но Степлтън не искаше и да чуе за това.

Нашият приятел баронетът започна да проявява значителен интерес към хубавата ни съседка. Това не е за учудване, защото за един енергичен човек като него времето тече убийствено бавно в това самотно място, а пък и тя е много очарователна и красива жена. В нея има някакъв екзотичен плам, който странно контрастира с хладината и спокойствието на брат ѝ. Въпреки това и в него се чувствува скрит огън. Той положително има силно влияние върху сестра си, защото

съм забелязал, че когато тя говори, му хвърля непрекъснато погледи, като че търси одобрение на думите си. Надявам се, че се държи добре с нея. Той има сух блясък в очите и тънки, здраво стиснати устни — неща, които са присъщи на един положителен и може би суров характер. Ти би го намерил интересен за изучаване.

Степлтън дойде да посети сър Хенри още първия ден, а на следващата сутрин ни заведе да ни покаже мястото, което е свързано с легендата за порочния Хуго. Вървахме няколко мили през тресавището и се озовахме в местност така мрачна, че наистина би могла да даде начало на една такава легенда. Тясна долчинка между скалистите зъбери извежда на открито място, изпъстрено с бяла пушица^[1]. В средата се издигат два очукани, заострени отгоре каменни стълба, които приличат на огромни прогнили бранни зъби на някакъв чудовищен звяр. Мястото съответствува във всяко отношение на сцената от легендата, където се е разиграла някогашната трагедия. Сър Хенри беше много заинтересуван и неведнъж пита Степлтън дали наистина вярва във възможността от вмешателство на свръхестествени сили в работите на хората. Той говореше безгрижно, но беше явно, че е доста обезпокоен. Отговорите на Степлтън бяха предпазливи, но лесно можеше да се разбере, че казва по-малко, отколкото би могъл да каже, и че не изрази напълно мнението си, защото щадеше нервите на баронета. Той ни разказа подобни случаи, когато цели родове са страдали от влиянието на някакви зли сили, и остави у нас впечатлението, че по този въпрос и той споделя преобладаващото тук сред народа мнение.

На връщане останахме за закуска в Мерипит хаус и тогава сър Хенри се запозна с мис Степлтън. Още в момента, в който я видя, той се увлече по нея и както ми се струва, чувствата са взаимни. По пътя за в къщи баронетът говори с нея непрекъснато и оттогава едва ли е минало ден да не се видим с брата и сестрата. Те ще обядват днес у нас, а вече говорим за визита у тях през следващата седмица. Човек би помислил, че тази дружба е много приятна на Степлтън, и все пак неведнъж съм забелязвал, че лицето на брата изразява решително неодобрение, когато сър Хенри окаже някакво внимание на младата леди. Той е много привързан към сестра си и несъмнено ще бъде твърде самотен без нея, но ако ѝ попречи да сключи такъв блестящ брак, това би било връх на егоизма. При все това сигурен съм, че

Степлтън не желае тяхната дружба да прерасне в любов, защото няколко пъти забелязвам, че прави всичко възможно, за да не ги оставя насаме. Между впрочем, ако към другите трудности се прибави и един любовен роман, то твоето нареждане да не оставям никога сър Хенри да излиза сам ще бъде много трудно осъществимо. Ако изпълнявам заповедите ти буквално, моята репутация скоро ще пострада.

Онзи ден, или нека бъда по-точен, в четвъртък, доктор Мортимър закусва у нас. Той прави разкопки на една могила в Лонг Даун и намери там череп на предисторически човек, което го изпълни с голяма радост. Едва ли може да се намери друг ентусиаст като него така предан на своите занимания. Степлтънови дойдоха малко по-късно и по молба на сър Хенри добрият доктор ни заведе до алеята с тисовете, за да ни покаже как точно се е случило всичко през онази фатална нощ. Това е дълга мрачна алея между две високи стени от подкастрен жив плет, с тесни ивици трева от всяка страна. На другия ѝ край има една стара полуразрушена беседка. Някъде по средата е вратата към тресавището, където старият джентълмен е изтърсвал пепелта от пурата си. Това е бяла дървена врата с резе. Отвъд нея се разстила обширното тресавище. Спомних си твоята теория за това произшествие и се опитах да си представя всичко, което се е случило. Както е стоял до вратата, старецът е видял нещо, което се е приближавало откъм тресавището — нещо, което го е изплашило така, че е загубил ума си, и е бягал, бягал, докато е умрял от ужас и изтощение. Ето, по този дълъг мрачен тунел е бягал той. От какво? От някое от овчарските кучета из тресавището? Или от някое призрачно куче — черно, безмълвно и чудовищно? Дали някой човек няма пръст в тази работа? Дали бледият предпазлив Баримор знае повече от това, което казва? Всичко е мъгляво и неясно, Но зад всичко това стои тъмната сянка на престъплението.

След като ти писах последния път, аз се запознах с още един от съседите. Това е мистър Франклънд от Лефтър Хол, който живее на около четири мили южно от нас. Той е възрастен човек с червендалесто лице, бяла коса и злъчен характер. Неговата злоба е насочена против британското законодателство и е похарчил цяло състояние за всевъзможни дела. Франклънд се бори със закона просто заради удоволствието от борбата и е готов да взима коя и да е страна по даден въпрос, ето защо не е чудно, че това развлечение му струва

скъпо. Веднъж ще забрани минаването по някой път покрай имението си, за да предизвика общината да го съди, та да отвори пътя; друг път със собствените си ръце ще развали нечия порта, а после ще заяви, че тук от незапомнени времена е имало път, за да предизвика собственикът да заведе дело за нарушаване границите на чужд имот. Той познава основно старото общинно и поземлено право и използва познанията си понякога в интерес на селяните от Фърнуърд, понякога против тях и според поведението му те или го носят триумфално по улиците на селото, или го изгарят символично на клада. Разправят, че понастоящем той държал под ръка седем молби за нови дела, които вероятно ще погълнат остатъка от състоянието му, и така, лишен от жилото си, ще бъде безвреден за в бъдеще. Иначе Франклънд изглежда мил, добродушен човек и аз споменавам за него само защото ти настояваше да изпращам описания на хората, които ни заобикалят. Сега си е намерил интересно занимание. Той е любител-астроном и има прекрасен телескоп на покрива на къщата си. По цял ден лежи там и оглежда тресавището с надеждата, че ще зърне избягалия каторжник. Ако ограничи дейността си само с това, всичко би било добре, но се носят слухове, че възнамерявал да заведе дело против доктор Мортимър, защото е отворил един гроб без съгласието на най-близките роднини на умрелия. Става дума за черепа на неолитния човек, изкопан от могилата в Лонг Даун. Старецът прави живота ни тук по-малко монотонен и внася малко весело разнообразие, което ни е особено нужно.

А сега, след като изчерпах всичко, което засяга избягалия каторжник, Степлтънови, доктор Мортимър и Франклънд от Лефтьр Хол, нека завърша с най-важното и ти разкажа нещо повече за Бариморови и по-специално за странните събития през миналата нощ.

Ще започна с телеграмата, която ти изпрати от Лондон, за да се уверим дали наистина Баримор е бил тук. Вече ти обясних, че разпитът на началника на станцията показва, че нашата уловка е била безрезултатна и че нямаме никакви доказателства „за“ или „против“. Аз казах на сър Хенри как стои работата и със свойствената нему прямота той веднага извика Баримор и го Попита дали е получил телеграмата. Баримор каза, че я е получил.

— Момчето предаде ли ви я лично? — попита сър Хенри.

Баримор погледна учудено и помисли известно време.

— Не — каза той, — бях на тавана и жена ми ми я донесе.

— А вие ли написахте отговора?

— Не. Казах на жена ми какво да отговори и тя слезе долу, за да го напише.

Вечерта Баримор по собствено усмотрение се върна отново на тази тема.

— Сър Хенри, тази сутрин не можах да разбера напълно целта на вашите въпроси — каза той. — Надявам се, че това не значи, че съм направил нещо, с което съм загубил вашето доверие?

Сър Хенри трябваше да го уверява, че това не е така и да го успокои, като му подари значителна част от стария си гардероб, тъй като всички покупки, направени в Лондон, бяха вече доставени.

Мисиз Баримор също ме интересува. Тя е пълна, тромава жена, много ограничена, крайно почтена и с пуритански наклонности. Едва ли можеш да си представиш по-невъзмутимо същество. Но вече ти казах, че още първата нощ тук аз я чух да риде горчиво и оттогава неведнъж съм забелязвал следи от плач по лицето ѝ. Някаква тежка скръб терзае непрекъснато сърцето ѝ. Понякога се чудя дали не я мъчи нечиста съвест, а друг път пък подозирам, че Баримор е тиранин в семейния си живот. Винаги ми се е струвало, че има нещо особено и съмнително в неговата личност, но снощното приключение затвърди окончателно моите подозрения.

Впрочем само по себе си това може би не изглежда така значително. Известно ти е, че не спя много дълбоко, а откакто съм в тази къща, където трябва да бдя непрекъснато, сънят ми е станал полек от всякога. Нощес към два часа след полунощ бях събуден от прокрадващи се край стаята ми стъпки. Станах, отворих вратата и надникнах навън. По коридора пълзеше дълга черна сянка. Тя падаше от един човек, който със свещ в ръка пристъпваше леко по коридора. Той бе по риза, с панталони и боси крака. Видях само силуета му, но ръстът ми подсказа, че това е Баримор. Той вървеше много бавно и предпазливо и в целия му вид имаше нещо прекалено виновно и потайно.

Вече ти писах, че коридорът се прекъсва от галерията, която заобикаля хола, и после продължава от другата страна. Почаках, докато се скри от погледа ми, и тогава го последвах. Когато избиколих по галерията, той вече беше стигнал до края на другия коридор и по

светлината, която мъждукаше през една отворена врата, разбрах, че беше влязъл в една от стаите. Всички тези стаи са немебелирани и необитавани, така че разходката му ставаше съвсем загадъчна. Той като че ли стоеше неподвижен, защото светлината не се колебаеше. Промъкнах се по коридора, колкото можех по-тихо, и надзърнах през отворената врата.

Баримор се беше спотаил до прозореца, като държеше свещта пред самото стъкло. Той бе с полуобърнат към мен профил и като се вираше в непрогледната тъма на тресавището, лицето му сякаш беше застинало в очакване. Няколко минути Баримор стоя, като наблюдаваше все така напрегнато. После въздъхна дълбоко и загаси свещта. Аз се добрах незабавно до стаята си и след малко се чуха същите предпазливи стъпки, връщащи се по обратния път. Доста време след това, когато бях вече леко заспал, чух някъде обръщане на ключ в ключалка, но не бих могъл да кажа откъде идваше този звук.

Не разбирам какво означава всичко това, но в тази мрачна къща се вършат някакви тайни работи, които рано или късно ще разкрием до дъно. Няма да ти дотягам с моите теории, защото ти искаше от мене само факти. Тази сутрин имах дълъг разговор със сър Хенри и въз основа на моите наблюдения през последната нощ изготвихме план за действие. Сега няма да говоря за този план, но той ще направи интересен следващия ми отчет.

---

[1] Вид многогодишна блатна трева. Б. пр. ↑

ГЛАВА IX

ВТОРИ ОТЧЕТ НА Д-Р УОТСЪН

Баскервил Хол, 15 октомври
Драги Холмс,

Ако през първите дни на моето пребиваване тук бях принуден да те оставям почти без новини, трябва да признаеш, че сега навакзвам загубеното, защото събитията се трупат бързо едно след друго. Последния си отчет завърших с описанието на Баримор пред прозореца, а сега имам цял куп новини, които, ако не се лъжа, ще те учудят доста много. Работите взеха обрат, какъвто не очаквах. В известно отношение през последните четиридесет и осем часа те се доста по-изясниха, но, от друга страна, станаха по-сложни. Обаче аз ще ти разкажа всичко, а ти ще прецениш сам.

На следващото утро след моето приключение, още преди закуска, отидох да разгледам стаята, в която беше Баримор през нощта. Забелязах, че западният прозорец, през който той така съсредоточено гледаше, има едно преимущество пред всички други прозорци на къщата: от него се открива най-добър изглед към тресавището. Между две дървета има пролука, която дава възможност на човек, застанал на това място, да наблюдава цялото тресавище, докато от всички останали прозорци могат да се видят само отделни части от него.

От това следва, че Баримор е искал да види нещо или някого из тресавището, тъй като само този прозорец би могъл да му послужи за тази цел. Нощта беше много тъмна, така че не можех да си представя как е могъл да се надява, че ще забележи някого. После ми хрумна, че тук може да има някаква любовна интрижка. Това би обяснило както прикритите му действия, така и тревогите на жена му. Той е човек със забележителна външност и притежава всички необходими качества, за да плени сърцето на някоя провинциална девойка, така че тази история не беше съвсем неоснователна. Това отключване на врата, което чух, след като се върнах в стаята си, може би означаваше, че той отива на някаква тайна среща. Така разсъждавах сутринта и ти пиша за моите

подозрения независимо от това, че крайният резултат би могъл да покаже тяхната несъстоятелност.

Но каквото и да бе истинското обяснение на Бариморовите действия, чувствувах, че отговорността, която бих поел, ако ги запазех в тайна, докато намеря това обяснение, не ще бъде по силите ми. След закуска имах разговор с баронета в неговия кабинет и му разказах всичко, което бях видял. Противно на моите очаквания той не се изненада много.

— Зная, че Баримор се разхожда нощем и съм си наумил да му говоря за това — каза той. — Два-три пъти чувам вече стъпките му нагоре-надолу по коридора точно в същия час, който споменахте.

— Значи той сигурно ходи всяка вечер точно при този прозорец? — предположих аз.

— Може би. Ако е така, ще можем да го проследим и да разберем какво го тегли натам. Питам се какво ли би направил вашият приятел Холмс, ако беше тук?

— Уверен съм, че точно това, което току-що предложихте — отвърнах аз. — Той би проследил Баримор, за да види какво прави.

— Тогава нека направим това заедно.

— Но той положително ще ни чуе.

— Баримор малко недочува, пък и, така или иначе, трябва да рискуваме. Довечера няма да си лягаме и ще го чакаме в моята стая — каза сър Хенри.

Той потри ръце от удоволствие и беше явно, че посреща с радост това приключение, което щеше да внесе разнообразие в неговия донякъде монотонен живот тук.

Баронетът е във връзка с архитекта, който е изготвил плановете за сър Чарлз, и с един предприемач от Лондон, така че в скоро време очакваме да станат по-големи промени. От Плимут дойдоха декоратори и мебелисти. По всичко личи, че нашият приятел има грандиозни планове и няма да щади ни труд, ни пари, за да възстанови величието на своя род. Когато къщата бъде ремонтирана и мебелировката подновена, за да бъде картината напълно завършена, ще му трябва само една съпруга. Между нас казано, ако дамата се съгласи, има всички основания да се предполага, че съпруга няма да липсва, защото рядко съм виждал мъж така силно увлечен по жена, както е увлечен той по нашата красива съседка мис Степлтън. И все пак тази

искрена любов не протича гладко, както би могло да се очаква при тези обстоятелства. Днес например повърхността ѝ бе набраздена съвсем неочаквано от малки вълни, които доста смутиха и обезпокоиха нашия приятел.

След разговора за Баримор, който вече ти цитирах, сър Хенри сложи шапката си и се приготви да излиза. Разбира се, и аз направих същото.

— Какво, и вие ли идвате, Уотсън? — попита той, като ме гледаше по особен начин.

— Зависи от това, дали ще ходите из тресавището — отговорих аз.

— Да, ще ходя.

— Е, знаете какви нареждания са ми дадени. Съжалявам, ако ви преча, но вие чухте колко енергично настояваше Холмс да не ви оставям сам, особено когато ходите из тресавището.

С любезна усмивка сър Хенри сложи ръка на рамото ми.

— Драги приятелю — каза той, — колкото и да е умен, Холмс не можеше да предвиди някои неща, които се случиха, откакто съм тук. Разбирате ме, нали? Сигурен съм, че вие най-малко бихте желали да ми развалите удоволствието. Трябва да изляза сам.

Това ме постави в много неудобно положение. Аз се забърках, не знаех какво да кажа и какво да направя, и преди още да бях решил нещо, той взе бастуна си и излезе.

Когато обмислих въпроса отново, започнах горчиво да се укорявам, задето го изпуснах от погледа си под какъвто и да е претекст. Представих си какво бих изпитал, ако трябва да се върна при теб и да призная, че се е случило някакво нещастие, защото не съм изпълнил наставленията ти. Уверявам те, че само при мисълта за това страните ми пламнаха. Но и сега не беше късно да го настигна и аз се отправих веднага по посока на Мерипит хаус.

Затичах се по пътя с всички сили, но от сър Хенри нямаше и следа. Стигнах до мястото, където се отделя пътеката за през тресавището. Тук, страхувайки се, че може би не съм на прав път, аз се изкачих на един хълм, от който се открива широка гледка. (Същият хълм, който е бил някога кариера.) Оттам веднага съзрях баронета. Той вървеше по пътеката на около четвърт миля от мен с една дама, която можеше да бъде само мис Степлтън. Ясно беше, че те са се разбрали

предварително и са си назначили среща. Те вървяха бавно, увлечени в разговор, и аз забелязах, че тя прави бързи резки движения с ръце, като че ли за да бъде по-убедителна в това, което казва, а той я слушаше внимателно и един-два пъти завъртя глава в знак на несъгласие. Аз стоях сред скалите, наблюдавайки двойката, и се чудех и маех какво да правя по-нататък. Да ги застигна и да прекъсна интимния им разговор щеше да бъде престъпление, а, от друга страна, мой дълг беше никогамито за миг да не изпускам сър Хенри от очи. А да шпионираш приятеля си е много неприятна задача! И все пак не виждах по-добър изход и реших да го наблюдавам от хълма, а после да очистя съвестта си, като му призная какво съм направил. Наистина, ако го застрашеше някаква внезапна опасност, бях твърде далеч, за да мога да му бъда полезен, но сигурно ще се съгласиш с мен, че положението беше много деликатно и не можех да направя нищо друго.

Нашият приятел сър Хенри и дамата се бяха спрели на пътеката и стояха там дълбоко погълнати в своя разговор, когато изведнъж ми стана ясно, че не съм единственият свидетел на тази среща. Нещо зелено, което се носеше из въздуха, привлече вниманието ми и като се вгледах, видях, че то е прикрепено на пръчка, носена от човек, който се движи из неравна местност. Това беше Степлтън със своята мрежа за пеперуди. Той бе много по-близо до двойката, отколкото аз, и се оказа, че върви право към тях. В този момент сър Хенри привлече мис Степлтън към себе си, Той я обгърна с ръка, но ми се стори, че тя извърна глава, стараейки се да се откъсне от него. Той наведе главата си към нейната, а тя вдигна ръка, като че да се запази. В следващия момент видях как и двамата отскочиха настрани и бързо се обърнаха. Причината за това беше Степлтън. Той тичаше бясно към тях, а глупавата му мрежа се развяваше зад него. Естественикът жестикулираше и почти подскачаше във възбуждението си пред двамата влюбени. Не можех да си представя какво означава тази сцена, но, изглежда, че Степлтън ругаеше сър Хенри, който се опитваше да му даде някакви обяснения, и се разгневи страшно, защото естественикът отказа да ги приеме. Дамата стоеше край тях и пазеше високомерно мълчание. Накрая Степлтън се завъртя на петите си и махна повелително с ръка на сестра си, а тя, след като хвърли нерешителен поглед към сър Хенри, тръгна след брат си. Нервните жестове на естественика ми показаха, че той изля гнева си и върху нея.

Баронетът постоя за минута, гледайки след тях, и после закрачи бавно назад по пътя, по който бе дошъл, с клюмнала глава — същинско олицетворение на унинието.

Нямах понятие какво значи всичко това, но се срамувах страшно, че станах свидетел на такава интимна сцена без знанието на своя приятел. Затичах надолу по хълма и в подножието му пресрещнах баронета. Лицето му беше пламнало от гняв, а веждите — сбърчени като на човек, който е в безизходно положение и не знае какво да прави.

— Здравейте, Уотсън! Откъде изникнахте? — попита той. — Или искате да кажете, че все пак сте тръгнали след мен?

Обясних му всичко: как бях сметнал за невъзможно да остана, как го бях последвал и как бях станал свидетел на това, което се случи. За момент очите му блеснаха, но моята откровеност го обезоръжи и накрая той се разсмя, макар и малко пресилено.

— Би помислил човек, че в сърцето на тази степ ще може да намери място, където да се уедини на спокойствие — каза той. — Дявол да го вземе! Изглежда, че цялото население е излязло да види как ухажвам тази леди, а при това ухажването излезе много нескопосно. Къде си бяхте ангажирали място?

— На този хълм.

— Значи в галерията, а? Брат й пък беше в първите редове. Видяхте ли го как налетя върху нас?

— Да, видях.

— Правил ли ви е някога впечатление на луд този неин брат?

— Не мога да кажа такова нещо.

— Аз смело мога да кажа „не“! До днес винаги съм го смятал напълно нормален, но запомнете от мене това: на него, или пък на мен, трябва да се надене усмирителна риза. Впрочем какво лошо има в мене, Уотсън? Ние живеем заедно вече няколко седмици. Кажете ми сега откровенно: има ли нещо, което да ми пречи да стана добър съпруг на жената, която обичам?

— Няма такова нещо.

— Против общественото ми положение той няма какво да възрази, така че трябва да има нещо в самия мен, та се нахвърли така. Какво има против мене? Никога през живота си не съм причинил зло

на когото и да било. И въпреки това той нямало да позволи дори да я докосна с пръст.

— Така ли каза?

— Да ... и още някои работи. Казвам ви, Уотсън, познавам я само от няколко седмици, но още в началото просто почувствувах, че тази жена е създадена за мене, а и тя също... Приятно ѝ беше да бъдем заедно, мога да се закълна в това! Има едно пламъче в очите на жената, което говори по-добре от думите. Но той никога не ни даваше възможност да се срещнем и едва днес за първи път ми се представи случай да разменя с нея няколко думи насаме. Тя се радваше, че ще се срещнем, но когато това стана, не говори нищо за любов и ако можеше, би заставила и мен да не говоря за това. Тя си знае едно: това място било опасно и нямало да бъде щастлива, ако не го напусна. Казах ѝ, че след като съм я срещнал, не бързам да го напусна и че ако действително иска да си отида, единственият начин, за да ме накара да сторя това, е да дойде и тя с мен. С една дума, това беше предложение за женитба, но преди да успее да ми отговори, пристигна този хубостник — брат ѝ, и налетя върху нас като луд. Беше съвсем преbledнял от гняв, а светлите му очи хвърляха яростни мълнии. Какво съм правел с дамата? Как смея да проявявам внимание към нея, когато това ѝ е противно? Да не мисля, че като съм баронет, мога да правя, каквото си искам? Ако не ѝ беше брат, добре знаех как да му отговоря. Затова му казах само, че моите чувства към сестра му са такива, щото не се срамувам от тях и се надявам, че тя може би ще ми окаже честта да ми стане жена. Обаче, изглежда, това не помогна и тогава аз също изгубих самообладание и го ужилих доста силно — нещо, което може би не трябваше да правя в нейно присъствие. Така че, както сами видяхте, всичко свърши — той си тръгна с нея, а аз останах в пълно недоумение. Уотсън, кажете ми само какво значи всичко това и аз ще ви бъда така задължен, че никога няма да мога да ви се отплатя.

Потърсих някакво обяснение, но, разбира се, и самият аз бях съвсем озадачен. Титлата на нашия приятел, състоянието и младостта му, характерът и външността му говореха в негова полза и аз не знаех нищо лошо за него освен може би тази черна орис, която преследва рода му. Беше много чудно, че предложението му бе отхвърлено така рязко, без да се вземе предвид желанието на госпожицата и че тя беше

приела това положение, без да протестира. Впрочем загадката биде разрешена още същия следобед от самия Степлтън. Той дойде да се извини за грубото си държане сутринта и дългата беседа насаме в кабинета на сър Хенри завърши с това, че развалените отношения се подобриха и по този случай за следващия петък бяхме поканени на обед в Мерипит хаус.

— Аз и сега не бих казал, че този човек е нормален — каза сър Хенри. — Не мога да забравя погледа на очите му, когато се нахвърли върху мене тази сутрин, но трябва да призная, че никой не би могъл да се извини така добре, както той направи това.

— Даде ли ви някакви обяснения за държането си?

— Каза, че сестра му е всичко в неговия живот. Това е напълно естествено и аз се радвам, че разбира нейната цена. Те винаги досега били заедно и според неговите обяснения той бил много самотен, а тя — единствената му другарка, и мисълта, че може да я загуби, била наистина ужасяваща за него. Не разбрал, казва той, че съм се привързал към нея, но когато видял със собствените си очи това и съзнал, че тя може да му бъде отнета, бил толкова потресен, щото в момента не можел да отговаря за думите и постъпките си. Съжаляваше много за всичко станало и призна колко глупаво и егоистично било от негова страна да си мисли, че би могъл за цял живот да държи при себе си такава хубава жена като сестра си. Ако тя трябвало да го остави, тогава нека по-добре да отиде при съсед като мен, отколкото при някой друг. Но, така или иначе, това било удар за него и му трябвало известно време, за да може да се съвземе. Нямало да ни пречи, ако обещава за три месеца да оставя тази работа настрана и през това време да поддържам само приятелски връзки с госпожицата, без да я ухажвам. Аз обещах това и работата се уреди.

И така, Холмс, една от нашите малки мистерии се разбули. Да стъпиш някъде на твърдо из тинята, в която сме затънали, все пак е нещо. Сега вече знаем защо Степлтън гледаше с неодобрение кандидата на сестра си, при все че този кандидат е напълно подходящ.

А сега минавам на другата нишка, която успях да изтегля от омотаното кълбо — загадката около нощните ридания, разплаканото лице на мисиз Баримор и тайнствените пътешествия на лакея към западния прозорец. Поздрави ме, драги Холмс, и кажи, че не си разочарован от твоя помощник, че не съжаляваш за доверието, което

му засвидетелствува, като го изпрати тук. Всичките гореспоменати неща се изясниха напълно само за една нощ.

Казах „за една нощ“, но всъщност това бяха две нощи, защото през първата ударихме на камък. Тогава седяхме в стаята на сър Хенри близо до три часа сутринта, но не чухме никакъв звук освен биенето на часовника на стълбата. То беше потискащо бдение, което завърши с това, че и двамата заспахме на столовете. За щастие ние не се отчаяхме и решихме да опитаме още веднъж. Следващата нощ намалихме лампата и зачакахме, пушейки цигари, без да издадем ни най-малък звук. Часовете минаваха невероятно бавно, но ни помогна същото онова търпение, с което ловецът наблюдава капана, очаквайки дивеча да попадне в него. Удари един, после два и ние бяхме почти готови да се предадем за втори път, но в този момент и двамата подскочихме на столовете си и уморените ни сетива бяха отново нащрек. Причината за това беше едно изскърцване в коридора.

Чухме предпазливи стъпки, които минаха покрай нас и замряха в далечината. Тогава баронетът отвори тихо вратата и ние се впуснахме по следите на нашия човек. Той беше вече избиколил по галерията и коридорът тънеше в мрак. Запромъквахме се безшумно, докато дойдохме до другото крило. Стигнахме точно навреме, за да зърнем фигурата на високия чернобрад човек, който, малко приведен, пристъпваше на пръсти по коридора. Той влезе в същата стая и остави вратата откритата. Тя се очерта на светлината на свещта и един-единствен жълт лъч се протегна по мрачния коридор. Ние се промъквахме предпазливо нататък, опипвайки всяка дъска, преди да стъпим на нея с цялата си тежест. Като предпазна мярка бяхме оставили обувките си, но при все това старите дъски скърцаха и пукаха под краката ни. Изглеждаше невъзможно да не ни чуе. За щастие Баримор действително не дочуваше, а и беше изцяло погълнат от работата си. Когато най-после стигнахме до вратата и надникнахме вътре, видяхме го притаен до прозореца, със свещ в ръка, притиснал бялото си напрегнато лице о стъклото, точно така, както го бях видял преди две нощи.

Не бяхме изработили точен план за действие, но баронетът е човек, за когото решителните постъпки изглеждат винаги най-естествените. Той влезе в стаята, при което Баримор отскочи от прозореца, поемайки си шумно дъх, и застана пред нас мъртво бледен

и треперещ. Тъмните очи, които святкаха върху бялата маска на лицето му, бяха пълни с ужас. Той изумено гледаше ту мен, ту сър Хенри.

— Какво правите тук, Баримор?

— Нищо, сър.

Той беше така развълнуван, че едва можеше да говори, а сенките ни подскачаха нагоре-надолу поради треперенето на свещта в ръката му.

— Прозореца, сър... Обикалям нощем, за да видя дали всички са добре затворени.

— Дори и тези на втория етаж?

— Да, сър, всички прозорци.

— Слушайте, Баримор! — каза сър Хенри строго. — Ние сме решили да научим от вас истината, така че ще си спестите доста неприятности, ако ни я кажете по-скоро. Хайде сега! Само без лъжи! Какво правехте при този прозорец?

Лакеят го гледаше безпомощно и кършеше ръце като човек, стигнал до крайния предел на несигурността и отчаянието.

— Нищо лошо не правех, сър. Държах една свещ до прозореца.

— А защо държахте тази свещ до прозореца?

— Не ме питайте, сър Хенри, не ме питайте. Честна дума, сър, това не е моя тайна и не мога да ви я кажа. Ако засягаше само мене, не бих се опитал да я крия от вас.

Внезапно ми хрумна една идея и взех свещта от перваза на прозореца, където лакеят я беше оставил.

— Може би е сигнализирал с нея — казах аз. — Нека видим дали ще има някакъв отговор.

Поднесох я към стъклото, както той правеше това, и се взрях в тъмнината на нощта. Луната беше зад облаците и можах неясно да различа само черните стволоче на дърветата и по-светлата от тях повърхност на тресавището. И тогава възкликнах радостно, защото една малка като връх на топлийка жълта точка прониза внезапно тъмното було и заблестя неподвижно в средата на черния квадрат, очертан от рамката на прозореца.

— Вижте! — извиках аз.

— Не, не, сър, няма нищо... нищо — намеси се лакеят. — Уверявам ви, сър...

— Раздвижете свещта пред прозореца, Уотсън — викна баронетът. — Ето! Другата също се движи! Ах, ти, мошеник такъв! И сега ли ще отречеш, че това е сигнал? Хайде казвай! Кой е твоят съучастник оттатък и какъв е този заговор?

Изражението на Баримор стана явно предизвикателно.

— Това си е моя работа. Нищо няма да кажа!

— Тогава ще си вървиш веднага!

— Добре, сър. Щом трябва, ще си вървя.

— Ще те изгоня най-позорно. Засрами се от себе си, дявол да го вземе! Твоят род е живял с моя под този покрив повече от сто години, а ти замисляш някакъв тъмен заговор против мене.

— Не, не, сър, не против вас!

Това беше женски глас. По-бледа и по-ужасена от мъжа си, мисиз Баримор стоеше до вратата. Тази обемиста жена, наметната с шал и по фуста, би изглеждала смешна, ако не беше това изражение на лицето ѝ.

— Ще трябва да си вървим, Елиза: Това е краят на всичко. Можеш да опаковаш нещата ни — каза лакеят.

— О, Джон, Джон! Докъде те доведох! Това е мое дело, сър Хенри, изцяло мое. Той правеше всичко само заради мен, защото аз го карах.

— Говорете тогава! Какво значи това?

— Моят нещастен брат умира от глад в тресавището. Не можем да го оставим да издъхне пред самата ни врата! Светлината е сигнал, че храната му е готова, а той оттатък със своята свещ показва мястото, където да я занесем.

— Тогава вашият брат е...

— ... Избягалият каторжник, сър, престъпникът Селдън.

— Ето това е истината, сър — каза Баримор. — Нали ви казах, че това не е моя тайна и не мога да ви я поверя. Но сега чухте всичко и виждате, че ако е имало някакъв заговор, той не е бил насочен против вас.

Това значи беше обяснението на загадъчните нощни пътешествия и светлината до прозореца. И сър Хенри, и аз гледахме жената изумени. Как бе възможно тази тромава почтена жена и един от най-опасните престъпници в страната да са от една кръв?

— Да, сър, моето моминско име е Селдън, а той е по-малкият ми брат. Като дете го глезехме твърде много, угаждахме му във всичко и

той започна да мисли, че светът е създаден само за негово удоволствие и че може да прави, каквото си иска. После, като порасна, се събра с лоши другари и сякаш дяволът влезе в него. Разби сърцето на майка ни и окаля името ни. От престъпление към престъпление той затъваше все по-дълбоко и по-дълбоко, докато стигна до бесилката, от която го избави само милостта божия. Но за мене, сър, той винаги е бил малко къдрокосо момченце, с което съм играла и което съм гледала като всяка по-голяма сестра. Той затова е избягал от затвора, сър. Знаеше, че съм тук и че няма да му откажа помощта си. Когато една нощ се довлече изтощен и гладен, а стражарите — по петите му, какво можехме да направим? Прибрахме го, нахранихме го, грижехме се за него. После пристигнахте вие, сър, и брат ми реши, че тресавището ще бъде по-безопасно за него, докато духовете се поуспокоят, и оттогава се крие там. През вечер проверяваме дали е още наоколо, като държим свещта пред прозореца, и ако отговори, мъжът ми му носи храна. Всеки ден се надяваме, че може би си е отишъл, но докато е там, не можем да го изгоним. Аз съм добра християнка, сър, и ви казвам самата истина. Разберете, че ако тук има някаква вина, тя е моя, а не на мъжа ми и че той правеше всичко това заради мен.

Думите на жената бяха много искрени и прозвучаха напълно убедително.

— Вярно ли е това, Баримор?

— Да, сър Хенри, до последната думица.

— Хм, не мога да ви обвиня за вашата преданост към жена ви. Забравете това, което казах. Идете си и двамата в стаята, а утре ще говорим по-подробно по този въпрос.

Когато излязоха, отново погледнахме през прозореца. Сър Хенри го беше отворил и студеният нощен вятър ни шибна в лицата. Далеч в тъмното пространство блещукаше все още жълтата точка.

— Чудя се на смелостта му — каза сър Хенри.

— Може би свещта е поставена на такова място, че да се вижда само оттук.

— Твърде е възможно. Колко далеч мислите, че е това?

— Струва ми се, някъде към Клефт Тор.

— На не повече от една-две мили оттук.

— Няма и толкова.

— Да, щом като Баримор носи храната там, значи не е много далеч. И този злодей чака сега край свещта. Каквото ще да става, Уотсън, ще отида да го хвана!

През ума ми беше минала същата мисъл. В края на краищата Бариморови не ни бяха доверили тайната си. Ние я изтръгнахме насила от тях. Този човек беше опасен за обществото, а за такъв безпощаден мерзавец няма нито съжаление, нито оправдание. Щяхме да изпълним един дълг, ако използвахме този случай, за да го върнем там, където ще бъде безвреден. Ако сега останехме със скръстени ръце, други щяха да платят за нашето нехайство. Степлтънови например можеха да бъдат нападнати някоя нощ и може би именно тази мисъл накара сър Хенри да се впусне в такова рисковано приключение.

— И аз ще дойда — казах аз.

— Тогава вземете револвера и се обуйте. Колкото по-скоро тръгнем, толкова по-добре, защото този приятел може да угаси светлината и да изчезне.

След пет минути бяхме навън, готови за път. Забързахме по тъмната алея сред глухото стена ние на есенния вятър и шумоленето на капещите листа. Нощният въздух бе наситен с влага и миризма на гнило. От време на време луната надникваше за миг иззад бягащите по небето облаци и щом навлязохме в тресавището, зароси слаб дъжд. Свещта все още гореше с равен пламък пред нас.

— Взехте ли нещо със себе си? — попитах аз.

— Имам един ловджийски камшик.

— Трябва да го приближим внезапно, защото казват, че бил отчаян смелчага. Ще го изненадаме, за да бъде в ръцете ни, преди да може да се съпротивява.

— Мисля си, Уотсън, какво ли би казал Холмс за това. Помните ли: „... в късна доба, когато силите на злото властвуват“?

Като че в отговор на думите му из мрачния простор на тресавището внезапно се надигна онзи странен вой, който вече бях чул край Гримпенското мочурище. Вятърът го носеше в нощната тишина: продължителен нисък стон, извисяващ се вой и след това печално замиращо стенание. Той прозвуча веднъж, после още веднъж и още, пронизителен, див и страшен, а въздухът затрепера от него. Баронетът се вкопча в ръката ми; пребледнялото му лице се открояваше в мрака.

— Боже мой! Какво е това, Уотсън?

— Не зная. Казват, че този вой се носел понякога над тресавището. Аз го чух един път и преди.

Воят замря и наоколо настана отново пълна тишина: Ние стояхме, напрегнахме слух, но повече нищо не се чу.

— Уотсън — каза баронетът, — това беше кучешки вой.

Кръвта замръзна в жилите ми, защото в гласа му имаше трепет, издаващ ужаса, който изведнъж го беше обзел.

— Какво разправят за този вой? — попита той.

— Кой?

— Тукашните хора.

— О, това са невежи. Защо трябва да обръщате внимание на приказките им?

Аз се поколебах, но не можах да отмина въпроса.

— Кажете ми, Уотсън, какво казват те за това?

— Казват, че това е воят на Баскервилското куче.

Баронетът въздъхна тежко и замълча известно време.

— Да, това беше куче — каза той най-после. — Но изглежда, че звукът идваше някъде отдалеко, струва ми се, от онази страна.

— Трудно е да се каже откъде идваше.

— Да, защото го носеше вятърът. В тази посока ли е голямото Гримпенско мочурище?

— Да.

— Оттам идваше. Кажете, Уотсън, мислите ли, че това не е кучешки вой? Аз не съм дете. Не трябва да се страхувате да кажете истината.

— Когато го чух преди, Степлтън беше с мене. Той каза, че това е може би някаква чудновата птица.

— Не, не, това е куче. Боже мой! Нима може да има нещо вярно във всичките тези истории. Възможно ли е да ме заплашва някаква свръхтайнствена опасност? Не вярвате в това, нали, Уотсън?

— Не, не!

— И все пак едно нещо е да се смееш на това в Лондон, а друго — да стоиш тук в мрака на тресавището, и да чуваш този вой. А чичо ми? Та нали около него е имало следи от куче. Всичко съвпада. Не мисля, че съм страхливец, Уотсън, но изглежда, че този звук смрази кръвта ми. Пипнете ми ръката.

Тя беше студена като лед.

— Утре ще се чувствувате отлично.

— Мисля, че няма да мога да залича този звук от съзнанието си. Какво смятате да правим сега?

— Да се върнем ли?

— Не, за бога! Излязохме, за да хванем онзи негодник, и ще го хванем. Преследваме каторжника, а нас може би ни преследва кучето-сатана. Тръгвайте! Ще изкараме тази работа докрай, ако ще всички изчадия на ада да беснеят из тресавището.

Препъвахме се на всяка крачка в тъмнината. Наоколо стърчаха черните назъбени хълмове, а жълтото петънце светлина все още гореше пред нас. Няма нищо по-измамно от светлината в тъмна като катран нощ: струваше ни се, че свещта е ту някъде далеч на хоризонта, ту само на няколко ярда от нас. Но най-после видяхме мястото, откъдето идваше, тази светлина, и се убедихме, че тя наистина е много близо. Лоената свещ бе прикрепена в една пукнатина между скалите, които я ограждаха от всички страни, и така я пазеха от вятъра и я правеха невидима от другаде освен откъм Баскервил Хол. Един голям гранитен камък ни даде възможност да се доближим незабелязано и като се притаихме зад него, надзърнахме отгоре. Странна гледка представляваше тази самотна свещ, горяща сред тресавището, без никаква следа от живот наоколо — само равният жълт пламък и отраженията по скалите от двете му страни.

— Сега какво ще правим? — прошепна сър Хенри.

— Ще чакаме тук. Той трябва да е някъде наблизо. Да видим, може би ще се мерне наоколо.

Едва бях изрекъл тези думи и ние го забелязахме. Между скалите, иззад пукнатината, в която гореше свещта, се подаде едно зло жълто лице; едно страшно животинско лице, цялото изпорязано и обезобразено. Това бяха следи от низките страсти на този човек. Замърсено с кал, с настръхнала брада и увиснали разрошени коси, това лице би подходдало напълно на някой от онези древни диваци, които са живели в бърлогите си по склоновете на тези хълмове. Светлината под него се отразяваше в малките му лукави очи, които кръвожадно се взираха наляво и надясно в тъмнината като очи на хитър див звяр, който е дочул стъпките на ловците.

Очевидно нещо бе събудило подозренията му. Дали с Баримор имаха някакъв условен сигнал, който ние не бяхме подали, или пък

имаше някаква друга причина, за да мисли, че не всичко е в ред, но по отворителното му лице се четеше страх. Всеки момент той можеше да угаси свещта и да изчезне в тъмнината. Затова веднага се хвърлих напред, а сър Хенри след мен. В същия миг каторжникът изкряска някакво проклятие и хвърли един камък, който се пръсна в скалата, зад която се бяхме скрили преди малко. Когато скочи на крака и побягна, видях само, че е нисък и плещест. По някаква щастлива случайност в този момент луната се подаде зад облаците. Ние се втурнахме по билото на хълма, а Селдън вече тичаше бързо по другия склон, скачайки по камъните, които срещаше, с пъргавината на планинска коза. Един сполучлив изстрел на револвера ми би могъл да го осакати, но аз бях взел оръжието си само за да се защитавам, ако ме нападнат, а не за да стрелям в гърба на невъоръжен човек.

Ние и двамата сме добри бегачи и в отлична форма, но скоро разбрахме, че няма никаква вероятност да го настигнем. Той дълго се виждаше пред нас на светлината на луната, докато се превърна в малко петънце, което се движеше бързо между скалите по склона на един далечен хълм. Ние тичахме и тичахме, докато не остана душа в нас, но разстоянието помежду ни растеше все повече и повече. Накрая спряхме, седнахме запъхтени на два големи камъка и го наблюдавахме, докато се изгуби в далечината.

И точно в този момент се случи най-странното и неочаквано нещо. Тъкмо бяхме станали от камъните и решили да изоставим безполезната гонитба, тръгнахме да си вървим. Луната беше ниско, надясно от нас, и назъбеният връх на една гранитна канара се открояваше върху долната част на сребърния ѝ диск. И върху тази канара аз видях човешка фигура, очертана на този блестящ фон като черна абаносова статуя. Не мисли, че това е било халюцинация, Холмс! Уверявам те, че никога през живота си не съм виждал нещо толкова ясно. Доколкото мога да определя, това беше фигура на висок, слаб човек. Той стоеше малко разкрячен, със скръстени на гърдите ръце и наведена глава, сякаш съзерцаваше тази необятна пустош от торф и гранит. Може би това беше самият дух на ужасното тресавище. Във всеки случай не беше каторжникът. Този човек беше далеч от мястото, където Селдън бе изчезнал. Освен това той беше много по-висок. С вик на изненада посочих нататък, но докато се обърна към баронета, за да сграбча ръката му, човекът изчезна. Само острият връх

на гранитната канара все още се врязваше в диска на луната, но от мълчаливата и неподвижна фигура нямаше и следа.

Исках да тръгнем в тази посока и да огледаме канарата, но тя беше доста далече. Нервите на баронета още не се бяха успокоили от онзи вой, който му бе напомнил мрачното семейно предание, така че нямаше настроение за ново приключение. Пък и баронетът не бе видял този самотен човек върху канарата и не можеше да почувствува трепета, който ми бяха причинили странното му присъствие и властната му поза.

— Часови, без съмнение — каза той. — Откак онзи приятел е избягал, тресавището е пълно с такива.

Възможно е неговото обяснение да беше правилно, но на мене ми се искаше да имам повече доказателства за това. Днес смятаме да съобщим в Принстаун къде да търсят беглеца, но жалко, че не можахме да се върнем триумфално с него като наш пленник.

Такива са събитията от последната нощ и трябва да признаеш, драги Холмс, че ти представих изчерпателен отчет за всичко. Несъмнено голяма част от това, което ти разказах, не е във връзка с нашата работа, но въпреки това смятам, че е по-добре да ти представя всички факти, а после ти ще избереш тези, които най-добре биха ти послужили, за да теглиш своите заключения. Ние, разбира се, отбелязахме известен напредък — що се отнася до Бариморови, открихме мотивите на техните постъпки и това изясни доста положението. Обаче тайната на тресавището и неговите странни обитатели остава все още неразгадана. Може би в следващото писмо ще мога да хвърля известна светлина и върху нея. А най-хубаво би било, ако можеш да дойдеш при нас.

ГЛАВА X

ИЗ ДНЕВНИКА НА Д-Р УОТСЪН

Дотук имах възможност да цитирам отчетите, които изпращах на Холмс в първите дни. Сега обаче стигам до такъв момент в разказа си, когато ще трябва да изоставя този метод и подпомогнат от дневника, който водех по това време, да се доверя отново на моята памет. Няколко откъса от този дневник ще ни доведат до онези събития, които са се запечатали неизличително в ума ми с най-малките подробности. Започвам от утрото след несполучливото преследване на каторжника и другите ни странни преживелици из тресавището.

16 октомври

Мрачен мъглив ден. Къщата е обвита в мъгла, която от време на време се разнася, за да разкрие скръбните очертания на тресавището с тънките сребристи струйки по склоновете на хълмовете и далечните огромни камъни, които заблестяват, щом върху мократа им повърхност попадне светлина. Тъжно е и вън, и вътре. След снощните вълнения баронетът е в мрачно настроение. Самият аз чувствам някаква тежест в гърдите си и предусещам надвисналата опасност — опасност, която непрекъснато ни грози и която е толкова по-страшна поради това, че съм неспособен да я определя.

А нима няма причини да се безпокоя? Само като си спомня дългата редица от странни случки, които показват, че около нас действа някаква злокобна сила: смъртта на предишния владетел на Баскервил Хол, която така точно съвпада с легендата; разказите на селяните за появяването на странното създание в тресавището... Аз два пъти вече чух със собствените си уши звука, който наподобяваше далечен кучешки лай. Невероятно, невъзможно е всичко това да е извън нормалните закони на природата. Трудно е да си представи човек призрачно куче, което оставя следи по земята и изпълва въздуха с воя си. Степлътън може да се е поддал на тези суеверия, а също и Мортимър, но ако аз имам някакво хубаво качество, това е здравият разум, така че нищо не може да ме накара да вярвам в такива неща.

Ако направя това, значи да се снижа до умствения уровень на тукашните селяни, които не се задоволяват да говорят само за някакво зло куче, ами разправят и за огън, който излизал от устата и очите му. Холмс не би искал и да чуе подобни брътвежи, а нали аз съм негов помощник.

Но фактът си е факт — аз на два пъти чух този вой. Да предположим, че из тресавището наистина е пуснато някакво огромно куче; това ще обясни всичко. Но къде би могло да се крие това куче, къде си намира храна, откъде е дошло и как така никой досега не го е виждал през деня? Трябва да признаем, че като му даваме приемливо обяснение, ние се натъкваме на не по-малко трудности. Дори ако се абстрахираме от кучето, пак остава фактът, че тук има пръст някой човек: мъжът с каретата в Лондон и предупредителното писмо до сър Хенри. То поне беше нещо реално, въпреки че авторът му можеше да бъде както доброжелател, така и враг. Но къде е сега този приятел или враг? Дали е останал в Лондон, или ни е последвал тук? Дали пък... Дали пък това не е онзи странник, който видях върху канарата? Вярно, едва успях да хвърля поглед към него, но въпреки това забелязах някои неща, в които съм готов да се закълна. Той не беше от хората, които съм виждал тук, а аз вече познавам всички съседи. Фигурата му беше много по-висока от тази на Степлтън и много по-слаба от тази на Франклънд. Възможно би било това да е Баримор, но ние оставихме лакея в къщи и съм сигурен, че той не би могъл да ни проследи. Значи някакъв непознат все още ни следи, така както ни следеше и в Лондон. Ние и досега не можем да се отървем от него. Ако мога да пипна този човек, това може би ще сложи край на нашите мъки. Ще трябва да хвърля всичките си сили за постигането на тази цел.

Първата ми мисъл беше да споделя със сър Хенри всички мои планове, но после реших, че е по-умно да си върша работата сам и да говоря колкото е възможно по-малко. Баронетът е мълчалив и разсеян. Откак чу воя в тресавището, нервите му са много разстроени. Няма да казвам нищо, което би увеличило безпокойството му, а сам ще направя всичко възможно, за да постигна целта си.

Тази сутрин след закуска имаме малка сцена. Баримор поиска разрешение да говори със сър Хенри и те се затвориха в кабинета му за известно време. Като седях в стаята за билиард, на няколко пъти ги чух,

че повишават глас, и се досетих веднага за какво могат да говорят. След малко баронетът отвори вратата и ме повика.

— Баримор счита, че сме го оскърбили — каза сър Хенри. — Мисли, че е било нечестно от наша страна да преследваме шурей му, чиято тайна той ни бил издал по собствена воля.

Лакеят стоеше пред нас съвсем бледен, но се владееше.

— Може би говорих твърде разпалено, сър — каза той. — Ако е така, надявам се, че ще ме извините. Но трябва да ви кажа, че много се учудих, когато ви чух сутринта да се връщате, и научих, че вие, двама джентълмени, сте преследвали Селдън. Нещастникът има достатъчно неприятели, за да пращам и аз такива по следите му.

— Ако ни бяхте разправили това по собствено желание, работата би била съвсем друга — каза баронетът. — Вие или по-скоро вашата жена ни каза всичко едва след като ви насилихме, така че друго не ви оставаше.

— Но аз не мислех, че ще се възползвате от това, сър Хенри, наистина не мислех.

— Селдън е опасен за обществото. Из тресавището има пръснати самотни къщи, а той е човек, който не се спира пред нищо. Достатъчно е само да зърнеш лицето му, за да разбереш това. Да вземем Мерипит хаус например: няма кой да защити къщата освен самия Степлтън. Никой не може да смята, че е в безопасност, докато Селдън не бъде турен под ключ.

— Той не ще нахълта в ничия къща, сър. Давам ви честна дума за това! И никога вече няма да обезпокои когото и да било в тази страна. Уверявам ви, сър Хенри, че само след няколко дни всички необходими приготовления ще бъдат направени и той ще замине за Южна Америка. За бога, сър! Моля ви! Недейте да съобщавате в полицията, че е все още из тресавището! Тя вече се отказва от преследването из тоя край и Селдън ще кротува до тръгването на парахода. Вие не можете да го издадете, без да причините неприятности на мене и на жена ми. Моля ви, сър, не казвайте на полицията!

— Какво ще кажете, Уотсън? Аз свих рамене:

— Ако той благополучно напусне страната, английските граждани ще въздъхнат свободно.

— Ами ако създаде някаква неприятност някому, докато замине?

— Той не би направил такава глупост, сър. Ние сме го снабдили с всичко, от което може да има нужда. Да извърши престъпление, значи да издаде къде се крие.

— Това е вярно — каза сър Хенри. — Добре, Баримор ...

— Бог да ви благослови, сър! Благодаря ви от сърце. Ако го бяха прибрали отново, това щеше да убие жена ми.

— Струва ми се, Уотсън, че помагаме и съдействуваме на един углавен престъпник. Но след всичко, което чух, мисля, че не бих могъл да го издам. И тъй, край на тази работа. Всичко е наред, Баримор, можете да си вървите.

С треперещ глас лакеят каза няколко думи за благодарност и си тръгна, но се подвоуми и се върна.

— Вие бяхте така добри с нас, сър, че ми се иска да направя всичко възможно, за да ви се отплатя. Аз зная нещо, сър Хенри, и може би трябваше да го кажа по-рано, но го открих доста време след следствието. Не съм споменавал нито дума за това досега на никого. Отнася се за смъртта на клетия сър Чарлз.

Ние с баронета подскочихме.

— Знаете причината за смъртта му?

— Не, сър, това не знам.

— Тогава какво?

— Зная защо е стоял при вратата в този късен час. Той е имал среща с жена.

— Среща с жена! Той?

— Да, сър.

— А името на жената?

— Името не мога да ви кажа, сър, но зная инициалите. Нейните начални букви са Л. Л.

— Откъде знаете това, Баримор?

— Онази сутрин, сър Хенри, чичо ви имаше писмо. Той обикновено получаваше много писма, защото беше общественик и бе известен с доброто си сърце, та всеки, който имаше някаква болка, се обръщаше към него. Но тази сутрин се случи така, че той получи само едно писмо и затова аз го запомних добре. То беше от Кумб Трейси и адресът беше написан с женски почерк.

— После.

— После, сър, въобще забравих за това и никога нямаше да се сетя, ако не беше жена ми. Преди няколко седмици тя се зае да почисти кабинета на сър Чарлз за пръв път след смъртта му и намери в камината изгорено писмо. По-голямата част от него се беше превърнала в пепел, но една малка ивичка от края на една страница се крепеше нацяло и писаното все още можеше да се чете, въпреки че от огъня хартията бе почерняла, а буквите посивели. Изглежда, че това беше послепис в края на писмото и той гласеше: „Моля ви! Моля ви като джентълмен да изгорите това писмо и в десет часа да ме чакате при вратата“. Отдолу стояха инициалите Л. Л.

— Взехте ли тази ивичка?

— Не, сър. Когато се опитахме да направим това, тя се разпадна.

— Получавал ли е сър Чарлз някое друго писмо със същия почерк?

— Не съм обръщал специално внимание на писмата му, сър. И това писмо нямаше да ми направи впечатление, ако не беше единствено през този ден.

— И вие нямате представа коя е тази Л. Л.?

— Не, сър, не повече от вас. Но се надявам, че ако знаем коя е тази леди, ще разберем нещо повече за смъртта на сър Чарлз.

— Не мога да разбера, Баримор, как можахте да криете досега такова важно сведение.

— Ех, сър, малко след това и нас самите ни сполетя беда. Освен това, сър, и двамата много обичахме сър Чарлз, защото правилно оценявахме това, което бе направил за нас. Мислех си: ако разровя миналото, това няма да помогне на клетия ни господар, а добре е и да се внимава, щом има замесена жена. И най-почтените хора ...

— Смятали сте, че може да се опетни името му?

— Да, сър, мислех, че нищо хубаво няма да излезе от това. Но вие бяхте така добри към нас, че аз чувствах, че ще се отнеса несправедливо, ако не ви кажа всичко, което зная.

— Много добре, Баримор, можете да си вървите. Когато лакеят излезе, сър Хенри се обърна към мен:

— Е, Уотсън, какво мислите за този нов лъч?

— Изглежда, че от него мракът стана още по-непрогледен от преди.

— И аз мисля така. Но ако можем да открием тази Л. Л., цялата работа ще се изясни. Това беше добре дошло. Сега знаем, че има някоя, която ще ни снабди с факти, стига само да можем да я намерим. Какво смятате, че трябва да направим?

— Нека веднага уведомим Холмс за всичко. Това ще му даде ключа, който търсеше. Аз съм почти сигурен, че той ще пристигне Незабавно.

Отидох веднага в стаята си и описах на Холмс разговора с Баримор. Очевидно моят приятел беше много зает напоследък, защото писмата, които получих от „Бейкър стрийт“, бяха малко и къси, без коментарии върху сведенията, които му давах, и без никакъв намек за моята мисия тук. Без съмнение случаят с шантажа го е погълнал изцяло. Но последните събития сигурно ще привлекат вниманието му и ще събудят отново интереса му. Как ми се иска той да е тук!

17 октомври

Днес целия ден вали дъжд, който капе от стрехите и шумоли в бръшляна. Мисля си за каторжника, скитащ се из неприветливото и студено тресавище без никакъв подслон. Горкият! Каквито и да са престъпленията му, той беше страдал достатъчно, за да ги изкупи. После си спомних за другия — лицето в каретата и фигурата, очертана на луната. Дали и той — невидимият наблюдател, синът на тъмнината — също беше навън сред този потоп?

Надвечер облякох мушамата и тръгнах из подгизналото тресавище, рисувайки във въображението си страшни картини. Дъждът ме шибаше в лицето, а вятърът свиреше в ушите ми. Господ да му е на помощ на този, който се скита по това време из Гримпенското мочурище! Сега дори и твърдите възвишения се бяха превърнали в блато. Изкачих се на Черната канара, върху която бях видял самотния съзерцател, и от стръмния ѝ връх огледах унилото тресавище. Водният вихър бушуваше над червеникавокафявата му повърхност, а тежките оловносиви облаци бяха надвиснали над този пейзаж, увивайки се като сиви гирлянди около склоновете на фантастичните хълмове. В далечната падина отляво, полускрити от мъглата, се извисяваха над дърветата двете тънки кули на Баскервил Хол. Те бяха единственият признак за човешки живот тук, ако не смятаме предисторическите колиби, накацали нагъсто по склоновете на хълмовете. Наоколо

нямаше и следа от самотния човек, когото бях видял на същото това място преди две нощи.

Като се връщах, ме настигна доктор Мортимър, който караше двуколката си по един неравен път, идващ откъм отдалечената ферма на Фаулмайър. Докторът е много внимателен към нас и почти не минава ден, без да се отбие в Баскервил Хол, за да види как я караме. Той настоя да се кача в двуколката му, за да ме откара в къщи. Беше много угрижен поради изчезването на неговия малък спаниел. Той се залутал из тресавището и не се върнал вече. Аз го утеших, доколкото можах, но си спомних понито в Гримпенското мочурище и си помислих, че едва ли ще види вече кучето си.

— Между впрочем, Мортимър — казах аз, като се клатушкахме в кабриолета по неравния път, — предполагам, че познавате почти всички, които влизат в района на вашите обиколки.

— Мисля, че всички.

— Тогава можете ли да ми кажете името на някоя жена, чиито инициали са Л. Л.?

Той помисли малко и после каза:

— Не. Има няколко цигани и земеделски работници, за които не съм сигурен, но между фермерите и дребните земевладелци няма никой с такива инициали. Или ... чакайте! — добави той след малка пауза. — Има една Лаура Лайънс. Ето ви Л. Л., но тя живее в Кумб Трейси.

— Коя е тя? — попитах аз.

— Дъщерята на Франклънд.

— Какво? На маниака Франклънд?

— Точно така. Тя се омъжи за един художник на име Лайънс, който беше дошъл тук за етюди. Той обаче излезе мерзавец и я напусна. Впрочем, доколкото разбрах, вината не е само в нейния съпруг. Баща ѝ се отказа от нея, защото тя се омъжи без негово съгласие, а може би за това имаше и някои други причини. С една дума, и двамата грешници — старият и младият, ѝ почерниха живота.

— А от какво живее сега?

— Струва ми се, че старият Франклънд ѝ отпуска по нещичко, но то не може да бъде много, тъй като и самият той не е в цветущо състояние. Но каквото и да е заслужила, човек не би трябвало да я остави да пропадне безнадеждно. Нейната история стана известна

наоколо и някои хора ѝ помогнаха, за да ѝ дадат възможност да изкарва почтено прехраната си. Единият от тях беше Степлтън, а другият — сър Чарлз. И аз дадох малко пари. Искахме да ѝ помогнем да изучи машинопис.

Той пожела да разбере целта на моите въпроси, но аз успях да задоволя неговото любопитство, без да му казвам повече, отколкото трябва, защото нямаше смисъл да се доверявам на когото и да било. Утре сутринта ще се отправя към Кумб Трейси и ако успея да видя тази Лаура Лайънс със съмнителна репутация, ще направим голяма крачка напред, защото ще изясним едно звено от веригата загадъчни случаи.

Малко по малко аз действително съм се превърнал в хитра змия; когато Мортимър ме хвана натясно с въпросите си, небрежно го попитах към кой тип се отнася Франклъндовият череп, така че през останалата част от пътя слушах лекция по краниология^[1]. Ненапразно съм живял години наред с Шерлок Холмс.

Трябва да отбележа още една случка от този бурен и мрачен ден. Това е разговорът, който току-що имах с Баримор. Той ми даде в ръцете един силен коз и аз ще го изиграя, когато му дойде времето.

Мортимър остана за вечеря, а след това се заиграха с баронета на карти. Лакеят ми донесе кафето в библиотеката и аз използвах случая да му задам няколко въпроса.

— Е, Баримор — казах аз, — замина ли вашият мил родственик, или се спотайва все още наоколо?

— Не зная, сър. Дай боже да се е махнал оттук, защото ни донесе само неприятности. Нищо не съм чул за него, откак му оставих храна последния път, а това беше преди три дена.

— Вие видяхте ли го тогава?

— Не, сър, но когато същия ден по-късно минах оттам, храната я нямаше.

— Значи положително е бил там.

— Така би заключил всеки, сър, освен... ако другият човек не я е взел.

Както бях вдигнал чашата към устните си, така и останах, като гледах втренчено Баримор.

— Значи вие знаете, че там има още някой?

— Да, сър, има още един човек из тресавището.

— Вие виждали ли сте го?

— Не, сър.

— Тогава откъде знаете за него?

— Селдън ми каза, сър, преди седмица или повече. Той също се крие, но доколкото разбирам, не е каторжник. Не ми харесва това, доктор Уотсън. Казвам ви откровено, сър, не ми харесва! — извика той в неудържим порив.

— Чуйте ме, Баримор! Аз действувам изключително в интерес на вашия господар. Дойдох тук с единствената цел да му помогна. Кажете ми откровено какво именно не харесвате?

Баримор се подвоуми за момент, сякаш съжаляваше за избухването си или пък му беше трудно да изрази чувствата си с думи.

— Всички тези работи, които стават там, сър — извика той най-после, като махна с ръка към мокрия от дъжда прозорец, който гледаше към тресавището. — Има някаква мръсна игра тук, има някакви тъмни и подли кроежи! В това мога да се закълна! Ще бъда много радостен, сър, когато видя сър Хенри на път за Лондон.

— Но какво ви плаши толкова?

— Да вземем смъртта на сър Чарлз! Тя беше достатъчно злокобна въпреки всичко, което каза следователят. Послушайте нощем какви звуци се носят над тресавището! Никой не би минал там след залез слънце, та дори и пари да му давате. Ами този непознат, който се крие там и дебне, и чака! Какво чака той? Какво значи всичко това? Това значи нещастие за всеки, който носи името Баскервил, и аз ще бъда доволен, когато предам длъжността си на новите прислужници на сър Хенри и напусна Баскервил Хол.

— Но за този непознат... — казах аз. — Можете ли да ми кажете нещо за него? Какво казва Селдън? Разбрал ли е къде се крие и какво прави?

— Той го е видял един-два пъти, но онзи е хитър и предпазлив. Отначало Селдън го помислил за някой от полицията, но скоро разбрал, че този човек има някаква собствена цел. Доколкото Селдън е схванал, той е нещо като джентълмен, но какво прави там, не му било ясно.

— А къде живее?

— Според Селдън някъде из старите къщи по склона на хълма — каменните колиби, където са живели древните хора.

— Ами откъде взема храна?

— Селдън открил, че онзи си има едно момче, което се грижи за него и му носи всичко, от което се нуждае. Сигурно момчето ходи до Кумб Трейси за това, което му трябва.

— Добре, Баримор. Друг път може да поговорим още за това.

Когато лакеят си отиде, аз се приближих до тъмния прозорец и погледнах през замъгленото стъкло бягащите облаци и люлеещите се силуети на превитите от вятъра дървета. Нощта беше страшна дори в стаята, а как ли изглеждаше тя в каменната колиба сред тресавището? Каква ли страстна омраза трябва да гори в този човек, за да го накара да се спотайва в такова място и при такова време? И колко ли важна и сериозна цел преследва този мъж, за да се подхвърли на такова изпитание?

Изглежда, че там, в тази хижа сред тресавището, е скрит ключът на проблемата, която ме измъчва така болезнено. Кълна се, че ще направя всичко, което е по силите на един човек, и ще намеря този ключ, преди да мине и ден.

---

[1] Наука, която се занимава с изучаване черепите на хората и животните. Б. пр. ↑

ГЛАВА XI

ЧОВЕКЪТ ВЪРХУ КАНАРАТА

Откъсът от моя дневник, от който бе съставена последната глава, ни доведе до 18 октомври, т. е. деня, когато тези невероятни събития започнаха бързо да се приближават към тяхната страшна развръзка. Произшествията от следващите няколко дни са се врязали така дълбоко в паметта ми, че мога да ги разкажа, без да прибягвам до бележките, които водех тогава.

И така, започвам от деня, в навечерието на който установих два факта от голяма важност: първия — че мисиз Лаура Лайънс от Кумб Трейси е писала на сър Чарлз Баскервил и си е определила среща с него на същото място, където го е сполетяла смъртта, и при това в същия час, и втория — че скитащият се из тресавището човек се спотайва някъде из каменните колиби на хълма. След като имах тези два факта, аз чувствавах, че само липсата на съобразителност или кураж би ми попречила да хвърля известна светлина върху тези две загадки.

Предишната вечер нямах възможност да разкажа на баронета това, което бях научил за мисиз Лайънс, защото сър Хенри и докторът останаха да играят карти до късно. На закуска обаче аз го уведомих за своето откритие и го попитах дали би ме придружил до Кумб Трейси. Той веднага изрази желание да дойде, но като поразмислихме, видя ни се, че ако отида сам, ще имаме може би по-добър резултат. Колкото по-официална би била тази визита, толкова по-малко данни щяхме да получим. Оставих сър Хенри в Баскервил Хол не без угризение на съвестта и тръгнах за нови сведения.

Когато стигнах в Кумб Трейси, казах на Паркинс да се погрижи за конете, а аз се осведомих за дамата, която бях дошъл да разпитам. Не беше трудно да намеря къщата. Тя бе хубава и на централно място. Една прислужница ме въведе без много церемонии и когато влязох в гостната, дамата, която седеше пред пишеща машина „Ремингтън“, скочи и ме посрещна с любезна усмивка. Обаче щом видя, че съм

непознат, усмивката ѝ изчезна, тя седна отново и ме попита за целта на моето посещение.

Първото ми впечатление от мисиз Лайънс беше, че е рядко красива. Косата и очите ѝ имаха един и същ приятен светлокестеняв цвят, а румените ѝ страни, макар и обсипани с лунички, притежаваха онзи нежнорозов оттенък, който се крие в сърцето на жълтата роза. Първото впечатление, повтарям, беше възхитително. Но после се настроих по-критично. Имаше някаква изтънчена лукавост в това лице, нещо вулгарно в изражението, може би нещо сурово в очите, нещо безволево в устните и всичко това разваляше съвършената му красота. Но тези мисли, разбира се, ми дойдоха много по-късно. В първия момент съзнавах само, че се намирам в присъствието на една много красива жена, която ме попита за целта на моето посещение. До този миг още не бях разбрал напълно колко деликатна е мисията ми.

— Имам удоволствието да познавам баща ви — казах аз. Този увод беше нетактичен и тя веднага ми даде да разбере това.

— Нямам нищо общо с баща си — отвърна тя. — Не съм му задължена с нищо и неговите приятели не са и мои. Ако не беше покойният сър Чарлз и някои други добри хора, щях да гладувам и баща ми хич нямаше да го е грижа.

— Дойдох да ви видя именно във връзка с покойния сър Чарлз Баскервил.

Луничките се очертаха ясно на лицето ѝ.

— Аз какво мога да ви кажа за него? — попита тя и пръстите ѝ заиграха нервно по клавишите на машината.

— Вие го познавахте, нали?

— Вече казах, че дължа много на неговата доброта. Ако сега мога да се издържам сама, това до голяма степен се дължи на интереса, който той прояви към моята нерадостна съдба.

— Кореспондирахте ли с него?

Тя ме погледна бързо, с гневен пламък в светлокестенявите очи.

— Каква е целта на тези въпроси? — запита тя остро.

— Целта е да се избегне публичен скандал. По-добре е да ви ги задавам тук, отколкото тази работа да излезе навън.

Тя мълчеше, а лицето ѝ беше много бледо. Най-после вдигна очи и сега в държането ѝ имаше нещо дръзко и предизвикателно.

— Добре, ще отговарям — каза тя. — Какви въпроси имате?

— Кореспондирахте ли със сър Чарлз?

— Аз, разбира се, му писах един-два пъти, за да му благодаря за неговото великодушие и благородство.

— Помните ли датите на тези писма?

— Не.

— Срещали ли сте се някога с него?

— Да... веднъж или дважд, когато идва в Кумб Трейси. Сър Чарлз беше много скромнен човек и предпочиташе да върши добрините си тихомълком.

— Но щом сте го виждали толкова рядко и сте му писали също така рядко, откъде е бил така добре запознат с вашите работи, та да ви окаже помощ, което, както казахте, е направил?

Отговорът на този забъркващ въпрос беше готов:

— Имаше още няколко джентълмени, които знаеха моята печална история и ми помагаша с общи сили. Един от тях беше мистър Степлтън — съсед и близък приятел на сър Чарлз. Степлтън беше също изключително добър към мене и чрез него сър Чарлз бе научил за моите работи.

Аз вече знаех няколко случая, когато сър Чарлз е правил благодеянията си чрез Степлтън, и затова този отговор ми се видя правдоподобен.

— А писали ли сте на сър Чарлз, за да искате среща с него?

Мисиз Лайънс отново пламна от гняв.

— Въпросът ви е много неуместен, сър!

— Съжалявам, мадам, но трябва да го повторя.

— Тогава моят отговор е „не“!

— А в деня на неговата смърт?

Червенината ѝ се стопи мигновено и пред мене стоеше едно мъртвешко лице. Изсъхналите ѝ устни не можеха да говорят и аз по-скоро видях, отколкото чух, едно „не“.

— Паметта положително ви изневерява — казах аз. — Бих могъл дори да ви цитирам един пасаж от вашето писмо. Ето: „Моля ви! Моля ви като джентълмен да изгорите това писмо и в десет часа да ме чакате при вратата.“

Помислих, че беше вече припаднала, но с върховно усилие на волята тя се съвзе.

— Значи не съществуват джентълмени — въздъхна тя.

— Вие сте несправедлива към сър Чарлз. Той наистина е изгорил писмото, но понякога дори изгорено писмо може да се чете. Значи признавате, че вие сте го писали?

— Да, аз го писах — изкрещя тя, изливайки цялата си душа в поток от думи. — Аз го писах! Защо да отричам? Нямам причини да се срамувам от това! Исках да ми помогне. Вярвах, че ако поговоря с него, ще мога да спечеля помощта му и затова го помолих да се срещнем.

— Но защо в такъв час?

— Защото току-що бях научила, че на другия ден отива в Лондон и може да отсъствува с месеци. А по-рано не можех да отида, за което си имах причини.

— А защо искахте среща в градината вместо посещение в къщата?

— Смятате ли, че една жена може да отиде по такъв час в ергенска квартира?

— Е, и какво стана, когато отидохте там?

— Въобще не отидох.

— Мисиз Лайънс!

— Не! Заклевам ви се във всичко скъпо, което имам! Аз не отидох! Случи се нещо, което ми попречи да отида.

— Какво беше то?

— Това е лична работа. Не мога да ви я кажа.

— Значи признавате, че сте си назначили среща със сър Чарлз на същото място, където го сполетя смъртта, и в същия час, но отричате, че сте отишли на срещата.

— Да, това е самата истина.

Продължих да ѝ задавам безброй кръстосани въпроси, но не можах да изкопча нищо повече.

— Мисиз Лайънс — казах аз, като станах, завършвайки този дълъг и безрезултатен разговор, — вие поемате много голяма отговорност, след като заехте такава неправилна позиция да не казвате откровено всичко, което знаете. Ако се наложи да прибегна до помощта на полицията, ще видите колко сериозно ще се компрометирате. Ако сте невинна, защо първоначално отрекохте, че сте писали на сър Чарлз на тази дата?

— Защото се страхувах, че от това може да бъде извадено някое погрешно заключение, което да ме въввлече в някакъв скандал.

— А защо толкова сте настоявали сър Чарлз да унищожи писмото?

— Щом сте го чели, това би трябвало да ви е ясно.

— Не съм казал, че съм чел цялото писмо.

— Но нали цитирахте част от него?

— Цитирах постскриптума. Писмото, както казах, беше изгорено и не цялото можеше да се чете. Питам ви още веднъж: защо толкова сте настоявали сър Чарлз да изгори писмото, което е получил в деня на смъртта си?

— Това е тайна, която засяга само мене.

— Тогава тя още повече трябва да ви накара да избегнете едно публично разследване.

— Добре, ще ви кажа. Ако сте чували нещо за моята печална история, сигурно знаете, че се омъжих прибързано и имам пълно основание да съжалявам за това.

— Чувал съм нещо такова.

— Оттогава животът ми е мъчение. Мъжът ми, когото ненавиждам, ме преследва непрекъснато. Законът е на негова страна и всеки ден съм изправена пред възможността да ме принуди да живея с него. По времето, когато писах това писмо на сър Чарлз, бях научила, че има възможност да си възвърна свободата, стига да разполагам с известна сума. А това значеше всичко за мен: душевно спокойствие, щастие, самочувствие — всичко. Познавах великодушието на сър Чарлз и мислех, че ако сама му разкажа как стои работата, би ми помогнал.

— И как стана така, че не отидохте?

— В същото време получих помощ от друго място.

— Тогава защо не писахте повторно на сър Чарлз, за да му обясните това?

— Така и щях да направя, ако не бях видяла на другата сутрин във вестника съобщението за смъртта му.

Цялото й обяснение излезе толкова солидно, че моите въпроси не можеха да го разбият. Можех да проверя истинността на това обяснение само след като проверя дали действително е завеждала

бракоразводно дело против мъжа си по време на смъртта на сър Чарлз, или наскоро след това.

Ако наистина бе ходила до Баскервил Хол, тя едва ли би се осмелила да твърди противното, защото, за да отиде дотам, беше необходим кабриолет, а и не би могла да се върне в Кумб Трейси преди разсъмване. Такава разходка не може да се запази в тайна. Следователно тя казваше истината или поне част от истината.

Излязох си забъркан и обезсърчен. Още веднъж се бях изправил пред една от онези непреодолими стени, които, изглежда, преграждаха всяка пътека, по която се опитвах да стигна до моята цел. И все пак колкото повече мислех за лицето на тази жена и за нейното държане, толкова повече чувствавах, че беше скрила нещо от мене. Защо побледня така? Защо трябваше да упорствува и насила да изтръгвам всяко нейно признание? Какво я беше спряло да отиде на срещата, назначена в часа, когато се е разиграла трагедията? Обяснението на всичко това положително не е така невинно, както ѝ се искаше да ми го представи. За момента не можех да продължавам повече в тази посока и се принудих да се върна към ключа, който трябваше да търся между каменните колиби в тресавището. Но и към него следите бяха крайно неясни. Аз разбрах това, като се връщах, защото забелязах, че всеки от хълмовете носи следи от древните хора. Единственото Бариморово указание беше, че странникът живее в една от тези запустели колиби, а те бяха стотици, разпръснати надлъж и нашир из тресавището. Но аз можех да се ръководя от собствените си наблюдения, защото бях видял човека да стои на върха на Черната канара. Значи тя трябва да бъде центърът на моите изследвания. От нея нататък ще трябва да огледам всяка колиба из тресавището, докато намеря тази, която ми е нужна. И ако този човек е вътре, ще узная от собствената му уста, ако е необходимо и под дулото на револвера, кой е той и защо ни дебне така дълго. Той можа да ни се изплъзне сред тълпата на „Риджънт стрийт“, но ще му бъде малко трудно да направи това тук, в безлюдното тресавище. Ако пък намеря колибата и обитателят ѝ в момента не е вътре, ще остана там независимо колко време и ще бдя, докато се върне. Холмс го изпусна в Лондон. Какъв триумф ще бъде за мен, ако мога да му стъпя на врата — нещо, което не се удаде на Холмс.

(Простете едно малко прекъсване. Не, не е за реклама, а за да се удостовери, поне до известна степен, че този файл е изтеглен от

интернетски сайт с име звучащо приблизително като „Без монитор точка ком“.)

От началото на тази история досега щастието беше все против мене, но как ми се усмихна то накрая! И вестителят на Фортуна не беше някой друг, а червендалестият, със сиви бакенбарди мистър Франклънд, застанал пред градинската си врата, която гледаше към пътя, по който карах.

— Добър ден, доктор Уотсън — извика той в необичайно за него добро настроение. — Ще трябва да дадете на конете малко отдох, а през това време влезте вътре да пием по чаша вино и да ме поздравите.

След това, което бях чул за отношенията му към дъщерята, чувствата ми към него съвсем не бяха приятелски, но бързах да изпратя в къщи Паркинс с кабриолета, така че случаят беше добре дошъл. Слязох и казах да предадат на сър Хенри, че ще се върна за обед. После последвах Франклънд в столовата му.

— Това е велик ден за мене, сър — един от големите празници в моя живот — извести той, като се кикотеше. — Ликвидирах две дела. Ще разберат сега тези наоколо, че законът си е закон и че тук има човек, който не се страхува да призове правосъдието. Утвърдих правото на път право през парка на стария Мидлтън! Точно през средата, сър, на сто ярда от самата му врата! Какво ще кажете за това? Ще ги научим ние тях, благородниците! Проклети да бъдат дано! Нека знаят, че не могат да тъпчат правата на обикновените граждани! Освен това забраних достъпа в гората, където хайманите от Фърнуърд устройват пикниците си. Тези дяволи, изглежда, смятат, че не съществува право на собственост и че могат да правят сборище, където искат, и да оставят след себе си празните бутилки и боклуците си. И двете дела са приключени, доктор Уотсън. И двете в моя полза. Не помня такъв щастлив ден от времето, когато пипнах сър Джон Морлънд за браконьерство, въпреки че стреляше в периметъра на собствения си развъдник.

— Но как направихте това?

— Проверете в съдебната архива, сър. Заслужава си да се прочете! „Франклънд против Морлънд“ — Съдебната палата в Лондон. Това ми струваше двеста лири, но аз спечелих!

— Имахте ли някаква полза от това?

— Никаква, сър, никаква! С гордост мога да кажа, че нямам никаква облага от тази работа. Аз действувам, воден единствено от чувството си за обществен дълг. Не се съмнявам например, че хората от Фърнуърд ще изгорят тази нощ моята чучула. Последния път, когато направиха това, аз казах на полицията, че трябва да спре тези срамни представления. Но полицейските органи в нашето графство, сър, се държат скандално и не ми осигуряват защитата, на която имам право. Случаят „Франклънд против Темида“ ще привлече вниманието на публиката. Аз им казах, че ще съжаляват за отношението, което имат към мене, и ето думите ми се сбъднаха.

— Как така? — попитах аз.

Лицето на стареца прие многозначително изражение.

— Аз мога да им кажа нещичко, което те умират да узнаят. Нищо обаче не може да ме накара да помогна на тези негодници по какъвто и да било начин!

Аз вече търсех предлог, под който да мога да се отърва от този дърдорко, но сега ми се доця да чуя нещо повече. Познавах достатъчно опърничавия характер на стария грешник и знаех, че ако проявя особен интерес, това ще спре поверителните му словоизлияния.

— Без съмнение някакво браконьерство пак — казах аз с безразличен тон.

— Ха, ха, момчето ми! Работата е къде-къде по-сериозна. А какво ще кажете, ако това се отнася за каторжника в тресавището?

Аз подскочих:

— Да не искате да кажете, че знаете къде е той?

— Може и да не зная точно къде е, но съм съвсем сигурен, че мога да помогна на полицията, за да го пипне. Никога ли не ви е хрумвало, че единственият начин да се залови този човек е да се разбере откъде получава храна и да се проследи доставчикът?

Той беше толкова близо до истината, че на мен ми стана горещо.

— Не ще и съмнение — казах аз. — Но откъде знаете, че е именно из тресавището?

— Зная това, защото видях със собствените си очи този, който му носи храна.

Сърцето ми се обърна заради Баримор. Не беше шега работа да попаднеш в ръцете на този злобен клюкар.

Но следващата му забележка свали цялата тежест от плещите ми.

— Ще се изненадате, ако ви кажа, че едно дете му носи храна. Аз го виждам всеки ден през телескопа, който е на покрива. То минава все по една и съща пътека в един и същи час, а при кого може да ходи освен при каторжника?

Виж ти късмет! Но аз успях да прикрия любопитството си. Дете! Баримор каза, че едно момче снабдява непознатия. Значи на неговите следи беше попаднал Франклънд, а не на следите на каторжника. Ако можех да се добера до сведенията, които имаше старецът, това би ми спестило едно дълго и уморително търсене. Скептицизмът и безразличието бяха очевидно най-силните ми карти.

— Аз бих казал, че е много по-вероятно това момче да е син на някой от тукашните овчари и сигурно носи храна на баща си.

И най-малкото възражение караше стария автократ да пламти. Очите му ме гледаха злобно, а сивите му бакенбарди щръкнаха като козината на наежен котарак.

— Така ли, сър? — каза той и посочи ширналото се пред нас тресавище. — Виждате ли там Черната канара? Така! А виждате ли ниския хълм отвъд с трънливите храсти? Това е най-каменистото място от цялото тресавище. Та на такова място ли ще пасе стадото си един овчар? Вашето предположение, сър, е просто глупаво!

Аз смирено се съгласих, че съм говорил, без да познавам фактите. Моята покорност му се понрави и той се впусна в по-нататъшни обяснения.

— Можете да бъдете уверен, сър, че за да стигна до дадено заключение, аз винаги имам достатъчно основания за това. Много пъти съм виждал момчето с неговия вързоп. Всеки ден, а понякога и по два пъти дневно аз... но момент, доктор Уотсън! Дали очите ме лъжат, или действително нещо се движи сега по склона на онзи хълм?

Хълмът беше няколко мили далеч, но аз ясно видях върху сивозеления фон едно малко черно петно.

— Елате, сър, елате — викна Франклънд, като се втурна нагоре по стълбата. — Ще видите със собствените си очи и ще прецените сам.

На плоския, покрит с оловна ламарина покрив стоеше телескопът му — огромен уред, поставен върху триножник. Франклънд долепи око до тръбата и издаде вик на задоволство.

— Бързо, доктор Уотсън! Бързо, докато не е превалило хълма!

Ето го наистина! Едно гаврошче с малък вързоп на рамо с мъка се катереше по хълма. Когато стигна до билото, аз видях грубата му недодялана фигурка, която се очерта за момент на фона на студеното синьо небе. То се огледа крадешком, като че се страхуваше да не го следи някой, и се изгуби зад хълма.

— Е, прав ли съм?

— Този хлапак, разбира се, изглежда, че изпълнява някаква тайна поръка.

— А каква е поръката, може да се досети дори един от местните полицаи. Но няма да им кажа нито дума и ви заклевам, доктор Уотсън, да мълчите и вие! Нито дума! Разбирате ли?

— Както ви е угодно.

— Те се отнасят с мен безсрамно! Безсрамно! Когато фактите по делото „Франклънд против Темида“ станат известни, обзалагам се, че вълна от негодувание ще залее страната. Нищо не може да ме накара да помогна на полицията! Те биха се радвали, ако онези негодници изгорят на кладата самия мен вместо моята чучула. Нима си отивате? Не! Ще ми помогнете да изпразним тази кана в чест на това велико събитие!

Но аз не се поддадох на молбите му и когато той изяви намерението си да ме изпрати до в къщи, успях да го разубедя.

Докато бях в полето на неговото зрение, вървах по пътя, а после ударих напъряко през тресавището, отправяйки се към каменистия хълм, зад който беше изчезнало момчето. Всичко се развиваше в моя полза и ако пропуснех случая, който щастиято ми хвърляше на пътя, то, заклевам се, това нямаше да се дължи на липса на енергия или упоритост от моя страна. Когато стигнах билото на хълма, слънцето клонеше към залез и продълговатите склонове под мен бяха златнозелени от едната страна, а от другата тънеха в сива сянка. На далечния хоризонт се стелеше лека мъгла, над която стърчаха фантастичните очертания на двете канари — Лисичата и Биливър. Необятното пространство беше безмълвно и неподвижно. Само една голяма сива птица — чайка или може би ибис, се виеше високо в синьото небе. Като че ли само аз и тя бяхме единствените живи същества между огромния небесен свод и пустинята под него. Голият пейзаж, чувството за самотност и неизвестността, пред която бях изправен — всичко това прониза с хлад сърцето ми. Момчето го

нямаше никакво. Но долу между хълмовете бяха струпани в кръг древните каменни колиби, а в средата на този кръг имаше една, чийто покрив беше достатъчно запазен, за да може да служи за подслон при лошо време. Сърцето ми подскочи от радост, когато видях тази колиба. Сигурно това беше бърлогата, в която се криеше непознатият. Най-после кракът ми ще пристъпи прага на неговото скривалище! Тайната му ще бъде разкрита.

Приближавах колибата, като вървях така внимателно, както би вървял Степлтън, когато с вдигнат сак дебне някоя кацнала пеперуда. С радост забелязах, че тук наистина живее някой. Една неясна пътечка между едрите валчести камъни водеше до разкривения отвор, който служеше за врата. Отвътре не се чуваше никакъв звук. Дали непознатият се спотайва там, или пък броди някъде из тресавището? Нервите ми се изопнаха в очакване на предстоящата опасна среща. Хвърлих цигарата, стиснах здраво дръжката на револвера и като се промъкнах бързо до вратата, погледнах вътре. Колибата беше празна.

Тук имаше достатъчно доказателства, че не съм тръгнал по грешна следа. Това, разбира се, беше убежището на този човек. Няколко одеяла, увити в брезент, лежаха върху същата тази каменна плоча, върху която някога е спал неолитният човек. В първобитното огнище имаше купчина пепел. Край него стояха кухненски съдове и кофа, наполовина пълна с вода. Разхвърляните наоколо празни консервени кутии показваха, че това място е обитавано немалко време, а когато очите ми привикнаха с полумрака, в ъгъла забелязах канче и преполовена бутилка уиски. Един плосък камък в средата на колибата служеше за маса и върху него стоеше малък вързоп — несъмнено същият, който бях видял през телескопа на рамото на момчето. В него имаше един хляб, консервиран език и две консерви с компот от праскови. Като поставях вързоп обратно, след като бях разгледал съдържанието му, сърцето ми се обърна: върху камъка лежеше лист хартия, на който имаше написано нещо. Аз го вдигнах и прочетох грубо надрасканото с молив изречение: „Д-р Уотсън е отишъл в Кумб Трейси“.

За минутка останах така, с листчето в ръце, като премислях значението на това кратко съобщение. Значи не сър Хенри, а мен е преследвал този потаен човек. И самият той не ме следи, а си има помагач (може би хлапака), който ходи по дирите ми; ето това е

неговият отчет. Откак съм в тресавището, може би не съм направил нито крачка, без тя да е била проследена. Винаги имах чувството за някаква невидима сила, която с безкрайно умение и ловкост събираше около нас фината мрежа, чието докосване беше така леко, че само в изключителните моменти човек можеше да разбере, че наистина е впримчен в нея.

„Щом има едно известие, сигурно има и друго“ — помислих си аз и заоглеждах колибата, за да търся други бележки. Няма обаче и следа от такова нещо. Не можах да открия и никакви белези, по които бих могъл да съдя за личността или намеренията на човека, който живееше в това странно място. За него би могло да се каже само, че има спартански навици и не държи много на удобствата в живота. Като погледнах зиналия покрив и си помислих за проливните дъждове, разбрах колко важна и неизменна трябва да беше целта му, която го караше да стои тук, в тази неприветлива дупка. Какъв беше той? Наш жесток враг или ангел пазител? Заклех се да не напусна колибата, докато не разбере това.

Навън слънцето залязваше и западът пламтеше златоален. Отраженията му играеха върху далечните блатата на Гримпенското мочурище и те изглеждаха като червеникави петна. Ето и двете кули на Баскервил Хол, а зад един хълм беше къщата на Степлтънови. Златистата заря на залязващото слънце придаваше на всичко приятни меки тонове и покой, но въпреки това сърцето ми не споделяше това спокойствие на природата и тръпнеше пред страшната неизвестност на срещата, която приближаваше с всеки изминат момент. Нервите ми бяха опънати, но аз търпеливо седях в тъмната част на колибата, твърдо решен да чакам идването на обитателя й.

Ето че най-после го чух. Някъде отдалеч долетя остро звънтене от туристически обувки, които тракаха по камъните. После още веднъж и още веднъж, все по близо и по-близо. Свих се в най-тъмния ъгъл, вдигнах ударника на револвера в джоба си и реших да не издавам присъствието си, докато не поразгледам малко непознатия. После стъпките пак започнаха да се приближават и нечия сянка падна върху отвора на колибата.

— Каква прекрасна вечер, драги Уотсън — каза един много познат глас. — Струва ми се, че навън наистина е много по-приятно, отколкото вътре.

ГЛАВА XII

СМЪРТ СРЕД ТРЕСАВИЩЕТО

Няколко секунди седях, без да мога да си поема дъх, не вярвайки на ушите си. После отново дойдох на себе си, гласът ми се възвърна и ми се стори, че за миг огромна тежест се смъкна от плещите ми. Този студен, язвителен и ироничен глас можеше да принадлежи само на един човек в света.

— Холмс! — извиках аз. — Холмс!

— Излез — каза той — и внимавай, моля ти се, с револвера.

Аз се наведох, за да мина през ниския отвор. Холмс беше седнал на един камък и като видя учудената ми физиономия, в сивите му очи заигра весело подигравателно пламъче. Беше отслабнал, но имаше бодър жизнерадостен вид, а лицето му бе загоряло от слънцето и загрубяло от вятъра. Със спортния си костюм и каскета той не се различаваше от кой и да е турист из тресавището, но беше останал верен на своята котешка любов към чистотата. Беше така гладко обръснат и ленената му риза така идеално чиста, като че се намираще на „Бейкър стрийт“.

— Никога през живота си не съм се радвал така — казах аз, като стисках ръката му.

— И не си се учудвал толкова, а?

— Да, трябва да призная това.

— Но не само ти си учуден, уверявам те. Докато не стигнах на двадесет крачки от вратата, нямах представа, че си открил временното ми убежище, а още по-малко, че си вътре в него.

— Познал си следите ми?

— Не, Уотсън. Страхувам се, че не бих се наел да разпозная следите ти измежду всички други на света. Ако някога сериозно решиш да ме изиграеш, ще трябва да си смениш магазина за цигари, защото, щом видях угарката от цигара с надпис „Брадли-Оксфорд стрийт“, разбрах, че моят приятел Уотсън е някъде наблизо. Ще я

видиш там до пътеката. Хвърлил си я без съмнение в съблимния момент, когато си решил да атакуваш празната хижа.

— Съвършено вярно.

— Така си и мислех и понеже познавам твоето възхитително упорство, бях убеден, че стоиш вътре в засада с оръжие подръка и чакаш да се върне обитателят. Наистина ли ме мислеше за престъпника?

— Не знаех кой си, но бях решил да открия това.

— Прекрасно, Уотсън! А как разбра моето местонахождение? Сигурно си ме видял през онази нощ, когато преследвахте каторжника и аз бях така неблагоприятен, че допуснах луната да ме освети.

— Да, тогава те видях.

— И несъмнено си претърсил всички, докато си дошъл до тази, нали?

— Не. Твоят хлапак е бил забелязан и това ми послужи за указание къде да те търся.

— А, старият джентълмен с телескопа, положително! Когато най-напред видях обектива да блести на слънцето, не можах да разбера какво е това.

Той стана и надникна в колибата.

— Аха, виждам, че Картрайт е донесъл припаси. Какво е това листче? Аха, ти си бил в Кумб Трейси, нали?

— Да.

— За да видиш мисиз Лаура Лайънс?

— Точно така.

— Отлично! Нашите изследвания очевидно вървят по паралелни линии и като обединим резултатите, надявам се, че ще имаме достатъчно пълна представа за този случай.

— Радвам се от сърце, че те виждам, защото тази мистерия и отговорността, която поех, бяха вече твърде много за нервите ми. Но как си дошъл и какво правиш тук? Мислех, че си на „Бейкър стрийт“ и разрешаваш случая с шантажа.

— Точно това и исках да мислиш.

— Значи използваш моята помощ, без да имаш доверие в мене — възкликнах аз с известно огорчение. — Мисля, че заслужавам по-друго отношение, Холмс!

— Драги приятелю, при разрешаването на този случай, както и при много други, твоята помощ е била неоценима за мене и ако ти се струва, че съм ти изиграл номер, моля те да ми простиш. Право да ти кажа, направих това отчасти заради тебе самия, защото прецених опасността, на която се излагаш, и това ме доведе тук, за да проуча работата лично. Ако бях със сър Хенри и тебе, ясно е, че щях да гледам нещата от същата гледна точка, от която ги гледате и вие, а пък и моето присъствие щеше да предупреди нашите опасни противници да стоят нащрек. Така аз можех да действам свободно, което едва ли би било възможно, ако живеех в Баскервил Хол, и останах зад кулисите, готов да изляза на сцената в критичния момент.

— Но защо ме държеше в неведение?

— Ако ти знаеше всичко, това не би ни помогнало, а можеше и да бъде открит. Щеше да ти се прииска да ми кажеш нещо или със свойствената си любезност да ми създадеш някое и друго удобство, така че щяхме да рискуваме, без това да е необходимо. Доведох със себе си Картрайт (нали си спомняш момчето от куриерското бюро) и той се грижеше за моите скромни нужди — парче хляб и чиста яка. Какво повече е нужно на човек? А освен това зорките очи и бързите крака на Картрайт бяха неоценими за мене.

— Значи съм писал отчетите си напразно? — Гласът ми затрепера, като си спомних колко труд бях положил и каква гордост изпитвах, когато ги пишех.

Холмс извади от джоба си куп писма.

— Ето твоите отчети, драги приятелю, и мога да те уверя, че са прегледани много щателно. Бях уредил всичко така добре, че пътят ми се увеличаваше само с един ден. Поздравявам те горещо за трезвата мисъл и усърдието, което прояви при разследването на този изключително труден случай.

Мене все още ми беше болно, защото ми се струваше, че бях измамен, но топлотата, с която Холмс изрече тази похвала, пропъди яда ми. Освен това в душата си чувствах, че е прав и че в интереса на целта, която преследвахме, не е трябвало да зная, че е в тресавището.

— Така те искам! — каза той, като видя, че лицето ми се проясни. — А сега кажи ми резултата от твоето посещение при мисиз Лаура Лайънс. Не беше трудно да се досетя, че си ходил да видиш

именно нея, защото вече ми беше ясно, че тя е единственият човек в Кумб Трейси, който би могъл да ни бъде от полза за нашата работа. Всъщност, ако ти не беше ходил днес, аз положително щях да отида утре.

Слънцето беше залязло и над тресавището падна здрач. Въздухът стана хладен и ние влязохме в колибата на топло. Тук, като седяхме в полумрака, аз разказах на Холмс за разговора си с дамата. Той бе така заинтересован, че трябваше да повтарям някои неща по два пъти, за да го задоволя напълно.

— Това е много важно — каза той, когато свърших. — То запълва цяла една пропаст в този извънредно сложен случай, която аз не можех да преодолея. Сигурно си разбрал, че между тази лейди и Степлтън съществува интимна дружба.

— Не знаех, че има такава дружба.

— В това не може да има съмнение. Те се срещат, пишат си и между тях цари пълно разбирателство. Сега в ръцете си имаме много силно оръжие. Само да мога да го използвам, за да въздействам на жена му...

— Жена му ли?

— Сега и аз ще ти дам някои сведения в замяна на тези, които ти ми даде. Тази лейди, която минава тук за госпожица Степлтън, е всъщност негова жена.

— Боже мой, Холмс! Сигурен ли си в това, което казваш? Как тогава можа той да допусне сър Хенри да се влюби в нея?

— Това, че сър Хенри се е влюбил, не може да навреди на никого освен на самия сър Хенри. Както и ти си забелязал, Степлтън правеше всичко възможно, за да попречи на сър Хенри да я ухажда. И пак повтарям: тази лейди е жена, а не сестра на Степлтън.

— Но защо им е тази хитро измислена лъжа?

— Защото той е предвидил, че тя ще му бъде много полезна в ролята на свободна жена.

Всички мои неизказани предчувствия и смътни подозрения добиха изведнъж определена форма и се съсредоточиха върху естественика. Стори ми се, че в този спокоен, безцветен човек със сламена шапка и мрежа за пеперуди съзрях нещо ужасно — същество безкрайно търпеливо и лукаво, с усмихнато лице и кръвожадно сърце.

— Значи той е нашият неприятел, той ни следеше в Лондон?

— Да, това е решението на загадката.

— А предупреждението... сигурно тя го е пратила?

— Точно така.

Сред мрака, който така дълго ме обгръщаше, изплуваха полувидените, полупредугадени от мен очертания на чудовищна мерзост.

— Но сигурен ли си в това, Холмс? Откъде знаеш, че тази жена му е съпруга?

— При първата среща с тебе той така се е забравил, че ти е разказал част от истинската си биография, и съм сигурен, че после много пъти е съжалявал за това. Степлтън наистина е бил училищен директор в Северна Англия. Няма нищо по-лесно от това, да събереш сведения за един учител. Има училищни агенции, които могат да ти кажат всичко за всеки, който е упражнявал тази професия. След като направих малка справка, разбрах, че едно училище е било сполетяно от нещастие при ужасни обстоятелства и че собственикът (името беше друго) е изчезнал заедно с жена си. Дотук всичко съвпаднаше, а когато научих, че изчезналият директор е имал слабост към ентомологията^[1], идентификацията стана пълна.

Мракът се разпръсваше, но още много неща бяха в сянка за мен.

— Но щом тази жена му е съпруга, на какво се надява мисиз Лаура Лайънс? — попитах аз.

— Това е един от пунктовете, върху който твоите собствени изследвания хвърлят известна светлина. Разговорът ти с тази жена изяснява твърде много положението. Аз не знаех за проектирания развод между нея и съпруга ѝ. В такъв случай, тъй като счита Степлтън за неженен, тя си прави сметка да му стане жена.

— А когато разбере измамата?

— О, тогава тази дама ще се окаже много полезна за нас. Първата ни работа и на двамата ще бъде да се срещнем с нея, и то още утре. Но не смяташ ли, Уотсън, че си се отлъчил от поста си, и то доста дълго време? Твоето място е в Баскервил Хол.

Последните червени отблясъци на запад бяха угаснали и над тресавището се бе спуснала нощ. Няколко плахи звезди блещукаха на лилавото небе.

— Един последен въпрос, Холмс — казах аз, като ставах. — Няма защо да имаме тайни помежду си. Какво значи всичко това?

Каква е целта му?

Холмс отговори с глух глас:

— Убийство, Уотсън. Тънко обмислено и хладнокръвно убийство. Не ме питай за подробности. Моята примка се стяга около него така, както неговата около сър Хенри, и с твоя помощ той е вече почти в ръцете ми. Сега има само една опасност: да не би той да нанесе удара си, преди ние да сме готови да нанесем нашия. Още един или най-много два дни и всичко ще свърши, а дотогава бди над сър Хенри така, както любеща майка бди над болното си дете. Днешната ти мисия излезе успешна и при все това щеше да направиш по-добре, ако не го беше оставял. Слушай!

Един страхотен писък, един продължителен вик, пълен с ужас и болка, разкъса тишината на тресавището. Този страшен крясък смрази кръвта в жилите ми.

— Боже мой! — прошепнах аз. — Какво е това? Какво може да значи?

Холмс беше вече скочил и аз видях в отвора на колибата тъмните очертания на атлетическата му фигура. С приведени рамене и протегнат врат той се взираше в тъмнината.

— Шшшт — изсъска той. — Тихо.

Викът се чу ясно, защото беше много силен, но той идваше някъде отдалеч из мрачната пустош. Но ето, той отново долетя до слуха ни, по-близък, по-силен и по-настойчив отпреди.

— Къде е това? — прошепна Холмс и по трепета в гласа му разбрах, че и той, човекът от желязо, е потресен до дъното на душата си. — Къде е това, Уотсън?

— Мисля, че там — и аз посочих в тъмнината.

— Не, нататък.

Агонизиращият вик проехтя още веднъж в тихата нощ, но сега още по-близък и силен. И един нов звук се примеси с него — тихо, неясно хриптене, приятно и при все това страховито, което ту се засилваше, ту отслабваше като глухия постоянен ромон на морето.

— Кучето! — изкрещя Холмс. — Бързо, Уотсън! Бързо! Боже мой! Дано само не е твърде късно!

Той вече тичаше презглава надолу, а аз го следвах по петите. Сега, право пред нас, някъде измежду възвишенията, долетя един последен отчаян вик, последван от тъпо тежко строполяване. Спряхме

и се послушахме. Никакъв звук не наруши потискащата тишина на безветрената нощ.

Холмс се хвана за главата като обезумял и тупна с крак.

— Той ни изпревари, Уотсън. Закъсняхме твърде много. — Не, не! Не може да бъде!

— Какъв глупак съм, че не развързах ръцете си по-рано. А и ти, Уотсън! Виждаш ли какво стана, като напусна поста си. Но заклевам се, ако най-лошото се е случило, ще отмъстим!

Ние тичахме в мрака слепешката, препъвахме се в камъните, промъквахме се през бодливите храсти, пухтахме нагоре по височините и после се втурвахме надолу, придържайки се винаги към посоката, от която беше дошъл този страхотен вик. На всяка височина Холмс се спираше и се вираше напрегнато около себе си, но гъст мрак покриваше тресавището и нищо не помръдваше върху лицето на тази печална шир.

— Виждаш ли нещо?

— Нищо.

— Чакай! Какво е това?

Нисък стон долетя до нас. Там значи, вляво! От тази страна един скалист хребет завършваше с отвесна канара, която стърчеше над осеян с камъни склон. И там, сред камъните, разперено като орел лежеше нещо тъмно. Докато тичахме към него, неясните очертания добиха определена форма. Това беше проснат по очи човек с глава, превита надолу под страхотен ъгъл, с приподвити рамене и изгърбено тяло — сякаш се готвеше да направи смъртен скок. Позата му беше толкова чудновата, щото в първия момент не можах да осъзная, че стонът, който чухме, е означавал отлитането на душата му. Ние се наведохме над тъмната фигура, но не чухме вече ни стон, ни шепот. Холмс сложи ръка на нея, но веднага я отдръпна, като извика ужасено. Пламъкът на кибритената клечка, която той запали, освети окървавените му пръсти и страшната, бавно увеличаваща се локва под разбития череп на жертвата. Но пламъкът освети нещо друго, което накара сърцата ни да замрат от болка — тялото на сър Хенри Баскервил.

Та нима беше възможно да забравим този специфичен ръждивокафяв спортен костюм — същия, който той носеше, когато за първи път се видяхме на „Бейкър стрийт“? Макар и за момент, ние го

забелязахме ясно, а после пламъкът затрептя и угасна, така както угасна и последната надежда в душите ни. Холмс изохка, а лицето му се белееше в тъмнината.

— Скот! Скот! — извиках аз, като свих юмруци. — О, Холмс! Никога няма да си простя, че го оставих на произвола на съдбата.

— Аз съм по-виновен от тебе, Уотсън. За да изкарам докрай и да закръгля, така да се каже, този случай, аз пожертвувах живота на клиента си. Това е най-големият удар, който ме е сполетявал в моята кариера. Но как можех да зная, как можех да зная, че въпреки всички мои предупреждения той ще рискува живота си и ще излезе сам из тресавището?

— И ние чухме виковете му. Боже мой, какви виковете! И да не можем да му помогнем! Но къде е това чудовищно куче, което е причинило смъртта му? Може би в този момент се спотайва някъде между скалите. Ами Степлтън къде е? Той ще отговаря за деянията си!

— Да, ще отговаря за всичко! Аз ще се погрижа за това! И чичото, и племенникът са убити: единият умря от страх само при вида на този звяр, който той смяташе за свръхестествено същество, а другият свърши живота си, опитвайки се да се спаси с отчаяно бягство. Но сега ще трябва да докажем, че между този човек и звера има връзка. Обаче, като изключим звуците, които чухме, ние изобщо не можем да твърдим, че кучето съществува, тъй като сър Хенри очевидно е умрял при падането. Но заклевам се, че колкото и хитър да е този приятел, той ще бъде в ръцете ми, преди да е изминал и ден.

Ние стояхме с разбити сърца от двете страни на осакатеното тяло, съкрушени от това внезапно и непоправимо нещастие, което сложи печален край на целия наш дълъг и уморителен труд. После, когато луната изгря, ние се изкачихме на върха на скалата, от която беше паднал нашият нещастен приятел, и оттам огледахме посребреното и същевременно мрачно тресавище. Надалеч, по посока на Гримпен, блещукаше една-единствена жълта светлинка. Това можеше да бъде само самотната къща на Степлтънови. Вдигнах юмрук нататък със страшно проклятие.

— Защо не го заловим веднага?

— Работата ни не е завършена. Този човек е извънредно ловък и хитър. Не е важно какво знаем, а какво можем да докажем. Ако

направим една погрешна стъпка, мерзавецът може да ни се изплъзне въпреки всичко.

— Тогава какво да правим?

— Утре ще имаме доста работа. Тази нощ можем само да изпълним последния си дълг към бедния ни приятел.

Двамата се спуснахме по стръмния склон и приближихме трупа, който се чернееше между посребрените камъни. Видът на тези мъчително сгърчени крайници накара сърцето ми да се свие от болка, а очите ми се напълниха със сълзи.

— Трябва да изпратим за помощ, Холмс! Само двамата не можем да го носим през целия път до Баскервил Хол. Боже мой, да не си полудял!

Холмс се беше навел над тялото и изкрещя. После започна да подскача, да се смее и да стиска силно ръцете ми. Та нима това беше моят сериозен и сдържан приятел? Сякаш дяволът беше влязъл в него.

— Брада! Брада! Той има брада!

— Брада?

— Това не е баронетът ... това ... Боже, та това е моят съсед, каторжникът!

С трескава бързина обърнахме тялото и окървавената брада щръкна нагоре към студената и ярка луна. Не можеше да има никакво съмнение — това ниско чело и хлътналите животински очи. Действително това беше същото лице, което ме беше измерило със злия си поглед там, между скалите, при светлината на свещта — лицето на Селдън престъпника.

Само за миг всичко ми стана ясно. Спомних си, че баронетът ми беше казал, че подарил целия си стар гардероб на Баримор. Значи Баримор пък го е дал на Селдън, за да го улесни в бягството муза Америка. Обувките, ризата, кепето, всичко беше на сър Хенри. Трагедията все пак си беше трагедия, но този човек и без това бе заслужил смърт според законите на страната. Обясних на Холмс как стои работата, а сърцето ми преливаше от радост и щастие.

— Значи облеклото е причината за смъртта на този нещастник — каза Холмс. — Съвсем ясно е, че на кучето е било дадено да подуши някоя вещ на сър Хенри — най-вероятно откраднатата в хотела обувка, и то се е нахвърлило върху този човек. Обаче тук има едно странно

обстоятелство: как е разбрал Селдън в тъмнината, че кучето е по следите му?

— Той го е чул.

— Едно куче из тресавището едва ли би хвърлило този закоравял престъпник в такъв ужас, та да крещи така диво за помощ, рискувайки с това да бъде заловен отново. А ако съдим по продължителността на виковете му, той е разбрал още отдалеч, че кучето го преследва. Как е разбрал това?

— За мене по-голяма загадка е защо това куче, ако допуснем, че всички наши предположения са правилни ...

— Не съм допуснал такова нещо.

— Добре тогава ... Защо това куче е пуснато тази нощ! Предполагам, че то не винаги се разхожда свободно из тресавището. Степлтън не би го пуснал, ако не е имал основания да мисли, че сър Хенри ще бъде навън.

— Моята загадка е по-трудна и от двете. Струва ми се, че много скоро ще имаме обяснението на своята, докато моята ще остане може би завинаги една мистерия. Въпросът сега е, какво ще правим с тялото на този нещастен негодник? Не можем да го оставим тук на лисиците и гарваните.

— Предлагам, докато влезем във връзка с полицията, да го оставим в една от колибите.

— Именно. Не се съмнявам, че двамата ще можем да го отнесем дотам. Хей, Уотсън, кой е този? Та това е самият той! Каква удивителна дързост! Не издавай с нищо нашите подозрения! Нито дума, иначе планове ни ще рухнат!

През тресавището се приближаваше към нас някои и аз забелязах блещукането на пура. Луната го осветяваше, така че можах да различа подвижната фигура и леката походка на естественика. Като ни видя, той се спря и после отново продължи:

— А! Доктор Уотсън, нима това сте вие! Най-малко вас очаквах да видя в тресавището посред нощ. Но... боже мой! Какво е това? Някой ранен? Не може да бъде! Нима това е нашият приятел сър Хенри!

Той се втурна покрай нас и се наведе над мъртвия човек. Чух го как тежко пое дъх и пурата падна от ръката му.

— Кой... кой е този? — запъна се той.

— Това е Селдън — избягалият от Принстаун.

Степлтън обърна към нас мъртвешки бледото си лице, но с върховно усилие на волята успя да прикрие учудването и разочарованието си. Той местеше острия си поглед ту към Холмс, ту към мене.

— Боже мой, какво ужасно нещо! Как се е случило това?

— Изглежда, че е паднал от тези скали и си е счупил врата. Приятелят ми и аз се разхождахме из тресавището и чухме вик.

— Аз също чух вик. Това ме накара да изляза. Обезпокоих се за сър Хенри.

— Защо именно за сър Хенри? — не се въздържах аз.

— Защото му бях предложил да намине към нас. Понеже не дойде, аз се изненадах и, естествено, когато чух викове из тресавището, се обезпокоих за него. Между впрочем — очите му отново заиграха ту към Холмс, ту към мен — чухте ли нещо друго освен виковете?

— Не — каза Холмс, — а вие?

— Не.

— Тогава защо питате?

— О, нали знаете историите, които разправят селяните за кучето-фантом и други такива чудеса. Казват, че го чували нощем из тресавището. Чудех се дали не сте дочули някакъв вой тази нощ.

— Не чухме нищо подобно — казах аз.

— А каква е вашата теория за смъртта на този нещастник?

— Без съмнение тревогите и постоянният страх, че може да бъде открит, са помрачили разсъдъка му. В припадък на лудост той е тичал из тресавището, случайно е паднал оттука и си е счупил врата.

— Тази теория изглежда съвсем правдоподобна — каза Степлтън като че ли с облекчение. — А вие, мистър Шерлок Холмс, какво мислите за това?

Моят приятел се поклони.

— Много бързо разпознавате хората — каза той.

— Ние ви очакваме тук още откак дойде доктор Уотсън. Пристигате тъкмо навреме, за да видите една трагедия.

— Да, наистина. Струва ми се, че обяснението на моя приятел е правилно. А утре ще отнесе със себе си в Лондон само един неприятен спомен.

— О, вие се връщате утре?

— Така възнамерявам.

— Надявам се, че вече сте хвърлили известна светлина върху всички тези събития, които така ни озадачиха?

Холмс сви рамене:

— Човек не винаги постига такъв успех, на какъвто се надява. На детектива са нужни факти, а не легенди и слухове. Нищо не излезе от тази работа.

Моят приятел говореше с най-естествен и безучастен тон. Степлтън продължаваше да го гледа настойчиво. После се обърна към мене:

— Бих предложил да отнесем този нещастник до в къщи, но сестра ми така ще се изплаши, че не ми се иска да настоявам за това. Мисля, че ако го покрием с нещо, ще можем да го оставим тука до утре.

Така и направихме. След като отклонихме гостоприемното предложение на Степлтън, ние се отправихме към Баскервил Хол, като оставихме естественика да си върви сам. Когато погледнахме назад, видяхме неговата бавно отдалечаваща се по тресавището фигура, а зад нея — черното петно върху посребрения склон, което показваше мястото, където лежеше човекът, завършил живота си така ужасно.

— Най-после се хванахме за гушите — каза Холмс, като вървахме през тресавището. — Какво самообладание има този приятел! Как се окопоти веднага, след като разбра, че жертва на неговия кроеж е станал съвсем друг човек. А това би трябвало да бъде зашеметяващ удар за него. Казах в Лондон, Уотсън, и сега пак повтарям: никога не сме кръстосвали шпагите си с такъв достоен противник.

— Съжалявам само, че те видя.

— И аз съжалявах отначало, но нямаше как да избегнем това.

— А как мислиш: сега, когато знае, че си тук, ще измени ли плановете си?

— Това може би ще го накара да бъде по-предпазлив или пък ще го принуди да се реши изведнъж на някоя отчаяна постъпка. Както повечето ловки престъпници, той сигурно се опира твърде много на собствената си хитрост и си въобразява, че ни е изиграл окончателно.

— Защо не го арестуваме веднага?

— Драги ми Уотсън, ти си човек на действието. Изглежда, че само за това си роден. Каква полза ще имаме от това? Нямаме никакви доказателства против него, Ето, в това се състои неговата дяволска хитрост! Ако действуваше чрез някой човек, тогава можеше да се доберем до някакви улики, но сега, и да извадим кучето на бял свят, това съвсем няма да ни помогне, за да сложим въжето около врата на господаря му.

— Но тук несъмнено има престъпление.

— Нито следа от такова. Само предположения и догадки. В съда ще станем за смях, ако се явим там с такава история и такива „факти“.

— Имаме смъртта на сър Чарлз.

— Намерен мъртъв без никаква следа от насилие. Ти и аз знаем, че е умрял от страх, знаем също и какво го е изплашило, но как ще убедим в това дванадесетте тъпи съдебни заседатели. Къде е тук кучето? Къде са следите от зъбите му? Ние знаем, разбира се, че куче не хапе мъртъв човек и че сър Чарлз е умрял, преди още този звяр да се е нахвърлил върху него. Трябва обаче да докажем всичко това, а ние не сме в състояние да го направим.

— Е, а тази нощ?

— И тази нощ положението не е много различно. И сега няма пряка връзка между кучето и смъртта на този човек. Ние въобще не видяхме кучето. Само го чухме, но не можем да докажем, че е гонило именно каторжника. Пълна липса на мотивировка! Не, драги мой, ще трябва да се примирим с факта, че досега нямаме никакви улики за престъпление и поради това трябва да намерим такива дори ако е нужно да рискуваме.

— И какво предлагаш?

— Надявам се много на това, което мисиз Лаура Лайънс би могла да направи за нас, когато положението на нещата й стане ясно. Имам също и свой собствен план. Но нека не мислим за утрешния ден, макар да се надявам, че преди той да измине, ние ще имаме най-последна надмощие.

Нищо повече не можах да измъкна от него; той вървя, потънал в мислите си, до самата врата на Баскервил Хол.

— Ще влезеш ли?

— Да, не виждам никакъв смисъл да се крия повече. Но... една последна дума, Уотсън: не казвай нищо на сър Хенри за кучето. Нека

си мисли, че причината за смъртта на Селдън е такава, каквато на Степлтън му се искаше да вярваме, че е. Така той ще има повече мъжество за изпитанието, на което ще трябва да се подхвърли утре, щом е поел ангажимент (ако си спомням добре твоя отчет)да обядва у Степлтънови.

— Но и аз съм поканен у тях.

— Тогава ще трябва да им се извиниш, а той ще отиде сам. Това лесно ще се нареди. А сега, ако сме закъснели за обед твърде много, то поне за вечеря идваме тъкмо навреме.

---

[1] Наука за насекомите — Б. р. ↑

ГЛАВА XIII

ЗАЛАГАНЕ НА МРЕЖИТЕ

Като видя Шерлок Холмс, сър Хенри по-скоро се зарадва, отколкото учуди, защото от няколко дни насам се надяваше, че последните събития ще накарат Холмс да пристигне от Лондон. Все пак той вдигна вежди, като видя, че моят приятел нито има багаж, нито пък се опитва да обясни липсата му. Веднага снабдихме Холмс с всичко необходимо и после, през време на закъснялата вечеря, разправихме на баронета онази част от нашите преживявания, която би следвало да знае.

На мене се падна неприятното задължение да съобщя на Баримор и жена му новината за смъртта на Селдън. За лакея това беше явно облекчение, но тя плака горчиво, закрила лице с престилката си. В очите на целия свят Селдън беше убиец — полузвяр — полудемон, но за нея той винаги щеше да си остане малкото своенравно момченце от времето на нейното моминство — детето, което не се е откъсвало от ръцете ѝ. Наистина нещастен е онзи мъж, за когото поне една жена не би поплакала след смъртта му.

— Откак Уотсън излезе сутринта, цял ден седя в къщи с лошо настроение — каза баронетът. — Смятам, че заслужавам похвала за това, че спазих обещанието си. Ако не бях дал дума, че няма да излизам сам, може би щях да прекарам по-весело тази вечер, защото Степлтън ме беше поканил да намина към тях.

— Да, щяхте да прекарате много по-весело, в това не се съмнявам — каза Холмс сухо. — Между другото вие, изглежда, не отдавате особено значение на това, че като видяхме човека със счупения врат, ние оплакахме вас.

Сър Хенри отвори широко очи:

— Но как така?

— Този окаян нещастник беше облечен във вашите дрехи. Страхувам се, че лакеят ви, който му ги е дал, може да има неприятности с полицията.

— Едва ли. Доколкото си спомням, те нямаха никакъв монограм!

— Това е цяло щастие за него, а фактически и за всички нас, защото в случая деянията ви са противозаконни. Струва ми се, че като добросъвестен детектив мой пръв дълг е да арестувам цялата къща. Отчетите на Уотсън са силно уличаващи документи.

— Но какво става с нашата работа? — попита баронетът. — Можахте ли да се оправите в тази бъркотия? Откак дойдохме тука, на нас с Уотсън едва ли нещо ни е станало по-ясно.

— Мисля, че в скоро време ще бъда в състояние да ви изясня положението. Това беше изключително трудна и много забъркана работа. Има няколко пункта, които все още не са достатъчно осветлени, но и те също ще се изяснят.

— Ние имахме една преживелица, за която Уотсън без съмнение ви е разказал. Чухме кучето в тресавището и мога да се закълна, че не всичко тук е празно суеверие. Когато бях на Запад, съм имал работа с кучета и ги разпознавам само като ги чуя. Ако можете да сложите намордник и синджир на това куче, ще бъда готов да се закълна, че сте най-великият детектив на всички времена.

— Смятам, че ако ми помогнете, ще му сложа намордник и ще го вържа много здраво.

— Каквото ми кажете да направя, ще го направя.

— Много добре. И ще искам също да изпълнявате всичко сяпко, без да питате непрекъснато за причините.

— Както ви е угодно.

— Ако изпълнявате всичко това, мисля, че има вероятност нашата малка проблема да бъде разрешена скоро. Не се съмнявам ...

Той млъкна внезапно и се загледа втренчено някъде над главата ми. Светлината падаше върху лицето му, което беше така напрегнато и така неподвижно, че приличаше на лице на нещо изваяна класическа статуя — олицетворение на съсредоточеност и увереност.

— Какво има? — извикахме двамата със сър Хенри.

Когато отново ни погледна, разбрахме, че подтиска някакво вътрешно вълнение. Лицето му беше все така неподвижно, но очите светеха радостно и ликуващо.

— Извинете, но не мога да сдържа възхищението, което изпитвам като познавач на изкуството — каза той, като посочи с ръка редицата портрети, окачени на отсрещната стена. — Уотсън не е

съгласен, че разбирам нещо от живопис, но това е от завист, защото нашите възгледи по този въпрос се различават. Но това наистина е прекрасна галерия от портрети.

— Щастлив съм да чуя такова нещо от вас — каза сър Хенри, като гледаше с известна изненада приятеля ми. — Аз нямам претенции да разбирам много от тези неща и бих оценил по-добре един кон или бик, отколкото една картина. Не знаех, че намирате време да се занимавате с изкуство.

— Познавам хубавото веднага щом го видя, а сега наистина виждам нещо хубаво. Мога да се закълна, че онази леди със синята коприна е работа на Кнелер, а дебелият джентълмен с перуката — на Ренълдз. Всичките са фамилни портрети, нали?

— До един.

— Знаете ли имената на тези хора?

— Баримор ми ги набива в главата доста време, та мисля, че мога да кажа урока си отлично.

— Кой е този джентълмен с далекогледа?

— Това е контраадмирал Баскервил, който е служил при Родни в Западна Индия. Човекът със синьото палто и свитъка в ръка е сър Уилям Баскервил, председател на комисията при камарата на общините по времето на Пит.

— А този горделивец срещу мене? Този с черното кадифе и дантелата?

— О, с него трябва непременно да се запознаете. Той е причината за всички наши нещастия — злодеят Хуго, от когото води началото си легендата за Баскервилското куче. Него едва ли ще забравим някога.

Аз гледах портрета с интерес и известно учудване.

— Боже мой! — извика Холмс. — Та той изглежда съвсем тихичък и кротък човек, но мога да кажа, че в погледа му се крие нещо демонично. Аз си го представях по-едър и с разбойническа физиономия.

— Портретът е автентичен, в това няма съмнение, защото на гърба е написано името и дата 1647 год.

До края на вечерята Холмс не говори почти нищо, но портретът на стария гуляйджия, изглежда, го беше обаял и той не откъсна погледа си от него. Обаче чак по-късно, когато сър Хенри си отиде,

можах да разбера интимната мисъл на Холмс. Със свещ в ръка той ме заведе обратно в хола и повдигна светлината към потъмнелия от времето портрет на стената.

— Забелязваш ли нещо?

Заразглеждах широкополата шапка, украсена с пера, и прямото сурово лице, оградено с дълги къдрици коса и бяла дантелена яка. Това лице не беше жестоко, а само студено, строго и малко надутото, със стиснати тънки устни и хладен, нетърпящ възражения поглед.

— Не ти ли напомня някой твой познат?

— В челюстта има нещо общо със сър Хенри.

— Може би това е само внушение. Почакай за момент.

Той се качи на един стол и като държеше свещта в лявата ръка, със сгъната дясна закри широкополата шапка и дългите къдрици.

— Сили небесни! — извиках аз изумен.

От платното ме гледаше лицето на Степлтън.

— Аха, видя ли го сега? Очите ми са привикнали да отделят лицата от украшенията, които ги заобикалят. Най-важното качество за един криминалист е да може да вижда всичко въпреки дегизировката.

— Но това е поразително! Сякаш е Степлтъновият портрет!

— Ето ти интересен пример за превъплъщение, което, изглежда, е не само физическо, но и духовно. Достатъчно е човек да започне да изучава фамилни портрети, за да стане привърженик на доктрината за прераждането. Степлтън също е Баскервил, това е очевидно.

— С претенции за наследство?

— Точно така. Тази случка с портрета ни даде в ръцете най-важната от липсващите нишки. Пипнахме го, Уотсън, пипнахме го и мога да се закълна, че до утре вечер той ще пърха в мрежата ни безпомощен, както пеперудите в неговата. Карфица, парче корк и картонче и ние ще го прибавим към нашата колекция на „Бейкър стрийт“.

Като се отдалечаваше от портрета, Холмс избухна в смях — нещо необичайно за него. В редките случаи, когато го чувах да се смее, знаех, че това винаги предвещава зло за някого.

Станах рано сутринта, но Холмс, изглежда, беше на крак отдавна, защото, като се обличах, го видях, че се връща отнякъде по алеята.

— Да, днес ще имаме богат лов — забеляза той, като потриваше радостно ръце. — Всички мрежи са на мястото си и изтеглянето им ще започне скоро. Преди да се стъмни, ще разберем дали сме хванали голямата зъбата щука, или тя се е измъкнала през мрежата.

— Беше ли вече из тресавището?

— Изпратих от Гримпен в Принстаун съобщение за смъртта на Селдън. Мога да ви обещавам, че никой от вас няма да бъде безпокоен за тази работа. Свързах се също с моя верен Картрайт, защото ако не бях го успокоил, че съм жив и здрав, той положително щеше да издъхне пред вратата на колибата ми като куче над гроба на господаря си.

— Какъв е следващият ход?

— Да се видим със сър Хенри. А, ето го и него!

— Добро утро, Холмс — каза баронетът. — Приличате на генерал, който с началник-щаба си изготвя плана за сражението.

— Точно така. Уотсън чакаше заповеди.

— Аз също.

— Много добре. Доколкото разбрах, довечера сте поканени на вечеря у нашите приятели Степлтънови.

— Надявам се, че вие също ще дойдете. Те са много гостоприемни хора и аз съм уверен, че ще ви се зарадват много.

— За съжаление Уотсън и аз ще трябва да отидем в Лондон.

— В Лондон?

— Да. Смятам, че в настоящия момент там ще бъдем по-полезни. Лицето на баронета се удължи.

— Надявах се, че ще останете при мене, докато изкараме докрай тази работа. Когато човек е сам, Баскервил Хол и тресавището не са много приятни места.

— Драги приятелю, трябва да ми вярвате безусловно и точно да изпълнявате това, което ви казвам. Можете да кажете на вашите приятели, че с удоволствие бихме дошли с вас, но поради неотложна работа се е наложило да отидем в града. Надяваме се да се върнем в Девъншир много скоро. Ще им предадете това, нали няма да забравите?

— Щом настоявате.

— Друг избор нямаме, уверявам ви.

По сбърчените вежди на баронета разбрах, че беше дълбоко засегнат от нашето заминаване, което смяташе за дезертьорство.

— Кога искате да тръгнете? — попита той студено.

— Веднага след закуска. Ще отидем с кола до Кумб Трейси, а Уотсън ще остави нещата си като гаранция, за да сте сигурен че ще се върне. Уотсън, ти ще изпратиш бележка на Степлтън, в която ще му се извиниш, че не можеш да отидеш.

— Няма да е лошо да дойда и аз в Лондон с вас — каза баронетът. — Защо трябва да седя тука сам?

— Защото ваш дълг е да стоите на поста си! Защото ми дадохте дума да вършите това, което ви кажа, а аз ви казвам да останете.

— Добре тогава, ще остана!

— Още едно наставление: искам да отидете в Мерипит хаус с кола. Обаче изпатете кабриолета обратно, а на Степлтън кажете, че възнамерявате да се върнете пеша.

— Пеша през тресавището?

— Да.

— Но това е нещо, което вие толкова пъти сте ме предупреждавали да не правя!

— Този път спокойно можете да го направите. Ако нямах пълно доверие във вашите нерви и кураж, не бих ви карал да правите това и после то е много необходимо.

— Тогава ще го направя.

— А ако цените живота си, не минавайте през тресавището от другаде освен по правата пътека, която води от Мерипит хаус до Гримпенския път и е най-пряката пътека за към вас.

— Ще изпълня това, което казвате, точно.

— Отлично! А аз ще се радвам, ако след закуската тръгнем колкото е възможно по-скоро, за да можем да стигнем в Лондон следобед.

Бях много учуден от тази програма, при все че си спомних как снощи Холмс каза на Степлтън, че ще си заминава на другия ден. А и през ум не ми беше минало, че ще иска и аз да вървя с него, нито пък можех да разбера как така ще отсъствуваме и двамата в един момент, който и самият той смяташе за критичен. Не оставаше нищо друго обаче, освен да се подчинявам безпрекословно. И тъй, ние си взехме сбогом с нашия опечален приятел и след два часа бяхме на гарата в Кумб Трейси, откъдето изпратихме кабриолета обратно. На перона ни чакаше едно малко момче.

— Някакви заповеди, сър?

— Ще вземеш този влак за към града, Картрайт. Щом пристигнеш, ще пратиш от мое име телеграма на сър Хенри Баскервил, с която ще му съобщиш, ако е намерил бележника ми, който съм забравил, да ми го изпрати с препоръчана поща.

— Да, сър.

— Сега иди попитай в пощенската станция дали има някакво известие за мене.

Момчето се върна с една телеграма, която Холмс ми подаде. Тя гласеше: „Идвам със заповед за арестуване. Пристигам пет и четиридесет — Лестрейд.“

— Това е в отговор на моята телеграма от тази сутрин. Смятам, че той е най-добрият от професионалните детективи и неговата помощ може да ни потрѣбва. Сега, Уотсън, мисля, че най-добре ще уплѣтним времето си, като посетим твоята позната мисиз Лаура Лайънс.

Неговият план на действие започна да ми става ясен. Той искаше да използва баронета, за да убеди Степлтън, че наистина сме заминали, а ние всъщност ще се върнем вероятно в момента, когато ще бъдем най-необходими. Ако сър Хенри спомене пред Степлтънови за телеграмата му от Лондон, това ще разсее и последните им съмнения. Струваше ми се, че вече виждам как нашите мрежи се събират все повече и повече около зѣбатата щука.

Мисиз Лаура Лайънс беше в работната си стая и Шерлок Холмс започна разговор с такава откровеност и непосредственост, че тя значително се учуди.

— Аз разследвам обстоятелствата, с които е била съпроводена смъртта на покойния сър Чарлз Баскервил — каза той. — Приятелят ми доктор Уотсън ме осведоми за това, което вече сте казали във връзка с тази работа, а също и за това, което сте премълчали.

— Какво съм премълчала? — попита тя предизвикателно.

— Признали сте, че сте помолили сър Чарлз да бъде при вратата в десет часа, а ние знаем, че това е мястото и часът на неговата смърт. Премълчали сте връзката между тези два факта.

— Няма никаква връзка.

— В такъв случай съвпадението би било наистина поразително. Но аз мисля, че в края на краищата ще успеем да установим тази връзка. Искам да бъда напълно откровен с вас, мисиз Лайънс. Ние

считаме, че в случая има убийство, а уликите са такива, че под отговорност може да бъде привлечен не само вашият приятел Степлтън, но и неговата съпруга.

Дамата скочи от стола.

— Неговата съпруга! — изкрещя тя.

— Този факт не е вече тайна. Особата, която минава тука за сестра на Степлтън, е в действителност негова жена.

Мисиз Лайънс седна отново. Ръцете ѝ стискаха конвулсивно дръжката на стола и аз видях как от това розовите ѝ нокти станаха бели.

— Негова съпруга! — повтори тя. — Негова съпруга! Та нали не беше женен?

Шерлок Холмс сви рамене.

— Докажете ми! Докажете ми! И ако вие направите това! ...

Свирепият блясък в очите ѝ говореше по-добре от думите.

— Готов съм да го направя — каза Холмс, като извади от джоба си някакви книжа. — Ето ви снимка на тази двойка, направена в Йорк преди четири години. На гърба има надпис „Мистър и мисиз Ванделър“, но няма да е трудно да познаете както него, така и нея, ако сте я виждали. А тук имам три документа, подписани от хора, заслужаващи пълно доверие. В тях са описани мистър и мисиз Ванделър, които по това време са държали частното училище „Сент Оливър“. Прочетете ги и ще престанете да се съмнявате в идентичността на тези хора.

Тя прегледа книгата, а след това ни погледна с неподвижното застинало лице на отчаяна жена.

— Мистър Холмс — каза тя, — този човек ми предложи да се оженим при условие, че получа развод от мъжа си. Той ме е лъгал, подлецът му с подлец, по всевъзможни начини! Нито дума от това, което ми е казвал, не е била вярна. Но защо? Защо? Аз си въобразявах, че всичко е правил единствено заради мене. Но сега разбирам, че не съм била нищо друго освен оръдие в неговите ръце. Защо трябва да бъда вярна на човек, който никога не ми е бил верен? Защо да се мъча да го предпазя от това, което неговите злодеяния влекат след себе си? Питайте ме, каквото искате, и аз нищо няма да скрия. Заклевам ви се само в едно: когато писах писмото, не съм и сънувала, че това ще

навлече някаква беда на стария джентълмен, който беше най-добрият ми приятел.

— Вярвам ви напълно, госпожо — каза Шерлок Холмс. — Споменът за тези събития сигурно ще ви причини болка и може би ще е по-леко за вас, ако аз разправам всичко, а вие можете да ме поправите, в случай че направя някоя съществена грешка. Степлтън ви внуши да напишете това писмо, нали?

— Той дори ми го продиктува.

— Предполагам, той се е мотивирал с това, че ще получите помощ от сър Чарлз за съдебните разноски, свързани с вашия развод.

— Именно.

— И после, след като сте изпратили писмото, ви е убедил да не отивате на срещата?

— Каза ми, че честолюбието му щяло да бъде накърнено, ако някой друг Даде пари за такова нещо, и въпреки че самият той бил беден човек, щял да пожертвува и последното си пени, за да бъдат премахнати пречките, които ни делят един от друг.

— Той, изглежда, е много последователна личност. И после вие не чухте нищо повече, докато не прочетохте във вестника съобщението за смъртта?

— Да.

— А той ви накара да се закълнете, че няма да казвате нищо за срещата ви със сър Чарлз?

— Да. Каза, че смъртта на сър Чарлз била много загадъчна, и аз сигурно ще бъда заподозряна, ако този факт излезе наяве. Това ме изплаши и реших да мълча.

— Така. Но вие имахте известни подозрения, нали?

Тя наведе очи, като се двоумеше.

— Аз го знаех що за човек е — каза тя, — но ако беше честен към мене, винаги щях да му бъда предана.

— Мисля, че, общо взето, вие сте се отървали щастливо. Държали сте го в ръцете си, той е знаел това, и все пак сте жива. През последните месеци вие сте вървели по края на пропастта. Сега можем да ви кажем довиждане, мисиз Лайънс, а в скоро време вероятно ще се видим пак.

— Нашият случай се оформя вече и трудностите една след друга изчезват — каза Холмс, докато стояхме, очаквайки пристигането на

експреса от Лондон. — Скоро ще бъда в състояние да обобщя само с няколко думи това най-сензационно и единствено по рода си престъпление на нашето време. Криминалистите ще си спомнят подобните случаи в Гродно, Малорусия, през 1866 г. и, разбира се, убийствата на Андерсън в Северна Каролина, САЩ, но нашият случай има някои съвсем своеобразни особености. Дори и сега все още нямаме ярки улики против този толкова коварен човек. Но ще бъда много изненадан, ако тази нощ всичко не се изясни окончателно.

Лондонският експрес навлезе с грохот в гарата и от един от първокласните вагони скочи нисък жилав човек, приличен на булдог. Ръкувахме се и по благоговейния поглед, с който детективът гледаше моя другар, разбрах веднага, че Лестрейд е разбрал много неща след ония дни, когато те за първи път работиха съвместно. Аз отлично си спомнях презрението, което предизвикаха у този човек на действието логическите изводи на теоретика.

— Нещо голямо, а? — попита Лестрейд.

— Най-грандиозното от години насам. Имаме два часа, преди да мислим за тръгване. Смятам, че можем да ги оползотворим, като през това време се нахраним, а после, Лестрейд, ще ти сервирам порция чист нощен дартмурски въздух, който ще прочисти дробовете ти от лондонската мъгла. Никога не си бил насам, нали? А в такъв случай предполагам, че няма да забравиш първото си посещение.

ГЛАВА XIV

БАСКЕРВИЛСКОТО КУЧЕ

Един от недостатъците на Шерлок Холмс, ако това въобще може да се нарече недостатък, беше, че той страшно мразеше да доверява изцяло планове си на когото и да било, преди да е настъпил моментът за тяхното изпълнение. Това несъмнено се дължеше отчасти на властната натура на този човек, който обичаше да упражнява своето влияние над околните и да ги изненадва, и отчасти на професионалната му предпазливост, която го караше да не поема никога каквито и да било рискове. Това обаче беше много неприятно за тези, които работеха като негови агенти и помощници.

Често бях патил от тази негова черта, но никога така мъчително, както през това дълго пътешествие в тъмнината. Бяхме изправени пред голямо изпитание. Предстоеше ни най-после да нанесем решителния удар и въпреки това Холмс не казваше нищо и аз можех само да гадая хода на нашите действия. Вече тръпнех от нервно напрежение, когато най-после хладният вятър в лицето и тъмните голи простори от двете страни на тесния път ми подсказаха, че сме отново в тресавището. Всяка крачка на конете и всяко завъртане на колелата ни приближаваха все повече към кулминационната точка на това приключение.

Коларят на кабриолета, когото бяхме наели, ни пречеше да приказваме по нашата работа, така че водехме някакъв банален разговор, когато нервите ни се бяха опънали от възбуда и напрежение. След цялата тази изкуствена сдържаност за мене беше истинско облекчение, когато най-после минахме край къщата на Франкълънд и разбрах, че приближаваме Баскервил Хол и сцената, където щеше да се разиграе действието. Не спряхме пред входа, а слязохме чак при вратата на алеята с тисовете. Платихме на коларя и го отпратихме незабавно обратно за Кумб Трейси, а ние поехме към Мерипит хаус.

— Въръжен ли сте, Лестрейд?

Дребничкият детектив се усмихна.

— Щом имам панталони, значи имам и заден джоб, а щом имам заден джоб, значи в него има нещо.

— Отлично! Приятелят ми и аз също сме готови за всякакви изненади.

— Вие много мълчите по тази работа, мистър Холмс. В какво се състои играта?

— Игра на чакане.

— Това място не изглежда много весело, честна дума — каза детективът и потръпна, като огледа мрачните склонове на хълмовете и мъглата, която като огромно езеро се разстилаше над Гримпенското мочурище. — Виждам пред нас светлините на някаква къща.

— Това е Мерипит хаус — крайната цел на нашето пътешествие. Ще ви моля да ходите на пръсти и да говорите само шепнешком.

Ние се придвижвахме предпазливо по пътеката, приближавайки постепенно къщата, но на около двеста ярда от нея Холмс ни спря.

— Достатъчно — каза той. — Тези скали отдясно представляват прекрасно прикритие.

— Тук ли ще чакаме?

— Да. Ще устроим тук малка засада. Спуснете се в тази падина, Лестрейд. Ти си влизал в къщата, нали, Уотсън? Можеш ли да ми кажеш разположението на стаите? Какви са тези прозорци с решетките в този край?

— Мисля, че това са прозорците на кухнята.

— А другият там, който свети така ярко?

— Това положително е столовата.

— Транспарантите са вдигнати. Ти познаваш най-добре гънките на местността. Изпълзи тихо нататък и виж какво правят. Но за бога, гледай да не разберат, че ги наблюдаваш!

Изминах на пръсти пътеката, сниших се зад ниската стена, която ограждаше недораслата овощна градина, и като пълзях в сянката ѝ, стигнах до мястото, откъдето можех да погледна през прозореца.

В стаята имаше само двама души — сър Хенри и Степлтън. Те седяха край кръглата маса един срещу друг, обърнати с профил към мене. И двамата пушеха пури, а пред тях имаше кафе и вино. Степлтън говореше оживено, но баронетът изглеждаше блед и разсеян. Може би беше подтиснат от мисълта, че ще трябва да се върне сам през зловещото тресавище.

Докато ги наблюдавах, Степлтън стана и напусна стаята, а сър Хенри си напълни чашата и се облегна на стола, смучейки пурата си. Чух изскърцване на врата и хриплив шум от обувки по чакъла. Стъпките минаха по пътеката от вътрешната страна на стената близо до мястото, където се бях притаил. Като погледнах иззад стената, видях, че естественикът се спря пред вратата на една барака в ъгъла на градината. Ключът щракна в ключалката и когато Степлтън влезе, отвътре се чу някакъв особен шум от боричкане. Той стоя вътре само една-две минути, след което чух още веднъж завъртането на ключа и естественикът мина край мен и влезе отново в къщата. Видях го, че пак отиде при госта си, и изпълзах тихо назад към мястото, където ме чакаха моите другари, за да им кажа какво бях видял.

— Значи, Уотсън, казваш, че дамата не е там? — попита Холмс, когато свърших рапорта си.

— Да.

— Къде може да бъде тогава? Никоя от стаите не свети освен кухнята.

— И аз не мога да си представя къде е.

Вече казах, че над голямото Гримпенско мочурище беше паднала гъста бяла мъгла. Ниска, плътна и рязко очертана, тя пълзеше бавно към нас, ограждайки ни постепенно от тази страна като стена. Лунната светлина я правеше подобна на голямо блестящо ледниково поле, над повърхността на което стърчаха само върховете на далечните канари като морени, носени от него.

Холмс, който беше обърнал глава нататък и наблюдаваше тази лениво пълзяща стена, промърмори нетърпеливо:

— Тя се движи към нас, Уотсън!

— Има ли значение това?

— Много голямо — единственото нещо на света, което би могло да обърка плановите ми. Той не може да се забави много. Часът е вече десет. Нашият успех, а дори и животът на сър Хенри зависят до известна степен от това, дали той ще си тръгне, преди мъглата да стигне до пътеката.

Над нас нощта беше ясна и чудно хубава. Звездите блестяха студено, а целият пейзаж се къпеше в меката и сякаш плаха светлина на полумесеца. Пред нас се чернееше къщата, а начупеният покрив и настръхналите ѝ комини се открояваха рязко на небето, обсипано

сякаш със сребърен прах. Широките златни ивици светлина от долните прозорци пресичаха градината и се губеха из тресавището. Една от тези ивици внезапно изчезна. Слугите бяха напуснали кухнята. Остана само лампата в столовата, където двамата — жадният за кръв домакин и нищо неподозиращият гост, все още бърбеха, пушейки пурите си.

С всяка измината минута тази бяла пухеста маса, която покриваше половината от тресавището, се приближаваше все по-близо и по-близо към къщата. Първите прозрачни кълбенца вече се виеха в златния квадрат на осветения прозорец. Стената откъм другия край на градината вече не се виждаше и само дърветата стърчаха над този водовъртеж от бяла пара. Видяхме как кълбенцата мъгла изпълзяха от двете страни на къщата и се сляха бавно отпред в плътна стена, над която само горният етаж и покривът останаха да плуват като чудноват кораб в някакво фантастично море.

Холмс гневно удари с ръка по скалата пред нас и тупна с крак от нетърпение.

— Ако след четвърт час той не излезе, пътеката ще бъде покрита с мъгла. А след половин час няма да можем да различим дори и собствените си ръце.

— Да се придвижим малко назад на по-високо място, а?

— Да, смятам, че ще е по-добре.

Мъглата плуваше напред, а ние отстъпвахме пред нея, докато се отдалечихме на половин миля от къщата, но това гъсто бяло море с посребрена от луната повърхност продължаваше да се разлива бавно и неумолимо към нас.

— Отдалечихме се твърде много — каза Холмс. — Това е рисковано, защото той може да бъде застигнат, преди да дойде до нас. Каквото и да става, ще трябва да останем тук. — Той коленичи и долепи ухо до земята:

— Слава богу! Струва ми се, че идва.

Звук от бързи стъпки наруши тишината на тресавището. Като се криехме между скалите, ние се взирахме напрегнато в посребрената отгоре стена пред нас. Стъпките започнаха да се чуват все по-ясно и по-ясно и изведнъж от мъглата, като иззад завеса, се появи човекът, когото чакахме. Като видя над себе си ясното звездно небе, той се огледа изненадано. После закрачи бързо по пътеката, мина близо край нас и продължи нагоре по дългия склон. Като вървеше, той

непрекъснато се озърташе назад, поглеждайки ту през едното, ту през другото си рамо, сякаш беше нещо неспокоен.

— Ссст — изсъска Холмс и чух остър звук от зареждане на пистолет. — Внимавайте! То идва!

Някъде из пълзящата към нас маса се зачу слаб, но отчетлив и ситен тропот. Мъглата беше на петдесет ярда от нас и ние тримата се бяхме втренчили нататък и недоумявахме какво ли чудовище ще изхвъркне от нея. Аз стоях до Холмс и погледнах за миг лицето му. То беше бледо, но тържествуващо, а очите блестяха силно на лунната светлина. Но внезапно те изскочиха от орбитите си и се вторачиха неподвижно, а устата му се разтвори от изумление. В същия момент Лестрейд изкрещя от ужас и се хвърли ничком на земята. Аз скочих на крака и безжизнената ми ръка сграбчи инстинктивно револвера, но умът ми се парализира при вида на чудовището, което изскочи от прикритието на мъглата. Да! Това беше куче. Огромно, черно като катран куче, но такова куче никой смъртен никога не е виждал. От зиналата му уста излизаше огън, очите му пламтяха и изпускаха искри, а по муцуната му и по козината около главата и врата играеха пламъци. В налудничавите съновидения на някой болен мозък никога не би могло да се роди видение по-чудовищно, по-страхотно и по-сатанинско от това адско изчадие със свирепа муцуна, което изскочи срещу нас от мъглата.

С огромни скокове огромното черно създание се носеше по пътеката, следвайки упорито стъпките на нашия приятел. Този призрак така ни беше парализирал, че възвърнахме самообладанието си едва когато ни отмина. Тогава Холмс и аз стреляхме едновременно и чудовищният рев, който нададе животното, ни даде да разберем, че поне един от двамата го беше улучил. То обаче не се спря, а продължи да се носи напред. Далече по пътеката ние видяхме сър Хенри. Обърнал глава назад, с осветено от луната мъртвобледо лице и ръце, вдигнати нагоре от ужас, той гледаше безпомощно страшилището, което го преследваше.

Но този рев, който кучето нададе от болка, разпръсна всичките ни страхове. Ако то е уязвимо, значи е смъртно, а щом можахме да го раним, ще можем и да го убием.

Никога не съм виждал човек да тича така, както Холмс тича тази нощ. Винаги съм минавал за много бърз в краката, но той ме изпревари

с толкова, с колкото аз изпреварих дребничкия детектив. Докато хвърчахме по пътеката, пред нас се разнасяха един след друг крясъците на сър Хенри и глухото ръмжене на кучето. Аз се появих тъкмо навреме, за да видя как зверът се хвърли върху жертвата си и като я повали на земята, я сграбчи за гърлото, Но в същия миг Холмс изпразни пет патрона в хълбока на животното. То нададе последен агонизиращ рев, щракна злобно със зъби във въздуха и се търкулна по гръб, като махаше яростно с черните си лапи, а после се отпусна на една страна. Запъхтян, аз се надвесих над него и опрях револвера в страшната му светеща глава, но не стана нужда да натискам спусъка. Гигантското куче беше мъртво.

Сър Хенри лежеше безчувствено там, където беше паднал. Разкъсахме яката му и като видя, че няма никаква рана и се убеди, че го бяхме спасили навреме, Холмс изрече някаква благодарствена молитва. Клепачите на нашия приятел потрепнаха и той направи едва забележимо усилие да се помръдне. Лестрейд пъкна между зъбите му шишенцето си с коняк и след миг ни погледнаха две уплашени очи.

— Боже мой! — прошепна баронетът. — Какво беше това? О, небеса, какво беше това?

— Каквото и да е било, то е мъртво — каза Холмс. — С привидението, което преследваше вашия род, е свършено веднъж завинаги.

Чудовището, което лежеше пред нас, внушаваше страх дори само с големината и силата си. То не беше чист блъд хаунд^[1], нито чист мастиф, а сигурно мелез от двете породи — страшен свиреп пес с големина на млада лъвица. Макар и умряло, от огромните му челюсти все още излизаше синкав пламък, а малките хлътнали зли очи бяха заобиколени с огнени кръгове. Докоснах с ръка светещата му муцуна и когато я отдръпнах, видях, че пръстите ми също светнаха, заблестяха в тъмнината.

— Фосфор — казах аз.

— Да. Някакъв хитро измислен препарат — потвърди Холмс, като подуши умрялото животно. — Без никаква миризма, която би попречила на обонянието му. Ние ви дължим голямо извинение, сър Хенри, задето ви изложихме на такъв ужас. Аз се бях приготвил за борба с куче, но не с такова чудовище. А и мъглата беше близко, та нямахме време да го посрещнем както трябва.

— Вие спасихте живота ми.

— Но преди това станахме причина той да бъде застрашен. Имате ли достатъчно сили, за да станете?

— Дайте ми още една глътка от този коняк и ще бъда готов на всичко. Така! Сега с ваша помощ ще мога да стана. Какво възнамерявате да правите?

— Да ви оставим тука. Не сте във форма за повече приключения през тази нощ. Ще ни чакате и после някой от нас ще се върне с вас до Баскервил Хол.

Баронетът се опита да стъпи на крака, но все още беше мъртвоблед и всичките му крайници трепереха. Ние го отведохме до една скала и той седна там, треперейки, закрил лице с ръцете си.

— Сега ще ви оставим — каза Холмс. — Трябва да свършим останалата част от работата, а всяка минута е ценна. Престъплението е налице, липсва ни само престъпникът.

— Вероятността да го намерим в къщата е едно на хиляда — продължи Холмс, като забързахме обратно по пътеката. — Изстрелите трябва да са му подсказали, че играта е свършена.

— Ние бяхме доста далеч от къщата, а и мъглата заглушава звука.

— Той е последвал кучето, за да го прибере после, в това можеш да бъдеш сигурен. Да! Той е избягал през това време, но ще претърсим къщата, за да се уверим.

Входната врата беше отворена и ние се втурнахме вътре, тичайки от стая в стая за учудване на стария разтреперан слуга, който ни срещна в коридора. Светлина нямаше никъде освен в столовата, откъдето Холмс взе лампата и не остави нито едно ъгълче от къщата непретърсено. От човека, когото търсехме, нямаше нито следа. На горния етаж обаче вратата на една от спалните беше заключена.

— Има някой вътре — извика Лестрейд. — Чувам някакъв шум. Отваряйте тази врата!

Отвътре долетя слаб стон и шумолене. Холмс ритна с крак бравата и вратата отхвъркна. С револвери в ръце, и тримата нахълтахме в стаята. Но и тук нямаше никаква следа от дръзкия отчаян злодей, когото се надявахме да намерим. Вместо него пред нас стоеше нещо така странно и неочаквано, че за момент се спряхме, зяпнали от учудване:

Тази стая беше превърната в малък музей. По стените висяха наредени кутии със стъклени похлупаци, които съхраняваха колекции от пеперуди и молци — любимото развлечение на тази сложна и престъпна натура. В средата на стаята стърчеше една подпора, която е била поставена някога, за да поддържа проядената от червеи греда, простираща се от единия край на покрива до другия. Към тази подпора беше вързан човек, така пристегнат и омотан с чаршафи, че в първия момент не можехме да кажем дали това е мъж, или жена. Един пешкир беше прехвърлен през шията и вързан отзад за гредата. Друг закриваше долната част на лицето, като оставяше открити само двете тъмни очи — очи, гледащи ни въпросително и пълни с тъга, срам и ужас. За миг разкъсахме пешкира, за да освободим устата, размотахме чаршафите и пред нас на пода се строполи мисиз Степлтън. Красивата ѝ глава се отпусна на гърдите и аз видях върху врата ѝ ясна червена следа от милувка с камшик.

— Животно! — извика Холмс. — Лестрейд! Шишето с коняка! Сложете я на стола! Припадна от мъченията и от изтощение.

Тя отново отвори очи.

— Спаси ли се? — попита тя. — Избяга ли?

— Той не може да ни избяга, госпожо.

— Не, не питам за мъжа си. Сър Хенри... спасен ли е?

— Да.

— А кучето?

— То е мъртво.

От нея се откъсна дълга въздишка на облекчение:

— Слава богу! Слава богу! О, този негодник! Вижте как се отнасяше с мене.

Тя дръпна ръкавите си и ние с ужас видяхме, че целите ѝ ръце са покрити със синини.

— Но това е нищо! Нищо! Той омърси и измъчи душата и сърцето ми. Докато у мене все още тлееше надеждата, че ме обича, понасях всичко — и лошите обноски, и самотата, и живота, пълен с лъжи, всичко, всичко! Но сега разбирам, че дори и в любовта аз съм била наивница и сляпо оръдие в ръцете му.

Както говореше, тя избухна в сподавено ридание.

— Няма нищо, за което да храните добри чувства към него, госпожо — каза Холмс. — Затова, кажете ни къде можем да го

намерим. Ако въобще някога сте му помогнали в злодеянията, сега помогнете и на нас, за да изкупите вината си.

— Той може да е избягал само на едно място — отговори тя — На един остров, в самото сърце на мочурището, има стар калаен рудник. Там държеше той кучето си и беше направил някои приготовления, за да има убежище в случай на нужда. Само там може да е избягал.

Мъглата се беше лепнала о стъклото като бяла вата. Холмс поднесе лампата към прозореца.

— Вижте — каза той, — Тази вечер никой не би могъл да се промъкне през Гримпенското мочурище.

Тя се засмя и плесна с ръце. В усмивката и в очите и се четеше злорадство.

— Нататък той може би ще намери пътя, но никога няма да може да се върне — възкликна тя. — В такава нощ как може да види колчетата, които показват пътя? Ние ги поставихме заедно, той и аз, за да отбележим пътя през мочурището. Ах, ако ги бях извадила днес! Тогава той положително щеше да бъде в ръцете ви.

Явно беше, че докато не се вдигне мъглата, преследването би било безсмислено. Междувременно ние оставихме Лестрейд като пълновластен господар на къщата, а Холмс и аз отведохме баронета в Баскервил Хол. Не можеше вече да крием от него историята на Степлтънови и когато сър Хенри научи истината за жената, която обичаше, посрещна този удар мъжествено. Но вследствие сътресението от нощната преживелица нервите му бяха разстроени и до сутринта той лежа трескав, с висока температура под грижите на доктор Мортимър. Едва след околосветското пътуване, което те двамата направиха по-късно, сър Хенри отново стана бодър и жизнерадостен човек — такъв, какъвто беше, преди да наследи прокълнатия имот.

А сега аз се приближавам към края на тази необикновена повест, в която се опитах да накарам читателя да сподели с нас всички тези смътни догадки и неопределени страхове, които така Дълго помрачаваха живота ни и завършиха толкова трагично.

На сутринта след смъртта на кучето мъглата се вдигна и мисиз Степлтън ни поведе към откритата от тях пътека, която минаваше през мочурището. Тази жена с такова нетърпение и радост ни водеше по

следите на мъжа си, че едва сега ни стана напълно ясно колко ужасен е бил животът ѝ с него. Ние я оставихме на едно тясно полуостровче от твърда торфена почва, което се вдаваше в разпрострялата се пред нас тиня. Оттук нататък малки, забити тук-таме колчета показваха пътеката, която вървеше зигзагообразно през обраслите с тръстика бабуни, измежду покритите със зелен накип бездни и отвратителните локви тиня, които препречваха пътя на незапознатия с тези места. Разлагащият се камъш и буйните, покрити с кал водорасли изпускаха миризма на гнило и тежки зловонни пари, които ни удряха в носа.

Неведнъж някоя погрешна стъпка ставаше причина да затъваме до колене в тъмната, едва потрепваща тиня, след което повърхността ѝ се надипляше от леки концентрични вълни, които се разнасяха надалеч. Тя ни дебнеше с лепкавата си прегръдка на всяка крачка и когато потъвахме в нея, ни се струваше, че някаква злостна ръка ни тегли надолу към гадните ѝ дълбини — толкова жестока и силна беше тази прегръдка.

Ние намерихме само едно доказателство, което ни показва, че и някой друг беше минал преди нас по този опасен път. Нещо черно стърчеше сред кичур блатна трева, който му пречеше да потъне в тинята. Когато Холмс стъпи встрани от пътеката, за да го вземе, потъна до кръста и ако не бяхме там да го измъкнем, кракът му едва ли вече щеше да стъпи някога на твърда почва. Той размаха във въздуха стара черна обувка. Отвътре тя имаше щемпел: „Мейърс — Торонто“.

— Това си струва една кална баня — каза той. — Ето загубената обувка на сър Хенри.

— Хвърлена тук от Степлтън, когато е бягал.

— Точно така. Тя е останала у него, след като я е употребил, за да насочи кучето по следите на сър Хенри. После, като е разбрал, че играта е свършена, той е побягнал, държейки я все още в ръцете си, и когато е стигнал дотук, я е хвърлил. Сега поне знаем, че до това място той е стигнал благополучно.

Повече от това обаче не бе ни съдено да узнаем, въпреки че за много неща можехме да се досетим. Сред мочурището нямаше никаква възможност да открием следи от стъпки, защото тинята веднага се разстиляше върху тях, но когато най-после стигнахме по-твърда почва, ние нетърпеливо заоглеждахме земята, но не забелязахме нищо. Ако земята казваше истината, значи Степлтън въобще не беше стигнал

убежището си на острова, към което се е стремил, промъквайки се през мъглата в тази последна за него нощ. Някъде, в самото сърце на тресавището, сред коварната тиня на Гримпенското мочурище, което го беше погълнало, бе погребан завинаги този студен, жестокосърдечен човек.

Ние намерихме немалко следи от него на опасания от тиня остров, където е криел свирепия си съюзник. Един огромен скрипец и шахта, запълнена до половината с боклуци, показваха, че тук някога е било рудник. Край него имаше разпаднали се останки от бараките на миньорите, които без съмнение са били прокудени от вонящите изпарения на блатистата местност. В една от тези бараки скобата, синджирът и купът оглозгани кости показваха, че тук е било затваряно кучето. Сред боклука се валяше скелет с кичур кафяви косми, залепнал към него.

— Куче — каза Холмс. — Боже мой! Къдравият спаниел! Горкият Мортимър никога няма да види вече любимеца си. Струва ми се, че тук няма никаква тайна, в която да не сме вникнали. Степлтън е криел кучето, но не е могъл да заглуши неговия лай и оттук се е разнасял онзи вой, който не беше приятен за слушане дори денем. При непредвидени случаи той е могъл да го държи и в бараката в Мерипит хаус, но това е било рисковано и естественикът се е решил да го направи само в деня, когато е сметнал, че всички негови усилия ще завършат успешно. Тази паста в консервената кутия е без съмнение светещата смес, с която е мазано кучето. На тази мисъл го е навела, разбира се, легендата за чудовищното куче и желанието му да умъртви стария сър Чарлз чрез уплаха. Сега не е чудно, че злощастният каторжник бягаше и крещеше, когато е видял в тъмнината, че такова чудовище тича по следите му. Същото направи и нашият приятел, а и ние не бяхме далеч от това. Много хитро измислено. Да оставим настрана факта, че е имал възможност да убива жертвите си посредством кучето, но кой селянин би дръзнал да се запознае по-отблизо с такова създание, след като поне веднъж го е видял в тресавището? А това се е случвало на мнозина. Аз казах това в Лондон, Уотсън, и пак ще повторя: никога не ни се е случвало да преследваме човек, по-опасен от този, който сега лежи там — и той протегна дългата си ръка към огромната, изпъстрена със зелени петна

тинеста шир, която се простираше в далечината, за да се слее накрая с червеникавокафявите торфени склонове.

---

[1] Порода кръвожадно куче със силно развито обоняние. Б. пр. ↑

ГЛАВА XV

ПОГЛЕД НАЗАД

Беше краят на ноември. Една хладна и мъглива вечер Холмс и аз седяхме край лумналия огън в нашата приемна на „Бейкър стрийт“. След трагичната развръзка, с която завърши нашето посещение в Девъншир, той бе заангажиран с две дела от особена важност. В първото Холмс разобличи ужасното поведение на полковник Ъпуд, замесен в известния скандал, станал при игра на карти в клуба „Нонпарел“, а във второто сне от нещастната мадам Монпансие обвинението в убийство, което ѝ беше приписано във връзка със „смъртта“ на заварената ѝ дъщеря мадмоазел Карер — младата дама, която, както е известно, беше открита шест месеца по-късно в Ню Йорк жива и омъжена.

След успеха, който моят приятел пожъна при разследването на тези два така трудни и сериозни случая, той бе в прекрасно разположение на духа, така че сега можех да го накарам да разясни някои подробности от Баскервилската мистерия. Търпеливо чаках този момент, защото знаех, че той никога не допуска да се смесят в главата му разните случаи и че човек трудно би могъл да отвлече бистрия му логичен ум от текущата работа, за да го върне към възпоминания от миналото.

По това време сър Хенри и доктор Мортимър бяха в Лондон, за да се впуснат в дългото пътешествие, което беше препоръчано на баронета за укрепване на разстроените му нерви. Те ни бяха на гости същия ден следобед, така че беше естествено да поведе разговор на тази тема.

— Целият ход на събитията от гледна точка на човека, който наричаше себе си Степлтън — започна Холмс, — е прост и праволинеен, но в началото ние нямахме начин да разберем мотивите на неговите действия, а знаехме само отделни факти, поради което всичко изглеждаше изключително сложно.

Аз имах възможност да говоря на два пъти с мисиз Степлтън и сега този случай е така добре изяснен, че ми се струва, че няма нищо, което да е останало скрито за нас. Някои бележки по този въпрос ще намериш в картотеката ми за разните дела под буква „Б“.

— Ще бъдеш ли така добър да ми изложиш в общи линии хода на събитията по памет?

— Не мога да ти гарантирам, разбира се, че съхранявам всички факти в ума си. Човек, който непрекъснато се съсредоточава напрегнато върху нещо, притежава чудната способност да заличава от паметта си това, което е минало. Адвокатът, който знае на пръсти делото си и е готов да спори по него с всеки експерт, след седмица или две открива, че това дело се е изпарило от главата му. Така всеки от моите случаи измества предидущия. Мадмоазел Карер засенчи в моята памет спомена за Баскервил Хол. Утре някоя друга проблема може да привлече моето внимание и тя на свой ред ще изтласка очарователната францужойка и мошеника Ъпуд.

Що се отнася до случая с кучето, ще ти разправя събитията, колкото мога по-точно, а ако съм забравил някои работи, ти ще ме подсещаш.

Справките, които направих, потвърдиха без всякакво съмнение, че фамилният портрет не ни е излъгал и че този приятел е бил наистина един от Баскервилите. Той е син на по-младия брат на сър Чарлз — Роджър Баскервил, онзи с лошата репутация, който избягал в Южна Америка, където, както разправяха, умрял неженен. Всъщност той се е оженил и е имал едно дете — Степлтън, чието истинско фамилно име е Баскервил. Той пък се оженил за Берил Гарсия — една от красавиците на Коста Рика, и след като присвоил значителна сума обществени пари, променил името си на Ванделър и избягал в Англия, където открива училище в източната част на Йоркшир. Той избрал тази специална работа, защото на път за Англия се запознал с един туберкулозен учител, чиито способности използвал, за да си осигури успех в предприетото дело. Обаче Фрейзър, учителят, умира и училището, което отначало тръгнало добре, сега вървяло от провал към провал. Ванделър счел за благоразумно да промени името си на Степлтън и с останалата част от състоянието, с новите планове за бъдещето и страстта си към ентомологията пристига със съпругата си в Южна Англия. В Британския музей научих, че той бил признат

авторитет в тази специалност и че името Ванделър било дадено на някакъв вид молец, който той пръв изследвал по времето, когато бил в Йоркшир.

Сега стигаме до онзи период от неговия живот, който се оказва крайно интересен за нас. Той очевидно е направил справка и е разбрал, че между него и ценния имот стоят само два човешки живота. Когато е дошъл в Девъншир, вярвам, плановите му са били още съвсем смътни, но е имал лош умисъл още отначало, което личи от факта, че е накарал жена си да играе ролята на негова сестра. Идеята да я използва като примамка е била вече ясно оформена у него, въпреки че още не е бил разработил плана си в подробности. Крайната му цел е била да получи имението и е бил готов да употреби каквито и да било средства и да се подхвърли на всякакъв риск, за да постигне тази цел.

Първата му работа е била да се настанят колкото е възможно по-близо до къщата на дедите си, а после да завърже приятелство със сър Чарлз и съседите. Стариият баронет му е разказал преданието за кучето и така сам е утъпкал пътя към своя гроб. Степлтън, както ще продължа да го наричам, е знаел, че старецът има слабо сърце и че един шок може да го убие. Всичко това той е научил от доктор Мортимър. Разбрал е също, че сър Чарлз е суеверен и гледа на тази мрачна легенда съвсем сериозно. Изобретателният му ум моментално му подсказва начина, по който баронетът може да бъде умъртвен, без почти никаква възможност да се открие истинският убиец.

Възприел веднъж тази идея, той пристъпва към нейното осъществяване с голям финес. Един обикновен мошеник просто би се задоволил с едно зло куче. Но употребата на изкуствени средства, за да направи кучето свръхестествено, е гениална измислица на Степлтън. Кучето той купил в Лондон от „Рос Менгълс“ на Фулхъм Роуд. То е било най-силното и най-свирепото от тези, които са имали в магазина. После Степлтън го закарва в Девъншир по северната линия, като изминава пеша голямо разстояние през тресавището, за да го доведе до къщата си незабелязано. Още преди това, когато е излизал на лов за пеперуди, той е успял да проникне в Гримпенското мочурище, така че вече е имал безопасно скривалище за животното. Степлтън го завързва там, в бараката, и зачаква удобен случай.

Минава известно време. Стариият джентълмен не можел да бъде подмамен нощно време извън имението си. Няколко пъти Степлтън се

спотайва наоколо с кучето, но напразно. По време на тези именно безплодни скитания той, или по-право неговият помощник, е бил забелязан от селяните и така легендата за кучето-демон получава ново потвърждение. Той се е надявал, че жена му би могла да примамва сър Чарлз, но тук тя неочаквано проявила твърдост. Тя отказала да уплете стария джентълмен в някаква любовна игра, която би могла да го предаде в ръцете на неприятеля му. Никакви заплахи, нито дори побои не били в състояние да й повлияват. Мисиз Степлтън не искала да има нищо общо с тази работа, така че естественикът попаднал за известно време в задънена улица.

Но случайно той намерил изход и от тази трудност. Сър Чарлз, който бил проникнат от дружески чувства към него, го направил свой посредник с оглед на помощта, която смятал да окаже на нещастната мисиз Лаура Лайънс. Представяйки се за ерген, Степлтън добива пълно влияние върху нея и й дава да разбере, че ако тя успее да получи развод, той ще се ожени за нея. Но внезапно плановете му трябвало да бъдат приведени в изпълнение, защото научил, че сър Чарлз се готви да напусне Баскервил Хол по съвета на доктор Мортимър, с който съвет Степлтън дал вид, че е съгласен. Наложило се да действа незабавно, защото в противен случай жертвата щяла да се изплъзне от ръцете му. Той упражнил влиянието си върху мисиз Лаура Лайънс, за да я накара да напише писмото, с което тя помолила стареца да се срещне с нея в навечерието на заминаването му за Лондон. След това под благовиден предлог Степлтън я възпрял да отиде на срещата и ето че дългоочакваният случай му се представил. Като се върнал вечерта от Кумб Трейси, той имал достатъчно време, за да вземе кучето, да го намаже с тази дяволска смес и да отведе звера до вратата, където имал всички основания да предполага, че ще намери стария джентълмен. Кучето, насъскано от господаря си, скача през вратата и подгонва клетия баронет, който побягва с викове по алеята с тисовете. В този мрачен тунел наистина трябва да е било ужасна гледка да видиш как това огромно черно чудовище с пламнали челюсти и светещи очи се носи след жертвата а си. Сър Чарлз пада мъртъв в края на алеята — сърцето му не могло да издържи този ужас. Кучето е вървяло по ивицата трева отстрани, а баронетът е бягал по самата пътека и затова наоколо не са забелязани други следи освен човешки. Когато животното е видяло, че човекът лежи неподвижно, то вероятно се е

приближило, за да го подуши, но като е разбрало, че е мъртъв, се е върнало обратно. Тогава именно то е оставило отпечатъците, които доктор Мортимър беше забелязал. Степлтън е повикал след това кучето и го е подгонил към бърлогата му сред Гримпенското мочурище, оставяйки след себе си мистерията, която озадачи полицията, разтревожи цялата околност и накрая ни беше предоставена за разследване.

Толкова за смъртта на сър Чарлз Баскервил. Нали разбираш каква дяволска хитрост е това? Почти невъзможно е наистина човек да заведе дело против истинския убиец. Единственият му съучастник никога не би могъл да го издаде, а фантастичният и невероятен характер на този план го правят само по-ефикасен.

И у двете жени, замесени в случая — мисиз Степлтън и мисиз Лайънс, е останало силно подозрение към Степлтън. Жена му е знаела, че мъжът ѝ крои нещо против стареца, знаела е и за съществуването на кучето. Мисиз Лайънс пък не е знаела нито едното, нито другото, но ѝ е направило впечатление, че смъртта на сър Чарлз съвпада по време с несъстоялата се среща, за която единствен Степлтън е знаел. И двете обаче са били под негово влияние, та той нямало защо да се страхува от тях. Така първата половина на задачата му била изпълнена успешно, но останала втората, и то много по-трудната.

Възможно е Степлтън да не е знаел за съществуването на наследник в Канада Но, така или иначе, той много скоро научава за него от приятеля си доктор Мортимър, който му е разправил и всички подробности около пристигането на сър Хенри Баскервил. Първата му мисъл е била дали не би могъл да свърши с този млад непознат канадец още в Лондон, преди въобще да е стигнал до Девъншир. След като жена му отказва да омотае стареца в мрежите си, Степлтън престава да ѝ се доверява, но и не смеел да я изпуска дълго време от погледа си, страхувайки се да не загуби влиянието си над нея. Затова той я взема със себе си в Лондон. Те отсядат (аз открих това по-късно) в хотел „Мексбъро“ на „Крейвън стрийт“, който всъщност е един от тези, в които Картрайт ходи, за да търси страницата от „Таймс“. Там затваря жена си в стаята, а той се дегизира с брада и проследява доктор Мортимър до „Бейкър стрийт“, после до гарата и след това до хотел „Нортъмбърланд“. Жена му е подозирала до известна степен какви са планове му, но тя е имала такъв страх от съпруга си — страх,

породен от зверските му обноски с нея, че не е посмяла да пише, за да предупреди човека, който знаела, че е в опасност. Ако писмото би попаднало в ръцете на Степлтън, собственият ѝ живот е щял да бъде в опасност. В края на краищата, както вече знаем, тя намира средство. Изрязва думите, за да състави съобщението, и адресира писмото с променен почерк. Писмото, което стигна до баронета, послужи като първо предупреждение за опасността.

За Степлтън е било особено важно да се снабди с някоя вещ от гардероба на сър Хенри, та в случай, че се наложи да използва кучето, да има с какво да го насочи по следите на баронета. Със собствената му бързина и дързост естественикът веднага се заема с това и не ще съмнение, че някой от прислужниците или камериерките е бил подкупен, за да му помогне в осъществяването на този замисъл. Обаче случайно първата доставена му обувка се оказва необувана още и следователно негодна за целта. Тогава той я връща и се сдобива с друга. Това беше много характерен факт, защото ми показва, че имаме работа с действително куче, тъй като никаква друга хипотеза не би могла да обясни старанието на Степлтън да се снабди със стара обувка и пренебрежението му към новата. Колкото по-нелепа и глупава изглежда една случка, толкова по-внимателно заслужава да бъде проучена тя и когато ти се струва, че някое обстоятелство усложнява даден случай, всъщност то би могло да хвърли най-обилна светлина върху него, стига да бъде преценено както трябва и да се подходи към него с вещина.

На следващата сутрин ни посетиха нашите приятели, следени непрекъснато от Степлтън в каретата. Съдейки по някои особености в поведението му и по това, че е знаел нашата квартира и ме е познавал по лице, аз съм склонен да мисля, че неговата престъпна кариера не се ограничава в никакъв случай само с баскервилската афера. Показателен е фактът, че през последните три години в западните графства са извършени четири крупни обира чрез взлом и никакъв престъпник не е арестуван досега във връзка с тях. Последният от тези обири (този през май във Фоукстоун Корт) е забележителен с хладнокръвното убийство на малкия прислужник, който изненадал маскирания престъпник. Сега не се съмнявам, че именно по този начин Степлтън е поддържал разстроените си финанси и че години наред той е бил опасен и отчаян престъпник. Пример за неговата бърза

находчивост и дързост ние имяхме през онази сутрин, когато така ловко ни се изплъзна, а после по файтонджията ми изпрати много здраве от мое име. Тогава той е разбрал, че в Лондон с този случай съм се заел аз и следователно тук няма никакви изгледи за успех, Той се връща в Дартмур и очаква там пристигането на баронета.

— Един момент — казах аз. — Без съмнение ти описа събитията правилно, но има един пункт, който остава неизяснен. Какво е станало с кучето, докато господарят му е бил в Лондон?

— Този въпрос е доста съществен и аз обърнах известно внимание и на него. Степлтън несъмнено е имал някой довереник, но е малко вероятно да е споделял всичките си планове с него, защото това би означавало да попадне в негова власт. Ако си спомняш, в Мерипит хаус имаше един стар слуга на име Антони. Неговата връзка със Степлтънови може да се проследи в течение на няколко години, още по времето, когато Степлтън е бил директор на училището, така че този слуга сигурно е знаел, че господарят и господарката му са всъщност мъж и жена. По това време Антони също изчезнал от Англия. Обърни внимание, че Антони не е обикновено име у нас, докато Антонио се среща на всяка крачка в Испания и Латинска Америка. Той говореше английски не по-лошо от мисиз Степлтън, но със същото особено произношение на „с“ и „з“. Самият аз съм виждал този човек да прекосява Гримпенското мочурище по пътеката, която Степлтън бе маркирал. Ето защо много вероятно е, че в отсъствието на господаря именно този слуга се е грижел за кучето, при все че може би въобще не е знаел за каква цел е било използвано то.

И така Степлтънови се връщат в Девъншир, където скоро след това пристигнахте и вие със сър Хенри. Сега няколко думи за моите подозрения до този момент. Може би си спомняш, че като държех в ръка хартията, върху която бяха залепени изрязаните думи, аз я разглеждах отблизо, търсейки по нея водни знаци. Докато правех това, листът беше само на няколко инча от очите ми и усетих лек мирис на парфюм, известен под името „Бял жасмин“. Има седемдесет и пет вида парфюми, които един експерт-криминалист трябва да умее да разпознава на всяка цена, и в моя собствен опит съм имал не един случай, когато от бързото определяне на парфюма е зависело разкриването на някое престъпление. Парфюмът ми подсказа, че това е работа на жена, и още тогава се заинтересувах от Степлтънови. И така

аз бях сигурен в съществуването на кучето и се досетих кой е престъпникът, преди още да бяхме отишли в Девъншир.

Моят план беше да наблюдавам Степлтън. Но очевидно не можех да направя това, ако дойдех с вас, защото той веднага би изострил вниманието си. Ето защо аз измавих всички, включително и тебе, и дойдох там тайно, когато всички предполагаха, че съм бил в Лондон. Лишенията, които търпях, не бяха толкова големи, колкото ти си въобразяваш.

Впрочем такива дреболии не би трябвало никога да ни възпират при разследването на даден случай. Повечето време стоях в Кумб Трейси, а колибата сред тресавището използвах само когато бе необходимо да бъда по-близо до сцената на действието. Картрайт беше пристигнал заедно с мене и преоблечен като селянче, ми оказа голяма помощ. По отношение на храната и облеклото аз бях зависим от него. Освен това, когато следях Степлтън, Картрайт често следваше вас, така че можех да държа в ръцете си едновременно всички конци.

Вече ти казах, че твоите отчети стигаха до мене бързо, защото от „Бейкър стрийт“ биваха отправяни незабавно към Кумб Трейси. Те ми послужиха много и особено онзи, който съдържаеше случайно един истински епизод от биографията на Степлтън. Така можах да установя самоличността и на двамата и разбрах най-после точно с кого имам работа.

Избягалият затворник и отношенията му с Бариморови усложниха значително разследването. Ти изясни и това положение по много ефикасен начин, при все че и аз бях дошъл вече до същото заключение въз основа на собствените си наблюдения.

По времето, когато ти ме откри в колибата, аз вече познавах основно цялата работа, но няхах нито една улика, която би могла да ни послужи пред съда. Дори и покушението на Степлтън върху сър Хенри през онази нощ, което завърши със смъртта на нещастния каторжник, не можеше да ни помогне много, за да докажем, че Степлтън е извършил убийство. Нямаше друг изход, освен да го хванем на местопрестъплението, а за тази цел трябваше да използваме сър Хенри като примамка и да дадем вид, че е сам и незащитен. Така направихме и с цената на силното сътресение, което получи нашият клиент, ние не само приключихме с този случай, но и причинихме гибелта на Степлтън.

Трябва да призная, че сър Хенри бе изложен на такава опасност поради моето лошо ръководство, за което заслужавам упрек, но пък и не можехме да знаем предварително, че този звяр представлява такава ужасна и парализираща гледка, нито пък можехме да предвидим мъглата, която му помогна да изскочи като изневиделица пред нас. Ние платихме скъпо за нашия успех, но специалистът по нервни болести и доктор Мортимър ме увериха, че сър Хенри ще се оправи скоро. Продължителното пътешествие ще помогне на нашия приятел да излекува не само разстроените си нерви, а и нараненото си сърце. Любовта му към тази жена беше голяма и искрена и от цялата тази мрачна история най-печалното нещо за него е фактът, че чувствата му бяха измамени.

Остава само да спомена за ролята, която тя играеше.

Не ще съмнение, че Степлтън е имал влияние над нея, което може би се е дължало на това, че тя го е обичала, или на страха, който е изпитвала от него, а най-вероятно и на двете, тъй като тези чувства са напълно съвместими. Във всеки случай влиянието му е било много голямо. По негова заповед тя се е съгласила да минава за негова сестра, но когато се е опитал да я накара да стане пряка съучастница в убийство, Степлтън разбрал, че властта му над нея има граници.

Тя е била готова да предупреди сър Хенри и много пъти се е мъчила да направи това, но така, че да не издаде съпруга си. Самият Степлтън, изглежда, е бил способен на ревност и когато вижда, че баронетът я ухажда (макар че това било част от собствения му план), не може да се въздържа и избухва така гневно, че с това разкрива цялата страст и плам на своята натура, прикривани така изкусно от сдържаните му маниери. Насърчавайки тяхната близост, той си осигурява честите посещения на сър Хенри в Мерипит хаус, убеден, че рано или късно очакваният случай ще му се представи. В критичния момент обаче жена му оказва съпротива. Тя научила нещичко за смъртта на каторжника и разбрала, че кучето е доведено в Мерипит хаус следобеда, когато сър Хенри е трябвало да отиде у тях на гости. Мисиз Степлтън нарекла мъжа си убиец. Последвала бурна сцена и тогава той за първи път й дал да разбере, че тя има съперница. Тогава нейната преданост за миг се превръща в жестока омраза и той разбрал, че тя ще го предаде. Затова Степлтън я вързал, за да не може да предупреди сър Хенри, като без съмнение се е надявал, че когато

цялото графство научи за смъртта на баронета, всички ще отдадат това на проклятието, което преследва рода на Баскервилите, както и сигурно щяха да направят, и тогава той ще може отново да спечели жена си, да я накара да приеме свършения факт и да мълчи за станалото. Но струва ми се, че при всяко положение сметката му щеше да излезе крива, защото дори и да не бяхме ние, съдбата му не би била много различна. Тази жена с испанска кръв едва ли би му простила изневярата така леко.

Това е всичко, драги Уотсън, и без помощта на моите бележки не мога да направя по-подробен анализ на този интересен случай. Не вярвам да съм оставил необяснено нещо съществено.

— Но той не би могъл да се надява, че сър Хенри ще умре от страх при вида на ужасното куче, както това е станало със сър Чарлз.

— Кучето е било много свирепо, а той го е държал полугладно. Ако с вида си то не би могло да изплаши жертвата до смърт, щеше поне да парализира евентуалната ѝ съпротива.

— Несъмнено. Остава неразрешен само един въпрос. Ако Степлтън наследеше имота, как би обяснил факта, че той, наследникът, се е спотайвал и е живял под чуждо име така близо до имението? Би ли могъл да предяви претенциите си, без това да предизвика подозрения и разследвания?

— Това е трудна проблема и страхувам се, че искаш твърде много от мене, ако очакваш да я разреша. Моята сфера на действие е в границите на настоящето и миналото и не мога да отговоря на въпроса, какво човек смята да прави в бъдеще. Мисиз Степлтън няколко пъти е чувала мъжа си да обсъжда тази проблема. Според нея имало три възможни положения: той би могъл да замине за Южна Америка и оттам да предяви правата си на наследник, като установи самоличността си пред британските власти там, и така да получи състоянието, без въобще да идва в Англия; би могъл също да свърши това и в Лондон, като за целта се дегизира до неузнаваемост; и накрая би могъл да снабди с документи някое друго лице и да го представи за наследник, като си запази правото на известна част от доходите. Като изхождаме от всичко, което знаем за него, може да не се съмняваме, че щеше да намери изход и от тази трудност.

А сега, драги Уотсън, след като няколко седмици бяхме претрупани с тежка работа, мисля, че можем да отделим една вечер за

развлечение. Взел съм ложка в операта за „Хугеноти“. Слушал ли си Де Рецке? Гледай, моля ти се, след половин час да бъдеш готов, а на път за операта ще се отбием да похапнем у „Марцини“.

Източник: <http://bezmonitor.com>

„Народна младеж“, София, 1980

Arthur Conan Doyle
The Hound of the Baskervilles
Leipzig, Bernard Tauchnitz, 1902

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.